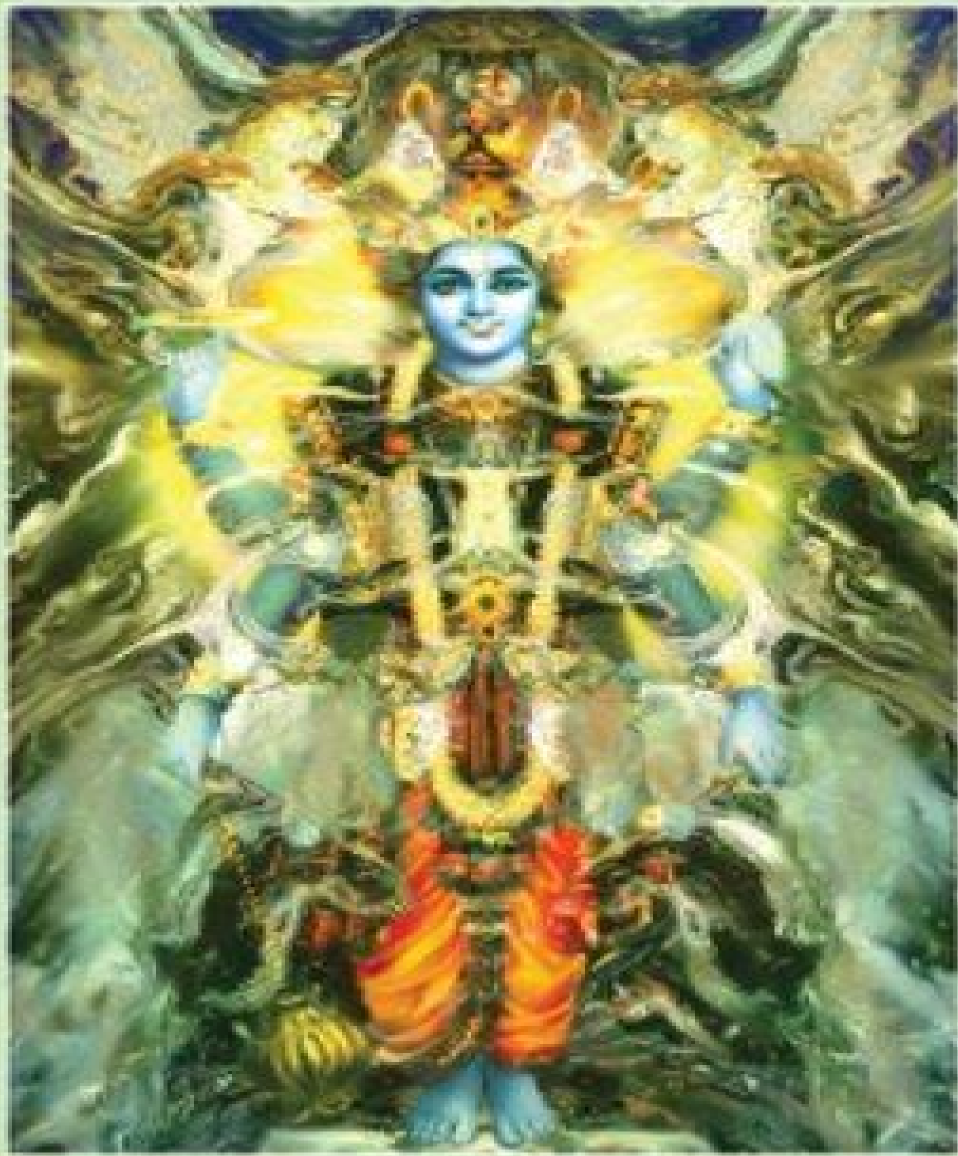
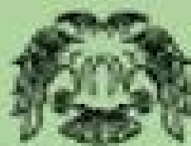
Thomas Mann

Değişen Kafalar

Bir Hint Efsanesi

Die Vertauschten Köpfe



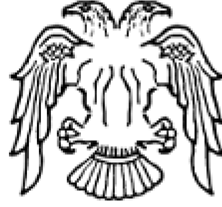


Thomas Mann

Değişen Kafalar

Bir Hint efsanesi

Arya Yayıncılık



Arya Yayıncılık
aryayesilelma@gmail.com
aryayayincilik@gmail.com
Seri No: 69

Değişen Kafalar/ Bir Hint Efsanesi
Kapak Tasarımı: Eylem Erdem
Dizgi - Mizanpaj: Genim Renas
Redaktör: Hasan Erdem
Sertifika No: 12277
Birinci baskı: 2011

Zafer Mh. Dutluk Çıkmazı No:1/5
Bahçelievler / İstanbul
0212 222 38 01 / 0532 223 71 31

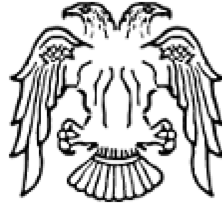
Thomas Mann

Değişen Kafalar

Bir Hint efsanesi

Çeviri: Turan Erdem

Arya Yayıncılık



Paul Thomas Mann

20. yüzyılın en önemli Alman yazarlarından biridir.

Mann, Johann Wolfgang von Goethe'nin yapıtlarını kendi yapıtında bir tüzük ve konu bulmada örnek olarak kullandı. Buddenbrooks adlı romanında örnek olacak biçimde anlatıldığı gibi, yapıtlarının başlıca konusunu burjuvazinin yozlaşması oluşturmaktadır.

19.yy'da yaşayan yazarların en önemlilerinden biri olan Thomas Mann, 6 Haziran 1875'te Lübeck kentinde doğmuştur. Sonraları Münih'e yerleşmiş olan yazar, Naziler iktidarı ele alınca Almanya'dan ayrılarak İsviçre'ye geçmiş ve burada üç yıl kadar kaldıktan sonra 1836'da Amerika'ya giderek oraya yerleşmiştir. İkinci Dünya Savaşı sona erince yeniden Almanya'ya gelmiş, ama hayli soğuk bir biçimde karşılanmıştır.

Thomas Mann, daha çok genç yaşta, henüz bir lise öğrencisiyken Aylık sanat, edebiyat ve felsefe dergisini yayımlamıştır. 1918 yılında yayımladığı "Küçük Bay Friedemann" adlı öykü kitabı edebiyat eleştirmenlerinin dikkatini onun üzerine çekmişti. Bundan sonra, henüz İtalya'da bulunduğu sıralarda (1897) yazmaya başladığı iki ciltlik "Buddenbrooks Ailesi" adlı romanı eleştirmenleri daha fazla ilgilendirmiştir. Yazar, bu kitabında, Lübeck soylularından tanınmış bir ailenin yaşamını ve çöküşünü betimlemektedir. Bu yapıt, onu çağdaş Alman edebiyatının en ön safına geçirmiştir. Thomas Mann kendine özgü ince duyuşu, amansız eleştiri ve çözümleme yeteneği ve üstatça deyişiyle bize, varlığını hissedebildiğimiz her şeyi, bütün incelikleriyle en kesin biçimde anlatmasını bilmektedir. Onda Buddenbrooks'da kuşakların değişmesini betimlerken beliren bu ruhsal incelik ve çağdaş felsefenin temel sorunlarından birini oluşturan yaşam ve ruh arasındaki karşıtlık, onun daha sonra yazdığı yapıtlardan "Könıgliche Hoheit" (1909), "Venedik'te Ölüm", 1913 ve iki ciltlik romanı "Büyülü Dağ", 1922 temel bir yer almış, gerek kişisel gerek yansız çözümlemelerinde önemli bir rol oynamış, hatta daha da kapsamlı bir durum alarak, bu kentsoylu dünyasında bir sanatçı davası, Avrupa ekini alanında bir Almanlık ruhu sorununa dönüşmüştür.

Buddenbrook Ailesi'nden sonra kendisi üzerine edinmiş olduğumuz kanıyı, 1903 yılında yayımladığı "Tristan" adlı uzun öyküsü daha da

güçlendirmiştir. 1911’de yazdığı “Tonio Krüger” aynı biçimde yazılmış uzun bir öyküdür. Flaubert’in “Impassibilit”, duygusuzluk, erksizlik yüzünden acı çekme felsefesinin etkisi altında kalan Thomas Mann, betimlemelerini sarsılmaz bir dinginlik ve yansızlıkla ve hemen hemen bilim adamlarına özgü bir durulukla yapar. Deyişi bir müzik yapıtının biçimine sahiptir. Tümce içinde sözcüğün uyumuna çok önem verir. İletken örgeler ve nakaratı andıran yinelemeler uyumlu bir biçimde düzenlenmiştir. Daha sonra yazdığı yapıtlardan “Düzensizlik ve Erken Acı”, 1926 ve “Mario ve Sihirbaz”, 1930 onun daha üstün bir gelişmeye ulaştığını göstermektedir.

Thomas Mann başlangıçtan beri kendi sanat özelliklerini ve ekin sınırını sanat görünüşünden yalıtılmış olarak koruma, kendisini yazmaya yönlendiren soruları açıklama gereksinimini duymuştur. “Benç ve Ben”, 1906, “Soru ve Yanıt” 1916 “Politikacı Olmayan Bir Adamın Gözlemleri”, 1918, “Çabalar”, 1925 bu gereksinimden doğan yapıtlardır. Aslında tutucu olan Mann, sonraları cumhuriyetçi demokratlara eğilim göstermiştir. “Alman Cumhuriyeti Üzerine”, 1945 yayımladığı “Alman Dinleyiciler” ise toplumcu hümanist ve demokratların Hitler’le olan savaşımlarını anlatmaktadır.

Thomas Mann, 1929 yılında Nobel Ödülü’nü kazanmıştır. Mann bir yandan Nietzsche, Schopenhauer ve Wagner felsefelerinin etkisi altında kalmış, diğer yandan da “Lotte Weimar’da” adlı romanı, “Doktor Faust ve Doktor Faust’un Doğuşu” adlı yapıtlarında Goethe biçiminde bir insansal olgunluk düşüncesini hedef almıştır.

1933-1949 yıllarında yazdığı üç ciltlik “Yusuf ve Kardeşleri” adlı yapıtı mitolojik bir dekor içinde insan ruhunun çağdaş psikolojisini ele almıştır. Üç ciltlik olan bu yapıtın birinci bölümü “Genç Yusuf, ikincisi Yusuf Mısır’da, üçüncüsü de Velinimet Yusuf”. 1944’te yazdığı “Yasa veya Musa Efsanesi” adlı romanı da aynı biçimde bir yapıttır. 1930’da yazdığı “Değişen Kafalar” ise bir Hint efsanesidir. Mann, yine bu efsane havası içinde insan ruhunu, eksiklik ve artmalarını ele almakta ve bunları kendisine özgü yansız ve kesin görüşü, amansız çözümleme yeteneği ve alaycı edasıyla biçimlendirmektedir.

Mann’ın diğer yapıtlarından “Friedrich der Grosse und die Koolisation” (1918), “Büyük Üstatların Çileleri”, 1945, “Ruhun Soyluluğu”, 1945, “Ölçü

ve Değer”, 1934-1940, “Yeni Şiirde Şairin Konumu”, 1922 önemlidir. Bunlardan başka “Seçme Öyküler”, “Almanya ve Almanlar”, “Schopenhauer”, “Yeni Çalışmalar”, “Dolandırıcı Felix’in İtirafları” gibi bazı seçme yapıtları daha vardır.

Bir Hint Efsanesi

I

Savaşçı soyundan gelen sığır yetiştiricisi Sumantra'nın kızı güzel kalçalı Sita ile (deyim yerindeyse) iki kocasının öyküsü, dinleyenden en üstün ruh gücü bekleyecek ve Maya'nın acımasız göz boyacılığına karşın bütün zekasını kullanmasını gerektirecek kadar kanlı ve şaşırtıcıdır. Dinleyenlerin, öyküyü anlatanın dayanıklılığını kendilerine örnek almaları dilenir; çünkü; böyle bir öyküyü anlatmak, dinlemekten çok daha fazla gözüpekliği gerektirir. Öykü başından sonuna kadar aşağıdaki biçimde olagelmiştir.

Kurban kaselerinin, diplerinden yukarıya doğru yavaş yavaş sarhoş edici bir içki ya da kanla doluşu gibi, insan ruhlarından da anıların yükseldiği; en sofu Tanrı inancının ezeli varlık tohumuna kucağını açtığı, ana özleminin, eski simgeleri, taze ürperişlerle sardığı, ilkyazda hacı kafilelerinin seller gibi kabararak dünyayı doğuran Ana'nın tapınaklarına koştukları bir çağda, yaşları ve kastları az farklı ama yaradılışları birbirinden çok ayrı iki genç, candan dost olmuştu. Bunlardan daha genç olanının adı Nanda, biraz büyükçe olanının da Şridaman'dı. Biri on sekiz yaşındaydı, öteki ise yirmi birini bulmuştu. Her ikisi de gerekli zamanda kutsal kemeri kuşanmış ve iki kez doğanlar birliğine kabul edilmişlerdi. Her ikisi de tanrıların işareti üzerine atalarının nice zaman önce gelip yerleştikleri Kosala yöresindeki "İneklerin Mutluluğu" adlı, içinde tapınaklar bulunan köyün yerlisiydiler. Köyün çevresi bir kaktüs çiti ve tahtadan bir surla çevrilmiş, surun dört yöne açılan kapıları da, köyde yedirilip içirilen, ağzından asla yanlış bir sözcük çıkmayan ve söz tanrıçasından esin alan gezgin bir yargıç tarafından direkleri ve desteklerinden yağ ve bal sızması dileğiyle kutsanmıştı.

İki genç arasındaki dostluk, her birinin ötekine göz koymasına neden olan benlik ve mülkiyet duygularının farkına dayanıyordu. Çünkü ruhun vücuda girmesi tekleşmeyi, tekleşme farklılaşmayı, farklılık kıyaslamayı, kıyaslama tedirginliği, tedirginlik şaşkınlığı, şaşkınlık hayranlığı doğurur; hayranlık da değiş tokuş etme ve birleşme isteğini yaratır. İşte "Etat vai tat" dedikleri budur. Bu kurallar, hayat çamurunun henüz yumuşak olduğu, benlik ve mülkiyet duygularının katılaşmamış bulunduğu gençlik çağı için çok yerindedir.

Delikanlılardan biri, bir tüccarın oğlu olan Şridaman da tüccardı. Oysa Nanda hem demircilik, hem de çobanlık yapıyordu. Çünkü; Babası Garga da çekiçle çalışmakta ve ateşi alevlendiren kuş kanadını kullanmakta olduğu kadar sığırları otlak ve ağıllarda beslemekte de ustaydı. Şridaman'ın Bhavabhuti adlı babasına gelince ata soyu tarafından Veda bilgini bir Brahman ailesindendi. Oysa Garga ile oğlu Nanda böyle bir şeyi ileri sürmekten çok uzaktılar. Ama yine de Şudra sınıfından değil, biraz keçi burunlu olmalarına karşın pekala insan topluluğundan sayılıyorlardı. Hem, Şridaman için olduğu kadar, babası Bhavabhuti için de Brahmanlık bir anıdan başka bir şey değildi. Çünkü babası çıraklık döneminden sonra gelen aile babalığı basamağında kendi isteğiyle durmuş ve bütün yaşamı boyunca çileciliğe ulaşmayı denememişti. Ya Veda hakkındaki bilgisinden ötürü kendisine verilen bağışlarla yaşamayı küçük görmüş ya da bunlarla karnı doymadığı için müslin, kafiru, sandal ağacı, ipek, dokuma ticareti yapmak gibi onurlu bir işe girmişti. Böylece Tanrı hizmetine adadığı oğlu da "İneklerin Mutluluğu"nda bir Vanidja, yani tüccar olmuş ve onun oğlu olan Şridaman da çocukluk yıllarından birkaçını üstat bir din adamı, bir Guru'nun gözetimi altında dilbilgisi, gökbilim ve varlık bilgisinin temel öğelerini öğrenmeye ayırdıktan sonra aynı yolu izlemişti.

Garga'nın oğlu Nanda bunları yapmamıştı. Onun karması başka türlüydü. O, hiçbir zaman kan karışmaları ya da kalıtım yoluyla din adamlarına yaklaşmamıştı, olduğu gibi, şen, safdil bir halk çocuğu, tam bir Krişna tipi olarak kalmıştı. O esmerdi. Demirci olduğu için kolları güçlüydü, çoban olduğu için de, gösterişliydi. Hardal yağından yapılmış merhem sürdüğü vücudu biçimliydi, takmayı çok sevdiği kır çiçeklerinden yapılmış çelenklerle, altın süs eşyası temiz ve sakalsız yüzüne çok yakışıyordu. Ama yukarıda söylediğimiz gibi biraz keçi burunluydu, dudakları da biraz kalındı. Ama ikisi de hoştu. Kara gözleri hep gülümserdi. Teni Nanda'nınkinden çok daha açık, vücudunun ve yüzünün biçimi onunkinden hayli başka olan Şridaman, bütün bunları kendisiyle kıyaslayarak hoşlanıyordu. Kendi burnunun üstü bir bıçak sırtı kadar keskindi. Göz bebekleri ve göz kapakları yumuşaktı. Yanaklarının üzerinde yelpaze gibi yumuşak bir sakal vardı. Ne demirciliğin, ne de çobanlığın izi görülen vücudu daha çok Brahmanlığın ve tüccarlığın etkisinden olacak, kaslı değildi. Göğsü biraz süngerimsi, göbeği de yağlıcaydı, öte yanları doğrusu eksiksizdi. Hele ayakları ve diz kapakları zarifti. Bu, tam anlamıyla soylu

ve bilgin bir başın ana öğe, geri kalan yanların da ayrıntıdan ibaret olduğu bir vücuttu, buna karşılık Nanda'da vücut ana öğe, kafaysa sevimli bir ayrıntıdan ibaretti. Özetle ikisi, çifte kişiliğe girerek, kah sakallı çilekeş kılığında tanrıçanın ayaklarına kapanan, kah taptaze bir delikanlı kılığında önünde dimdik duran Şiva'ya benziyorlardı. Ama bunlar, ana karnındaki dünya ve öbür dünya, yaşam ve ölüm demek olan Şiva gibi bir tek varlık olmayıp yeryüzünde iki ayrı varlıktılar. İkisinin de kişilik ve varlık duyguları yetersizdi, birinin ötekine gereksinimi vardı, yaratılışlarındaki bu eksiklikleri birbirleri tamamlıyordu. Sakalı nazlı bir ağzı çevreleyen Şridaman kalın dudaklı Nanda'nın iri yarı Krişna yaratılışından hoşlanıyor; öteki de kısmen bundan hoşnut kalıyor, ama özellikle Şridaman'ın açık rengi, soylu başı, daha başlangıçtan itibaren bilgi ve felsefeyle el ele ilerlediği ve onunla kaynaştığı bilinen doğru konuşması onun üzerinde büyük bir etki yaratıyordu. Onunla birlikte bulunmaktan o kadar hoşlanıyordu ki; birbirinden ayrılmaz iki dost olmuşlardı. İşin aslı, her birinin diğerine karşı duyduğu ilgide birazcık da alay gizliydi: Çünkü Nanda Şridaman'ın göbeğine, ince burnuna ve doğru konuşmasına, Şridaman da buna karşılık, Nanda'nın keçi burnuna ve halka özgü görünüşüne için için gülümsüyordu. Ama bu gibi içten eğlenmelerin çoğu kez tedirginlikten ve kıyaslamadan doğduğu ve bundan kaynaklanan, kişilik ve varlık duygularından alınan ve Maya isteklerine en ufak bir zarar bile vermeyen bir haraç olduğu bilinir.

II

Kuş cıvıltılarıyla dolu olan sevimli ilkyaz mevsiminde Nanda ile Şridaman, her biri kendisiyle ilgili bazı özel nedenler dolayısıyla yaya olarak yola çıkmışlardı. Babası Nanda'yı, dillerinden anladığı, bellerine yalnızca sazdan kuşaklar örtünen ve demir taşından eritme yoluyla ham maden elde etmesini bilen aşağı sınıftan birtakım insanların yanına, bir miktar hammadde almaya yollamıştı. Bunlar Camna ırmağı kıyısında, Şridaman'ın görülecek bir işi olan kalabalık Indraprasta'nın biraz kuzeyine düşen, Kurukşeta kasabasının yakınında ve iki arkadaşın yurtlarından birkaç konak batıda bulunan Kralen'de oturuyorlardı. Şridaman da "İneklerin Mutluluğu"nda kıtlaşmış olan pirinç havanlarıyla çok kullanışlı özel bir tür çırayı sağlayacak ve bunları, ailesinin kentteki iş arkadaşı, kendileri gibi "ev babası" basamağında duralamış bir Brahman'dan, yurdundaki kadınların incecik bir iplikten dokudukları renkli bürümcüklerin karşılığı olarak, olabildiği kadar karlı bir biçimde, alacaktı.

Nanda, aşağı sınıftaki insanlardan, karşılığında ham maden almayı umduğu felselek tohumları, kauri kabukları ve ayak tabanlarını boyamaya yarayan, alta kırmızısı içirilmiş kaba kağıtlarla dolu bir sandığı omuzlamış; Şridaman da, ara sıra arkadaşlık adına Nanda'nın kendi yüküyle birlikte sırtladığı ceylan derisi içine sarılmış bürümcüklerini arkasında taşıyarak, bir buçuk gün kadar kah insanların gelip geçtiği yollarda, kah ıssız ormanlarda yürüdükten sonra sonunda evrenin kucaklayıcısı, Vişnu'nun düş mahmurluğu sayılan dünya ve varlıkların anası Kali'nin kutsal yıkanma yerlerinden birine vardılar. Burası, dağların kucağından başıboş bir kısrak neşesiyle boşandıktan sonra akışını düzene koyarak sessiz sularını en kutsal yerde ölümsüz Ganj'a katan Camna ile birleşen "Altın Sinek" ırmağı üzerindeydi. Sonsuz Ganj da birçok kola ayrılarak denize dökülüyordu. Bu ırmak, insanın yaşam suyundan içerek, içine dalıp çıktıktan sonra yeniden dünyaya gelmiş gibi olduğu, bütün lekeleri silen birçok tanınmış yıkanma yeri bulunan kıyıları ve kavşak yerlerini çevreler. Yeryüzündeki "Saman Yolu"na başka ırmakların da katıldığı ya da şu kar yuvasının kızı "Altın Sinek"le, "Camna" ırmağı gibi diğer ırmakların da kavuştuğu yerlerde, bulundukları adaklara göre saz ve lotuslar arasından gurursuzca suyun kucağına atılmak zorunda olmayanların gerekli biçimde sudan içip

dökünmelerini sağlayacak biçimde yapılmış kutsal merdivenleri olanlar da vardı.

Dostların yoluna çıkan yıkanma yeri, öyle bilginlerin mucizeli etkilerinden söz ettikleri ve soyluların olsun, halkın olsun sürüler halinde, ama ayrı ayrı zamanlarda üşüştükleri büyük ve ünlü yerlerden biri değildi. Küçük, sessiz, kapalıydı ve iki suyun kavşak yerinde değil, yalnızca "Altın Sinek"in kıyısında bir yerdi. Suyun yatağından birkaç adım yüksekte, bütün isteklerin ve sevinçlerin tanrıçası adına kurulmuş, tahtadan ve neredeyse yıkılmaya yüz tutmuş, ama çeşitli oymalarla süslü bir mihrabın kambur biçimindeki kulesi Sellanın tepesinden bakıyordu. Çaya inen merdivenler de biraz bozulmuştu. Ama oraya inmek için pekala yetip artıyordu.

Delikanlılar kendilerine tapınmak, serinlemek ve gölgede dinlenmek fırsatını veren bu yere rastladıkları için hoşnut olmuşlardı. Öğleye doğru hava çok ısınmıştı; yaz sıcağı vaktinden önce, daha ilkyaz bitmeden gözdağı veren bir durum almıştı. Oysa tapınağın yanında, kıyıyı bütün yüksekliğince kaplayan mango, kadamba, tik ağaçları, manolyalar, demirhindiler ve tala palmiyeleri altında güzelce kahvaltı edip dinlenebileceklerdi. İki arkadaş önce olanak elverdiği kadar dinsel ödevlerini yerine getirdiler. Tapınağın önündeki küçük taraçada duran taştan yapılma Lingam yontularına dökmek üzere kendilerine bezir ve süzülmüş tereyağı verecek bir rahip yoktu. Orada buldukları bir tasla ırmaktan su alıp gerekli yakarıları mırıldanarak törene başladılar. Sonra avuçlarını çukurlaştırdıkları ellerini kavuşturarak yeşil sulara daldılar. İçtiler, yordamınca su dökündüler, uzun zaman suda kaldılar, Tanrı'ya şükrettiler ve keyifleri için, dinsel törenin gerektirdiğinden biraz daha fazla suda kaldıktan sonra vücutlarının her üyesinde birleşmenin mutluluğunu duyarak ağaçların altındaki dinlenme yerine çekildiler.

Burada yol azıklarını iki kardeş gibi paylaştılar, her ikisinin de yemeği aynı şeylerden ibaret olduğundan pekala kendi yemeklerini yalnız başlarına yiyebilecekleri halde yine de paylaştılar. Nanda, arpa pidesini ortasından böldü mü, "İşte al dostum" sözleriyle Şridaman'a uzatıyor, Şridaman da bir yemişi bölerek aynı sözlerle yarısını Nanda'ya veriyordu. Şridaman yemek yerken buralarda güneşten kavrulmayıp hala taze ve yeşil kalmış otların üzerinde ayaklarını çaprazlayarak bağdaş kurmuştu; Nanda'ya gelince eğer insan kuşaklardan beri alışmamış olsa uzun süre dayanamayacağı bir

biçimde dizlerini dikerek çömelmişti. Bu durumları farkında olmadan ve düşünmeksizin alıvermişlerdi. Çünkü eğer oturuşlarına dikkat etselerdi, Şridaman ilkelliğe karşı duyduğu eğilim yüzünden dizlerini dikip oturacak, Nanda da aksi olan istekleri dolayısıyla bağdaş kuracaktı. Başında siyah, sade ve hala ıslak olan saçlarını örten bir takke, belinde beyaz pamukludan bir kuşak, kollarında ve boynunda aralarından göğsündeki “Mutluluk Danası” buklesi seçilen altın zincirle bağlanmış katır boncukları vardı. Şridaman başına beyaz bir bez sarmıştı, sırtında kısa kollu ve aynı beyaz pamukludan dokunmuş bir cepken vardı. Bu cepken bol ve pantolon gibi sarılmış olan eteğinin üzerine düşüyor, boyun kısmından ince bir zincirle tutturulmuş bir muska sarkıyordu. Her ikisinin alnında da dinlerinin simgesi olan birer beyaz işaret vardı.

Yemeği bitirince artıkları dağarcıklarına koydular ve bir söyleşiye daldılar. Burası öyle hoştu ki; prenslere ve ünlü krallara bile bundan iyisi nasip olamazdı. Ağaçların hafif hafif kımıldayan yaprakları ve çiçek salkımları, yüksek kalamus ve bambu gövdeleri arasından suya inen merdivenlerin alt basamakları görünüyordu. Dalları zarif bir biçimde birbirlerine bağlayan sarmaşıkların yeşil kordonları her yandan sarkıyordu. Görünmeyen kuşların cıvıltılarına ve ötüşlerine, otların arasındaki çiçeklerin birinden diğerine uçan renkli arıların vızıltıları karışıyordu. Çevre serin ve sıcak bitkilerin, güçlü yaseminlerin, tala yemişinin, sandal ağacının ve Nanda’nın dalma vaftizinden sonra yeniden vücuduna sürdüğü hardal yağının kokusuyla doluydu.

Şridaman: “Burası sanki açlık ve susuzluktan, yaşlılık ve ölümden, yazgı ve gözyaşından yedi kat uzak, diyordu. Burası olağanüstü dingin, insana, sanki yaşamın tedirgin girdabından kurtulup dingin merkezine göçüvermiş ve orada rahat soluk alacakmış gibi geliyor. Dinle, ne yabanıl. Yabanıl sözcüğünü kullanıyorum; çünkü; bizi kulak kabartmaya kışkırtan şey inzivanın sessizliğidir. Çünkü onun sayesinde kulak kabartarak bu sessizlikte tümüyle dingin olmayan şeyleri ve düşünde konuşan sessizliği, biz de düşteymişiz gibi dinleriz.”

Nanda:

- Söylediğin doğru, diye yanıtladı. Bir pazar yerinin kalabalığında insan kulak verip bir şeyi dinleyemez. Ama bir inzivanın da sessizliğinde dinlenmeye değer bir şeyler olmalı ki; kulak kabartılsın. Tümüyle dingin ve

sessizlikle dolu olan Nirvana'dır. Onun için ona, kulak kabartmaya değer denilemez.

Şridaman gülmek zorunda kalarak, "Hayır", dedi. "Nirvana'ya böyle demek kimsenin aklına gelmemiş olsa gerek. Ama sen, -zaten kendisinden ancak yadsımayla söz edilebilen Nirvana'dan- kendisi üzerine böyle bir şey ileri sürülemeyeceğini söyleyerek, yani yadsıma yoluyla bunu en gülünç bir biçimde ileri sürmüş oluyorsun. Sen çok kez öyle kurnazca şeylerden söz ediyorsun ki; yani, eğer doğru ama aynı zamanda gülünç olan şeylere kurnazca demek mümkünse. Ben bundan çok hoşlanıyorum; çünkü: bazen sanki hıçkırıyormuş gibi karnımın derisi titremeye başlıyor. Bu da gösteriyor ki; hazla elem arasında bir fark bulunabileceği halde, birisini onaylamak, ötekini yadsımak yalnızca kendi kendini aldatmaktır. Ama yaşamın coşkuları içinde en kolaylıkla onaylanacak ve kabul edilecek bir tür ağlama ve gülme paydası var. Bunun için etki kelimesi kullanılır; çünkü bu, karnımın titreyişlerini hıçkırığa benzeten şen bir acımayı anlatır ki; o da dokunaklılığından ileri gelir ve benim, kurnazlığından dolayı sana biraz da acımama neden olur."

Nanda:

- Neden bana acıyorsun? diye sordu.

Şridaman:

- Çünkü sen aslında tam anlamıyla Samsara ve yaşamın, kendi içine kapattığı bir çocuğusun, yanıtını verdi. Sen, hiç de suların yüzüne doğru yükselerek tüveyçlerini göğe açan lotus gibi, o ağlama-gülme denizinin yüzüne çıkmak isteğini duyan ruhlardan değilsin. Çünkü sen, kararsızlık içinde birbirine dolaşan maskelerin ve biçimlerin kaynaştığı derinliklerde kendini gayet rahat hissediyorsun ve bu yüzden seni görmek de insana rahatlık veriyor. Ama şimdi ille Nirvana ile uğraşmayı, onun yadsıma kararı üzerine düşünmeyi aklına koymuşsun ve onun kulak kabartılmaya değmediğini insanı ağlatacak bir gülünçlükle ya da tam buraya uygun düşen bir terimle, böyle etkili bir biçimde ileri sürmen, insanı senin keyif verici keyfine acındırıyor.

Nanda:

- Bağışla ama benim hakkımdaki kanın nedir, diye sordu. Eğer yalnızca Samsara'nın göz kamaştırıcılığına kapılmış olmam ve bir lotus bahtından nasibimin olmayışından dolayı senin acıma duygunu çekiyorsam, buna razı olabilirim. Ama anladığıma göre, özellikle birazcık olsun Nirvana ile ilgilenebilmem yüzünden bana acıyorsan, bu durum gücüme gider. Sana şunu söyleyeyim, ben de sana acıyorum.

Şridaman:

- Karşılık olarak, senin de bana neden acıdığını sorabilir miyim? dedi.

Nanda:

- Her ne kadar Vedaları okumuş ve felsefeden bir şeyler kapmışsan da göz kamaştıran düşlemlere, bu işleri yapmamış olanlardan daha kolaylıkla ve istekle inanıveriyorsun. İşte bende etkili bir gıdıklanma yaratan, yani hoş bir acıma duygusu uyandıran bu. Çünkü örneğin burada olduğu gibi bir parça dingin olan bir yerde, hemen görünüşteki sessizliğe kapılarak kendini açlık ve susuzluğun yedi kat ötesinde, yaşam girdabının ortasında sanıyorsun. Ama özellikle bu dinginlik ve sessizliğin içinde kulak kabartılmaya değer bazı şeyler bulunması burada büyük bir akım bulunduğunu ve senin dinginlik duygularının bir düşlemden ibaret olduğunu kanıtlar. Bu kuşlar aşk uğrunda dem çekiyorlar, şu arılar, yusufçuklar ve kanatlı böcekler açlığın zoruyla oraya buraya uçuşuyorlar, otların arasına yaşam kavgasının binlerce türü karışıyor ve ağaçları böylesine bir incelikle saran şu sarmaşıklar sırf daha yağlı ve dayanıklı olabilmek için ağaçların özünü emiyorlar. İşte gerçek felsefe budur.

Şridaman:

- Bunu biliyorum ve hayale kapılıyorsam bu, bir an için ve kendi isteğimle oluyor, dedi. Çünkü yalnızca usun gerçeği ve kanısı değil, bir de insan yüreğinin biçimlerin yazısından ilk ve soğukkanlı anlamlarını değil, ikinci ve daha üstün anlamlarını da okumasını bilen ve bunu temiz ve ruhsal şeyleri anlama konusunda araç olarak kullanan düzenleyici görüşü vardır. Aslında içinde barış ve mutluluk bulunmayan bir maya görünümünün yardımı olmaksızın barışı ve ruhtaki dinginliğin mutluluğunu tasarlayabilme olanağını nasıl sağlayacaksın? Doğru görebilmek için

gerçekten yararlanma izni insanlara verilmiştir ve bu izni dilimizde “şiir” sözcüğüyle anlatıyoruz.

Nanda:

- Demek sen bu düşüncedesin, diyerek güldü. Öyleyse, seni dinledikten sonra şiirin akıllılığı izleyen bir budalalık olduğuna inanmak ve bir budalayla karşılaşınca onun hala mı, yoksa yine mi budala olduğunu sormak gerekecek. Siz akıllılar bizim gibilerin işlerini ne kadar zorlaştırıyorsunuz. Akıllı olmak gerektiğini düşünerek tam öyle olmaya çalıştığımız sırada yine aptallaşmak gerektiğini öğreniyoruz. Bize daha üstün, yeni basamaklar göstermeyin ki; önümüzdeki ilk basamağa tırmanma gözüpekliğini yitirmeyelim.

Şridaman:

- Akıllı olmak gerektiğini benden duymadın ki. Gel, yemeğimizi yedikten sonra yumuşak otlara uzanarak ağaçların dalları arasından göğü seyredelim. Tıpkı Toprak Ana’nın yaptığı gibi, bakışlarımızı yukarı kaldırmak zorunda kalmadan gözlerimizin kendiliğinden yukarı çevrilerek göğe bakması dikkate değer bir seyir denemesidir.

Nanda:

- Siya, peki, dedi.

Şridaman, düzgün ve temiz dil gereğince düzelterek:”Siyat” deyince, Nanda kendi durumlarına güldü:

- Siyat, siyat, seni gidi hece tamamlayıcısı, benim halk şivemi rahat bırak. Ben Sankristçe konuşmaya başladım mı burnuna ip takılmış genç bir ineğin solumasına benziyor.

Bu ilkel benzetişe Şridaman da canı gönülden gülmüştü. Sonra önerdiği biçimde uzanarak dalların ve sallanan çiçek salkımlarının arasından Vişnu’nun maviliğini seyretmeye, bir yandan da tenlerini rahatsız eden “İndra’nın Korudukları” adlı kırmızılı beyazlı sinekleri yapraktan yelpazeleriyle kovalamaya başladılar. Nanda sırtüstü yatmaktan hoşlanmıyor, Toprak Ana’nın biçimince göğe bakmaya bu işten hoşlandığından değil, uysallığından katlanmış bulunuyordu. Nitekim biraz

sonra yeniden kalkarak ağzında bir çiçek olduğu halde dravit biçiminde çömeldi.

Çevresinde uçuşan bir sürü sineğin bir tek kişi olduğunu varsayarak:

- İndra'nın koruduğu da amma can sıkıcı ha, dedi. Herhalde benim güzelim hardal yağım onları çekiyor. Belki de koruyucusu olan fil sürücüsü, yıldırımlar efendisi yüce tanrıdan bize işkence etmek için buyruk almıştır. Nedenini biliyorsun ya!

Şridaman:

- Bunun sana zararı dokunmamalıydı, dedi. Çünkü sen, ağacın altında yapılan toplantıda geçen güzdeki "İndra'ya Şükran" töreninin eski, daha doğrusu yeni yordama göre diyelim ve Brahman gelenekleriyle dinsel bir biçimde kutlanmasına yandaş olanlardandın. Eğer biz sonraki danışmalarımızda İndra töreninden vazgeçip de kendimize yeni, daha doğrusu çok daha eski ve köy halkına, bizim sofuluğumuza, ilk budun kalesini yıkan yıldırımcı İndra için Brahmanlığın yaptığı gereksiz gösterilerden daha doğal gelen bir şükran töreni yapmaya karar vermiş bulunuyorsak, bunda senin suçun yok ki.

Nanda:

- Sözün doğru ama diye yanıtladı. Bu iş beni hala korkutuyor. Çünkü her ne kadar ağacın altında ben İndra'dan yana konuşmuşsam da, korkarım o, bu gibi ayrıntılara aldırmadan bayramından yoksun bırakıldığı için bütün "İneklerin Mutluluğu"nu sorumlu tutar! İnsanların neredense akıllarına esmiş, İndra şükran töreni, hiç olmazsa bizim gibi çoban ve çiftçilere uygun değil, bunun yerine törenlere sofuca bir sadelik vermek gerekir, diye tutturmuşlar. Büyük İndra'dan bize ne demişler. Onun için Veda bilgini Brahmanlar, sonu gelmeyen yakarılarla kurbanlar veriyor. Ama biz, sığırlara, dağlara ve otlaklara kurban keseceğiz; çünkü onlar, bizim gerçek ve bize layık tanrılarımızdır. Çünkü öyle sanıyoruz ki; gelecekleri koruyan İndra, ortaya çıkıp ilk oturanların kalesini yıkıncaya kadar biz böyle yapmıştık ve bundan sonra da bu pekiyi anımsayamadığımız tören yöntemlerini bize, yüreklerimizdeki anılar öğretecektir. Biz, yakınımızdaki "Renkli Tepe" otlağına, anılarını yüreğimizden aldığımız için bize yeni gelen sofu geleneklerle hizmet edelim. Temiz hayvanlarımızı ona kurban

edip ekşi süt, çiçek, yemiş ve çiğ pirinçten armağanlarımızı ona götürelim. Ondan sonra çiçeklerle süslenmiş inekler, sürüler halinde ve sağ böğürleri dağa doğru olmak üzere çevresini dolaşsın ve öküzler yağmur bulutlarından kopan gök gürültüleri gibi sesleriyle ona doğru böğürsünler. İşte bizim eski -yeni dağ törenimiz bu olsun. Ama Brahmanlar işi bozmasın diye onlardan yüzlercesinin karnını doyuralım, bütün sürülerden süt toplayıp kaymağını çıkaralım, sütlaç yapalım, o zaman onlar da hoşnut olur. İşte ağacın altında bazıları böyle demiş, bir bölüğü onlara uymuş, bir bölüğü de uymamıştı. Ben, başından beri dağ törenine karşıydım. Çünkü siyah ırkın kalesini yıkan İndra'dan çok çekiniyor ve ne olduğunu doğru dürüst bilmediğimiz geleneklere dönmekten bir şey ummuyordum. Ama sen, temiz ve doğru sözlerle -doğruyla söylemek istediğim, sözcük olarak- yeni tören biçimini tutup İndra'yı hiçe sayan dağ törenlerinin yenilenmesinden yana konuşunca, ben sustum. İçimden, eğer okula gidip felsefeden bir şeyler öğrenmiş olanlar İndra'ya karşı ve sadeleştirmeden yana konuşurlarsa, bizim gibilere susmaktan ve büyük istilacı, kale devirenin akla uygun davranarak yalnızca sayısı bol Brahmanları doyurmamıza razı olup bizi ya kuraklık ya da fazla yağmurla yok etmemesini beklemekten başka bir şey kalmıyordu. Kim bilir, belki de bu törenlerden kendisi de usanmıştır da alay için bu dağ törenini ve ineklerin geçidini istemektedir, diye düşündüm. Biz safdiller ona karşı saygı duyuyoruz ama belki de o kendi kendisine karşı böyle bir duygu beslemiyor, dedim. Sonraları ben de bu yeniden kutlanan eski törenden zevk aldım ve çelenkli ineklerin dağın çevresini dolaşmasını sağlayanlara isteyerek yardım ettim. Ama az önce sen, benim şive yanlışımı düzelterek "siyat" dememi istediğin zaman, yine nasıl olup da senin, doğru ve düzgün sözcüklerle biz safdillerden yana konuşabildiğini düşündüm.

Şridaman:

- Beni suçlayamazsın, dedi. Çünkü sen, halk yöntemiyle Brahmanların yakarı törenlerinden yana konuştun. Bu durumun seni sevindirdi ve mutlu etti. Ama sana şunu söyleyeyim ki; güzel ve düzgün sözcüklerle sade insanların lehine konuşmak çok daha zevkli ve mutluluk verici bir şeydir.

III

Bundan sonra bir süre sustular. Şridaman öylece yatarak göğe bakmayı sürdürdü; Nanda, çevik kollarını dik duran dizlerine sarmış, yokuşun ağaçları ve çalılıkları arasındaki Kali Ana'nın yıkanma yerine bakıyordu.

- Hişt, vay canına, diye fısıldayarak parmağını kalın dudaklarına götürdü. Şridaman, kardeşim yavaşça otur da şuna bak. Şu, yıkanmaya girene, diyorum. Gözlerini aç, zahmete değer. O bizi görmüyor ama biz onu görüyoruz.

Issız toplantı yerinde yıkanma törenine hazırlanan bir genç kız duruyordu. Sarisini ve gömleğini merdivenlerin basamaklarına bırakmış, yalnızca boynunda birkaç gerdanlık, kulağında sallanan küpeleri ve bir de topuzlu başını saran bağla çırılçıplaktı. Vücudunun güzelliği göz kamaştırıyordu. Sanki Maya'dan yapılmıştı. Vücudu ne çok koyu ne de çok beyaz, altınla ağartılmış tunç rengindeydi. Tatlı çocuksu omuzları, yuvarlacık kalçaları, biçimli karnı, ayrıca el değmemiş, dimdik, koncayı andıran memeleri, sert kasları, incecik, zarif ve ellerini ensesinde kavuşturmak üzere kollarını sarmaşık gibi yukarı kaldırdığı için karanlık çukurcuklar halinde gözüken koltuk altları ve yuvarlak sırtıyla tam Brahma'nın düşlediği biçimdeydi. Ama en etkili ve göz kamaştıran yanı, cana can katan göğsünün tatlılığı ve bu mükemmel biçimlerin peri sırtının darlığı ile birleşmesi, diğer yandan güzel kalçaların yuvarlaklığıyla belinin incecik darlığı arasındaki uygunsuzluktu. İndra'nın, güç olarak tanrılara eşit olmasından korktuğu büyük çilekeş Kandu'yu baştan çıkarmak üzere yanına yolladığı tanrısal Pramloça da böyle olmalıydı.

Yerinden doğrulan Şridaman gözlerini kıza dikmiş olduğu halde:

- Gidelim, buradan çekilelim, o bizi görmeden bizim onu gözetlememiz doğru değil, diye hafifçe mırıldandı.

Nanda fısıltıyla yanıtladı:

- Neden? İnsanı incelemeye yönelten bu yere ilk kez biz geldik ve incelemeyi gerektiren her sesi dinliyoruz, bundan ne çıkar! Yerimizden kıpırdamayız, hem gürültü, patırtı yaparak buradan uzaklaşmaya kalksak,

bir şeyden habersizken bizim onu gözetlediğimizi ona duyumsatmak zalimlik değil midir? Ben onu seyretmekten hoşlanıyorum. Sanki sen hoşlanmıyor musun? Gözlerin daha şimdiden Rigveda'nın dizelerini okumuş gibi kızardı.

Öte yandan Şridaman:

- Yavaş konuş, diye uyarıda bulundu. Hem ciddi ol. Bu ciddi ve kutsal bir görünümdür, bu işi ancak ciddi ve dindar duygularla yaptığımız takdirde onu gözetlemiş olmamız bağışlanabilir.

Nanda:

- Elbette, dedi. Böyle bir şey şakaya gelmez, ama yine de hoşa gider. Sen düz yerden göğe bakmak istiyordun. Ama şimdi görüyorsun ki, insan bazen ayaktayken gerçek göğü görür.

Bundan sonra bir süre susarak kızı seyrettiler. Altın kız, biraz önce kendilerinin de yaptığı gibi, tanrıyla birleşmeye girişmeden önce avuçlarını çukurlaştırarak yakardı. Onu biraz yandan gördükleri için yalnızca vücudunun değil, küpeleri arasında kalan yüzünün, küçük burnunun, dudaklarının ve kaslarının, özellikle lotus yaprakları gibi biraz çekikçe gözlerinin son derece sevimli olduğu, gözlerinden kaçmamıştı. Hele iki arkadaşı, gözetlendiğini fark etmişçesine başını onlardan yana çevirerek korkuttuğu zaman, bu çekici vücudun değerini çirkin bir başın azaltmadığını, aksine yüzün, vücudun zarifliğini tamamladığını gördüler.

Nanda birdenbire parmaklarını şaklatarak:

- Ama ben onu tanıyorum, diye mırıldandı. Şu anda tanıdım. Şimdiye kadar kim olduğunu fark edememiştim. Bu, yakındaki Hörgüçlü Boğa Yurdu köyünden Sumantra kızı Sita'dır. Yıkanıp arınmak için buraya geldiği anlaşılıyor. Nasıl tanımam? Onu salıncakla güneşe doğru uçuran bendim.

Şridaman yavaş sesle ve ısrarla sordu:

- Onu salıncakta sallayan sen miydin?

Nanda yanıtladı:

- Ona ne şüphe. Herkesin önünde bütün gücümle salladım. Ama çırılçıplakken kimi derhal tanımak mümkündür? Bu, Hörgüçlü Boğa Yurdu'ndan Sita'dır. Geçen ilkyazda oraya teyzemi görmeye gitmiştim, tam o sırada güneşe yardım bayramı vardı, ama o...

Ürkek bir fısıltıyla Şridaman sözünü yarıda kesti.

- Rica ederim, sonra anlatırsın. Onu yakından seyretmek fırsatını bize bağışlayan talih, onun bizi kolayca duyabilmesi tehlikesi altında. Bir sözcük daha söyleme ki; onu korkutmayalım.

Nanda takıldı:

O zaman kız kaçar, sen de bir türlü seyrine doyamadığın bu görünümden yoksun kalırdın. Ama öteki kesin bir işaretle susması uyarısında bulununca, sessizce oturup "Horgüçlü Boğa Yurdu'ndan Sita'nın yıkanma törenini seyrettiler. Kız yakarısını bitirip öne eğildikten sonra, yüzünü göğe kaldırmış olarak, dikkatle suyun kucağına girmiş, su dökünüp içmiş, eliyle tepesini tutarak ta saçlarının ayrık yerine kadar sulara dalmıştı. Daha bir süre zarif batış ve çıkışlarla ve yanlamasına sürtünüşlerle suya doyduktan sonra, zamanı gelince serinlemiş güzelliğinden su damlacıkları süzülerek karaya çıkmıştı. Ama iki dosta bu yerde nasip olan iyilik bu kadarla da kalmadı. Yıkanmadan sonra arınan kız, güneşte kurumak üzere basamaklara oturdu ve kendini yalnız sandığı için doğal güzelliklerini saklamaya gerek görmeksizin istediği biçimde yerleşti. Bunun da zamanı dolduktan sonra ağır ağır giyindi ve tapınağın merdivenlerini çıkıp gözden kayboldu.

Nanda:

- Bitti tamam, dedikten sonra şimdi hiç olmazsa yerimizden kıpırdayabilir ve konuşabiliriz. Uzun zaman varlığını saklamak can sıkıcı bir şey, diye ekledi.

Şridaman:

Nasıl olup da can sıkıntısından söz ettiğine şaşıyorum, dedi. Böyle bir görüntüye dalıp yalnızca onun içinde yaşadığını duymaktan daha mutluluk verici bir şey var mıdır? Bütün bu süre içinde soluğumu bile tutardım, yok, onu görmekten yoksun olmak korkusuyla değil, onun kendini yalnız sanması, üzerine titrediğim ve sürdürülmesi kutsal bir borç olan bu

duygunun kaygısıyla. Adı Sita mı demiştin? Bunu bilmek bana zevk veriyor ve onu adıyla anabilmek benim günahımı hafifletiyor. Sen onu salıncaktan tanıyorsun, değil mi?

Nanda onayladı:

- Sana söylediğim gibi. O, güneş bakiresi seçilmişti: Ben de köye vardığımda güneşe yardım olsun diye onu yükseklere kadar öyle bir uçurdum ki; tepeden attığı çığlıklar hemen hemen duyulmuyordu! Hoş ötekilerin bağırtısı da onun sesini örtmeye yarıyordu ya!

Şridaman:

- Şansın varmış, dedi. Sen hep şanslısındır. Herhalde kolların güçlü olduğu için seni sallayıcı olarak seçtiler. Onun nasıl yükselip maviliğe doğru uçtuğunu gözümün önüne getiriyorum. İmgelemimdeki bu uçuş betimiyle gördüğümüz, o sofu duygularla yakaran yontuyu birbirine katıyorum.

Nanda yanıtladı:

- Ama yakarması ve günah çıkartması için bir hayli neden var. Yok, yaptıklarından dolayı değil; çünkü kendisi çok namuslu bir kızdır. Kendi suçu olmayan ama yine de biraz hoşgörüsüz davranacak olursak pekala kendi suçu sayılabilecek olan gösterişinden dolayı. Böyle güzel bir endam insanları kendine bağlarmış, derler. Ama neden bağlıyormuş? Çünkü o bizleri istekler, neşeler dünyasına bağlar ve onu görenler Sansara’nın mahkumu olarak tıpkı soluğu kesilen bir insan gibi temiz mantıklarından olurlar. Bu, onun etkisidir, her ne kadar niyeti bu değilse de; ama gözlerini böyle lotus yaprağı gibi uzatması onun yine de böyle bir niyeti olduğunu gösteriyor. Güzellik onun kendi isteğiyle aldığı bir şey değil, ona kendiliğinden verilmiş bir şeydir, şu halde yakarıp günahının bağışlanmasını dilemesi için bir neden yok demesi kolay. Ama yine de “verilmiş” ile “alınmış” arasında gerçek bir fark olmasa gerek ki kendisi de böyle bağlayıcı etkisi olduğundan dolayı bağışlanması için yalvarıyordu. Ama güzel biçimi bir kez almış bulunuyor. Öyle yalnızca verilen bir şeyi gelişigüzel alır gibi değil, kendi dileğiyle ve kutsal bir yıkanma bunu değiştirmez; çünkü suya girdiği gibi yine aynı sersemletici arka yanla sudan çıktı.

Heyecanlanan Şridaman:

- Bu kadar ince ve kutsal bir varlıktan böyle kaba bir biçimde söz etmemelisin, diye onu azarladı. Felsefeden bir şeyler anlar gibi olmuşsun ama şunu söylemeliyim ki; ağzından çıkanlar tam köylüce, kaba saba şeyler ve bilgiden kaptıklarını kullanış biçimin, bizim durumumuzda iyi niyetimizin ve bu seyre layık olmamızın en önemli olduğu bir sırada senin hiç de bu hayali seyre layık olmadığını açıkça gösteriyor.

Nanda onun bu sözlerindeki azarlamayı alçakgönüllülükle kabullendi.

Arkadaşına, ağabey diye seslenerek:

- Öğret bana Dav-ji, dedi. Sen ne düşünceyle onu gözetledin? Ben de ne düşünceyle gözetlemeliydim?

Şridaman:

- Bak, dedi. Her varlığın iki türlü yaşamı vardır. Biri kendine göre olan yaşamı, diğeri başka insanların gözündeki yaşayışıdır. Bunlar vardır ve görülebilir, ruh ve resimdir. Resmi görüp ruha aldırmamak her zaman için günahtır. Uyuz dilenci betiminin bize esinlediği iğrenmeyi yenmemiz gerekir. Gözlerimize ve diğer duyularımıza seslenen bu güzelliğin durumuna kapılıp kalmamalıyız. Çünkü etkileyen şey gerçek değildir. Yalnızca gösterişten ibaret olmayan her varlığın, tanınmak hakkıdır. Çünkü onun bir ruhu ve varlığı vardır. Hem bunu yapabilmek için gösterişin ardındaki şeyleri görebilmemiz gerekir. Ama yalnızca yoksulluğun bizde uyandırdığı tiksintiyi yenmekle yetinmemeliyiz, aynı biçimde güzelliğin tasviriyle bizde uyandırdığı zevke de kapılmamalı, hatta bu konuda daha dikkatli olmalıyız. Çünkü bu da yalnızca bir resim değildir ve duyularımız onu böyle saymakta öteki iğrenç resme karşı olduğundan daha istekli davranır. Çünkü görünüşe bakılırsa, dilencinin yoksulluğu dolayısıyla kesinlikle vicdanımıza seslenir ve onun ruhunu tanımak gereksinimini duyarız, oysa güzellik böyle bir istekte bulunmaz. Ama yine de sade görünüşüyle zevk duyduğumuz bu varlığa karşı borçlu durumda kalırız, hele biz onu gördüğümüz halde o bizi görmediyse. Şunu bil ki Nanda; gözetlediğimizin adının Sumantra kızı Sita olduğunu söylemen benim için gerçek bir zevk oldu; çünkü böylelikle onun biçiminden biraz daha fazlasını öğrenmiş oluyorum; evet çünkü ad, varlığın ve ruhun bir parçasıdır. Ama

asıl onun namuslu bir kız olduğunu senden duymakla mutlu oldum. Çünkü bu, onun görünüşünün arkasındaki şeyleri daha iyi fark etmek ve onun ruhuna yaklaşmak demektir. Bundan başka gözlerini lotus yaprakları gibi uzatıp birazcık da kirpiklerini boyaması namusla ilişiği olmayan bir gelenekten ötürüdür ve bu işi kesinlikle geleneklere bağlı olan namuslu, saf bir duyguyla yapmaktadır. Güzelliğin kendisine karşı yapması gereken ödevleri vardır. Ve belki de ancak bu sayede görünüşünün arkasındaki şeyleri araştırmak isteğini uyandırabileceğini ummaktadır. Onun, Sumantra gibi ağırbaşlı bir babası ve çocuğunu dürüst yetiştiren şefkatli bir anası olduğunu ne büyük bir zevkle hayal ediyor ve onu evin kızı olması dolayısıyla taşta bulgur döver, ocakta lapa yapar ya da yün bükerken gözümün önüne getiriyorum. Çünkü onu gözetlemekle suçlanan bütün yüreğim onun biçimini bir kişi olarak görme isteğini duyuyor.

Nanda:

- Bunu anlıyorum, dedi. Ama şunu kestirebilirsin ki; ben kendisini güneşe doğru salladığım için bence zaten kişi biçimine girmiş olduğundan bu isteği senin kadar canlı bir biçimde duyamıyorum.

Şridaman bu görüşme sırasında sesine takılıp kalan belirli bir titremeyle yanıt verdi.

- Çok iyi anlıyorum. Ancak kolların ve çevik vücudun dolayısıyla layık olduğun ama baş ve zeka bakımından değerini kavrayamadığın bu varlıkla arandaki yakınlık, onu senin gözünde gerektiğinden daha fazla maddi bir kişi haline getirmiş ve senin, bu gösterişin daha üstün olan yanını görme yeteneğini körleştirmiş olacak ki; az önce aldığı o güzel biçimden böyle bağışlanmayacak kadar kaba bir dille söz ettin. Çocuk, kız, anne ya da yaşlı kadın biçimlerinden hangisiyle olursa olsun kadının, her durumunda evrenin doğurucusu, evrenin besleyicisi olduğunu, bütün varlıkların kucağına doğup kucağına döndüğü ulu tanrıça Şakta’yı temsil ettiğini ve onun damgasını taşıyan her varlıkta onun kendisine saygı ve hayranlık göstermemiz gerektiğini bilmiyor musun? “Altın Sinek” ırmağının kıyısında kendini bize en güzel biçimiyle gösterdi, kısmen senin konuşma biçimine kızmış olmamdan ileri gelmekle birlikte biraz da onun bize göstermiş olduğu şeyden dolayı sesimin, kendimin bile fark edebileceğim kadar titremesi yerinde değil mi?

Nanda:

- Yanakların ve alnın da güneşte yanmış gibi kıpkırmızı, dedi. Titremesine karşın sesinde her zamankinden daha dolgun bir uyum var. Hem benim de kendime göre pekala heyecanlandığıma inanabilirsin.

Şridaman:

- Öyleyse anlayamıyorum, dedi. Nasıl olup da kendisinden böyle üstünkörü söz edebiliyorsun ve yaratıkları bilinçlerinin soluğunu tıkarcasına şaşırtan güzelliğinden dolayı onu suçlu buluyorsun. Bu, olayları bağışlanmaz bir biçimde tek yanlı gözden geçirdiğini ve bize en tatlı biçimleriyle görünenlerin gerçek varlıklarının derinliğine asla giremediğini gösterir. Çünkü onun bir şey değil, her şey, yaşam ve ölüm, delilik ve bilgi, sihirbaz ve kurtarıcı olduğunu bilmiyor musun? Sen yalnızca onun yaratıklar sürüsünü şaşırtıp büyülediğini biliyorsun, ama onları şaşkınlığın karanlığından gerçeğin bilgisine yükselttiğinden de haberin var mı? Öyleyse çok az şey biliyor ve kavranılması bir hayli güç olan bir gizi anlayamamış bulunuyorsun. Bil ki; bize verdiği esriklik aynı zamanda bizi gerçeğe ve özgürlüğe ulaştıran coşkudur. Çünkü bu, bağlarken özgürlük bağışlayan, duyguların güzelliğiyle ruhu birleştiren şeydir.

Metafizik sözcükler duyunca ağlamadan duramayan ve yaratılışı çabuk etki altında kalma eğilimi gösteren Nanda'nın, hele Şridaman'ın başka zamanlarda ince olan sesinin yüreğe işleyen bir uyum kazandığı bugünde, kara gözlerinde yaşlar pırıldamaya başlamıştı:

- Bugün nasıl da güzel konuşuyorsun Dav-ji. Sanırım seni şimdiye kadar hiç böyle konuşurken duymamıştım. Öyle içime işliyor ki; bu kadar içime işlediği için sürdürmemeni dilerim. Ama konuş, yalvarırım bağlardan, ruhtan ve evrenin kucaklayıcısından söz etmeyi sürdür.

Bunun üzerine Şridaman daha da coştu:

- Görüyorsun ki; o, yalnızca baştan çıkarmakla kalmıyor, bilgi de sağlıyor. Sözlerimin seni etkilemesi, bu sözlerin, konuşma tanrıçasının Brahma'nın bilgisiyle karışan sözleri olmasından dolayıdır. Onun ikiliğinden ululuğunu anlamalıyız; çünkü o öfkeli, kara ve korkunçtur, varlıkların kanını, dumanı tüten kadehlerden içer. Ama öte yandan kutsal ve iyilikçildir, bütün yaşam ondan fışkırır ve bütün canlı varlıklar onun besleyici göğsünde saklanır. O,

içinde uyuyan Vişnu’nun büyük mayasıdır, onu sarar, biz de Vişnu’nun kucağında düşler görürüz. Birçok su Ganj’a dökülür ama Ganj da denize. Biz de Vişnu’nun dünyalar düşünü gören tanrısallığına açılıyoruz, o da deniz anaya açılıyor. Şunu bil ki, yaşam düşümüzün kutsal tapınaklı bir yıkanma yerine geldik ve orada evrenin doğurucusunun, evrenin kucaklayıcısının ağuşunda yıkandık, olasılık kendisine duyduğum saygıyı su dökünerek kanıtladığımız için bize en güzel biçimiyle göründü. Lingsam ve Yoni, yaşamda, gelinle birlikte elleri çiçekten bağlarla birleştirilmiş olarak düğün ateşinin çevresinde dolaşırken, erkeğin “onu aldım” demesinden daha büyük bir anı olabilir mi? Erkek, kızı anne ve babasının elinden alırken şu çok güzel sözleri söyler; bu benim, şu da sen, ben göğüm, sen de yer, ben şarkının ezgisiyim, sen de sözleri, böylece yolculuğumuza başlayalım. Karşılaşma törenini kutladıkları zaman, artık insan, şu bu değil de erkeğin Şiva, kadının da güzel tanrıça Durga olduğu, sözlerinin söz olmaktan çıkıp esriklik mırıltılarına döndüğü zaman kucaklaşmanın üstün mutluluğuyla yaşamın en yüce katına ulaşırlar. İşte bizi bilgiye daldıran ve ananın kucağındaki benlik çığlığından kurtaran kutsal saat budur. Nasıl yaşam ve ölüm sevgide birleşirse güzellik ve zeka da coşkuyla birbirine katılır.

Nanda bu metafizik sözlerle tümüyle kendinden geçmişti.

Gözlerinden yaşlar dökülürken:

- Hayır, diyordu. Konuşma tanrıçasının sana olan iyilikçilliği ve seni Brahma’nın bilgisiyle donatması dayanılır şey değil; ama insan yine de durmadan seni dinlemek istiyor. Senin usunun yarattığının beşte birini söyleyebilsem, kendime sonsuz bir saygı duyarım. Bunun içindir sana o kadar gereksinimim var, ağabeyciğim. Çünkü bende olmayan sende var ve sen benim dostumsun, sanki senin artmaların benimmiş gibi oluyor. Çünkü senin yoldaşın olarak benim de sende payım var ve ben de biraz Şridaman’ım. Ama sen olmasan yalnızca Nanda olurdum, bu da bana yetmezdi. Açıkça söyleyeyim ki; senden bir an bile ayrılmaya dayanamam, böyle bir şey olursa kendi elimle odun toplar, kendimi yakarım. Sana bu kadarını söylemeliyim. Gitmeden şunu al.

Bileziklerle süslü esmer elini heybeye sokarak yemekten sonra ağıza güzel koku vermesi için çiğnenen felfelek tohumlarından bir avuç çıkardı. Gözyaşlarıyla ıslanan yüzünü öteki yana çevirerek bunları Şridaman’a

uzattı. Bu tohumları aynı zamanda dostluk bağlarının doğrulanması anlamında vermek görenekti.

IV

Bundan sonra yola çıkarak işlerinin peşinde koşmak üzere birbirlerinden ayrıldılar ve bir zaman için ayrı yollardan gittiler. Çünkü yelkenlilerin geçtiği Camna ırmağına vardıkları ve ufukta Krukşeta kentinin gölgelerini seçtikleri zaman Şridaman'ın, kendisinden çıra ve pirinç havanı alacağı adamın kentin kalabalık sokaklarından birindeki evini bulmak üzere öküz arabalarıyla dolu olan geniş şoseden gitmesi gerekiyordu. Nanda'ya gelince, o, babasının dükkanı için gerekli ham demiri kendilerinden alacağı aşağı sınıftaki halkın oturduğu Kral'e gitmek üzere şoseden ayrılan dar patikayı izledi. Esenleşirken birbirlerini kutsadılar ve yurtları olan köye geldikleri zaman olduğu gibi birlikte dönmek üzere, işlerini bitirip üç gün sonra belirli bir saatte aynı yol kavşağında buluşmayı kararlaştırdılar.

Güneş üç kez doğduktan sonra Nanda aşağı tabakadaki insanlardan aldığı boz eşeğine demir yükünü vurup ayrılma ve birleşme yeri olarak seçtikleri noktaya geldiği zaman biraz beklemek zorunda kaldı; çünkü Şridaman gecikmişti. Sonunda geniş caddede mallarıyla göründüğü zaman da adımları yorgun, yumuşak sakalının örttüğü yanakları çökük ve gözleri kederle doluydu. Arkadaşını görmek umudu bugün onda sevinç uyandırmamıştı. Nanda hemen onun yükünü de alıp boz eşeğe yüklediği zaman da bu durumu değişmedi. Aksine geldiği gibi beli bükük ve sıkıntılı bir durumda arkadaşının yanı sıra yürümeye başladı. Yanıtları "evet, evet"ten ibaretti, hem de tam "hayır, hayır" demesi gerektiği sırada. Oysa tam evet demesi gerektiği ve dinlenmek, yemek yemek önerildiği zaman da "hayır" diye yanıt veriyor, nedeni sorulduğu zaman uykusu da olmadığını ekliyordu.

Bütün bu durumlar bir hastalığın belirtileriydi, sonunda dönüş yolculuklarının ikinci akşamında, yıldızların altında kendisini biraz konuşturmayı başaran Nanda'ya yalnızca hasta olduğunu itiraf etmekle kalmadı, düğümlenen bir sesle hastalığının iyileştirilemez, öldürücü bir illet olduğunu, hem yalnızca ölmeye mahkum olmakla kalmayıp ölümü istediğini, bu durumda zorunlulukla isteğin bir birlik halinde örülüp birbirinden ayırt edilemez olduğunu, isteğin zorunluluktan, zorunluluğun da istekten doğduğunu, bunların zoraki ve birleşik bir duygu olduğunu söyledi. Hep o soğuk ve içinde yabanıl bir coşku seçilen sesiyle, Nanda'ya:

- Eğer dostluğun ciddiyse, diyordu, bana olan en son sevgi borcunu ödemek üzere bir ölü yakma kulübesi hazırla ki; içine girip yanayım. Çünkü iyileşmeyecek olan bu hastalık beni içimden doğru öyle acı verici bir biçimde yakıyor ki; kavurucu alevler bunun yanında bana acı dindiren yağ ve kutsal suların kucağında dinçlik veren bir yıkanma gibi gelecektir. Nanda bunları duyunca "Aman Tanrım, senin durumun nice olacak" diye düşündü. Ama Nanda keçi burunlu ve vücutça, demir satın aldığı aşağı tabaka ile Brahman torunu Şridaman arasında ortalama ve hoş bir tip oluşturmasına karşın, bu zor durumda gayet ustaca davranarak mantığı hastalanan arkadaşının karşısında aklını yitirmedi, aksine bu durumda ona karşı olan üstünlüğünden yararlanarak uysal ve akla uygun bir biçimde konuşarak sadık bir dostun hasta bir arkadaşına yapabileceği hizmeti üzerine aldı.

- Emin ol, dedi; verdiğin güvenceye uyarak doğruluğundan kuşku duymadığım hastalığının iyileşmez bir şey olduğuna inandığım an, buyruklarını yerine getirip sana bir yakma kulübesi hazırlayacağım. Hem onu, ateşledikten sonra benim de seninle birlikte içine sığabileceğim kadar büyük yapacağım. Senden bir saat bile ayrılmaya gönlüm razı olmayacağından ben de seninle birlikte ateşe dalacağım. Ama özellikle beni de yakından ilgilendirdiği için, neyin var, bana söylemelisin. Hastalığının adını vermelisin ki; hiç olmazsa şifa bulmayacağına inanarak ikimizin yanma törenine hazırlanayım. Bu sözün haklı ve yerinde olduğunu onaylarsın, hem ben, sınırlı anlayışımla bunun doğruluğunu kabul edersem, benden kat kat daha akıllı olan sen buna kim bilir ne kadar kolaylıkla razı olacaksın. Ben kendimi bir an için senin yerine koyarak senin kafanı kendi omuzlarım üzerinde duruyormuş gibi düşünecek olursam, usumdan, daha doğrusu senin usundan geçirdiğin gibi kapsamlı sonuçlar verecek olan bir şeye karar vermeden önce hastalığımın şifasızlığını başkalarının da deneme ve onaylarına sunardım. Bunun için anlat. Çökük yanaklı Şridaman uzun zaman, içindekileri dökmek istemedi ve yalnızca çektiği acının öldürücü umutsuzluğunun kanıta gereksinimi olmadığını söyledi. Ama uzun diretmelerden sonra sonunda arkadaşının yüzünü görmemek için gözlerini eliyle örterek aşağıdaki itirafı yapmaya razı oldu.

Dedi ki:

- Senin bir kez güneşe doğru salladığın Sumantra kızı Sita'yı çıplak ama namuslu olarak Davi'nin yıkanma yerinde gözetlediğimizden bu yana, onun

çıplaklığı ve namusluluğundan doğma bir acı çekirdeği ruhuma çöktü ve her saat biraz daha gelişerek vücudumun en ince ayrıntısına kadar hummasını salıp zekamın gücünü kırıyor, uykumu ve iştahımı kaçırıyor ve beni yavaş yavaş kesin bir ölüme doğru sürüklüyor. Bu hastalık, tedavisi ancak kızın güzelliği ve namusluluğuyla yarattığı isteklerin yerine gelmesi gibi insanların layık olduklarından çok daha üstün, düşlenmesi olanaksız bir mutluluk olduğundan, olanaksız ve öldürücüydü. Yaşamının sürmesi için ancak tanrılara layık bir mutluluğa gereksinim duymak yıkımına uğrayan bir insanın yok olmaya mahkum olduğu açık bir şeydi.

- Eğer ben, diye sözlerini sürdürdü. Keklik gözlü, güzel renkli ve olağanüstü kalçalı Sita'ya sahip olamazsam, ruhum kendiliğinden uçup gidecek. Yakılma kulübesini hazırla; çünkü insansal ve tanrısal olan şeylerin savaşından beni ancak ateş kurtaracaktır. Eğer sen de benimle birlikte kulübenin içine girmek istersen senin gençliğine, şen ve bukleli varlığına acırım; ama senin onu sallamış olman ruhumdaki yangını artırdığı ve bu iyiliği kazanmış bir yaratığın yeryüzünde kalması hoşuma gitmeyeceğinden buna da razı olurum.

Nanda bunları duyunca Şridaman'ın bir şey anlamayan son derece ciddi şaşkınlığı karşısında sonsuz kahkahalarla gülerek kah arkadaşını kucaklamaya, kah bulundukları yerde hoplayıp zıplamaya başladı.

- Aşık, aşık, aşık, diye bağırdı. Hepsi bundan ibaret. Öldürücü hastalık buymuş. Ne hoş şey. Amma eğlence ha... ve bir şarkı tutturdu.

Bilge adam, ah bilge adam,

Ne de ağırbaşlı düşüncen var!

İpin ucunu kaçırınca,

Bilgeliğin de senden kaçar.

Güzel kızın göz süzmesi,

Aklını etti darmadağın,

İnan ki; senden sakar olmaz,

Ağaçtan düşen sersem maymun!

Bunu söyledikten sonra yeniden avaz avaz gülerek ve ellerini dizlerine vurarak bağırdı:

- Kardeşim Şridaman, odun ateşinden söz etmenin nedeninin yüreğindeki saman kulübenin tutuşmasından ibaret olduğuna öyle sevindim ki. Küçük cadı gözünün önünde fazla durdu. Tanrı Kama da çiçekli okunu sana saplayıverdi; çünkü bize bal arılarının vızıltısı gibi gelen şey onun ruhunun uçuşuydu. İlkyazın kızkardeşi Rati de sana aşk zevkini aşıladı. Bütün bunlar olağan ve hepsi de insanların hakkı olan neşeli, gündelik şeylerden başka bir şey değildir. Eğer isteklerinin yerine gelmesi sana ancak bir Tanrı'nın düşleyebileceği bir şey gibi geliyorsa, bu da isteklerinin içliliğini ve bunların Kama gibi bir tanrıdan esinlenmiş olduğunu, ama onun değil senin olduklarını gösterir. Bunları duygusuzluğumdan değil, böyle sürülmüş bir toprağa tohum atmandan daha doğal ve insansal bir şey olmadığı halde bunu insanların hakkı olmayan tanrısal bir şey sanmakla hedefini son derece aşırılaştıran aşk delisi ruhuna serinlik vermek için söylüyorum. (Sita, Hintçe'de sürülmüş toprak demek olduğundan Nanda bu terimi kullanmıştır.) Ama diye sözünü sürdürdü. Gündüzleri baykuş kördür, geceleyin karga; oysa aşık olanın gözü ne gece görür, ne de gündüz. Atasözü tam sana uyuyor. Bu örneği sana söylüyorum ki; ondan ibret al ve bil ki Hörgüçlü Boğa Yurdu'ndan Sita her ne kadar Durga'nın yıkanma yerinde çıplaklığı sayesinde sana bir tanrıça gibi göründüyse de, aslında hiç de öyle değildir. O da, üstün güzelliğine karşın bütün diğerleri gibi sıradan yaşayan, bulgur dövüp lapa yapan, yün büken, anne ve babası olan bir kızdır. Anne ve babasına gelince, onların da bütün diğer insanlardan farkı yoktur. Her ne kadar babası Sumantra damarlarında birazcık savaşçı kanı olduğunu ileri sürerse de, bu savda pek ileri gidemez. Kısacası bunlar, pekala kendileriyle konuşup anlaşabileceğimiz insanlardır. Hem seni mutluluğuna kavuşturacak olan doğal ve olağan bir işte sana yardım etmek için koşacak Nanda gibi bir dostun var. Eh, ne dersin? Seni enayi? Sana, içine birlikte tüneyeceğimiz bir yakma kulübesi yapacak yerde güzel kalçalınla birlikte oturacağın evi yapmaya yardım edeceğim.

Bir sessizlik oldu. Bundan sonra Şridaman söze başladı:

- Şarkını bir yana bıraksak bile sözlerinde hayli kırıcı şeyler var. Benim isteklerimin acısının sıradan ve gündelik olaylardan olduğunu söylemen, gönül kırıcı; çünkü; bu istek, benim gücümün üstünde ve benim yaşamımı

darmadağın edecek niteliktedir. Benden daha güçlü olan bu duygu, bir insanın dayanamayacağı, ancak tanrılara layık bir şeydir. Ama senin, benim iyiliğimi istediğini ve beni avutmaya çalıştığını bildiğim için öldürücü hastalığım hakkında kullandığın bayağı ve bilgisizce sözleri bağışlıyorum. Seni yalnızca bağışlamakla da kalmıyorum, şimdiden ölüme teslim olmak üzere bulunan yüreğim, senin son sözlerinle olabileceğini göstermeye çalıştığın şeyi yapabilmem inancı ve bu olanağı düşlemekle yeniden yaşam buluyor. Her ne kadar bu işle ilgisi olmayanın benden daha doğru ve duru yargılar verebileceğini duyumsadığım oluyorsa da, kendi görüşüme de, diğerlerinin görüşüne olduğu gibi hemen güvenemiyor, ancak bana ölüm yolunu gösterene inanıyorum. Tanrısal Sita'nın daha çocukken evlendirilmiş olması ve kendisiyle birlikte büyüyen kocasıyla birleşmesi ne kadar yakın bir olasılık. Böyle çirkin bir düşüncenin cehennem azabı yanında odunların serinlik veren ateşine sığınmaktan başka çare kalmıyor.

Ama Nanda dostlukları üzerine ant içerek buna güvence verdi. Babası Sumantra, çocuk-kocanın zamansız ölmesi durumunda, yalnızca dulluk ayıbına katlanmak zorunda kalmasına razı olmadığından böyle bir şeye izin vermemişti. Hem evli bir kız olsa, güneş bakiresi seçilemezdi ki! Yok, Sita özgür ve evlenmeye hazır bir durumdaydı. Hem Şridaman'ın yetkin "kast"ı, aile durumu ve Veda bilgileri karşısında işi hemen hemen kesin olan bir sonuca eriştirmek üzere dostunun sorununu ele alarak iki ev arasındaki pazarlığı yönetmesi gerekiyordu.

Salıncak öyküsünün yinelenmesinde Şridamanın yüzünde bir acı anlatımı belirdiyse de, arkadaşının yardımına teşekkür etti ve Nanda'nın sağduyusuna uyarak ölüm sevdasından vazgeçip Sita'yı karısı olarak kucaklama mutluluğunun kavranılmaz ve insanlara yaraşmayacak bir şey olmadığına inanmaya başladı. Ama yine de dilekleri kabul edilmezse, çevik kollarıyla kendisine bir yakma kulübesi hazırlayacağına Nanda'dan söz aldı. Garga'nın oğlu yatıştırıcı bir konuşmayla bu sözü verdi. Ama her şeyden önce Şridaman'ın bir yana çekilerek sonucunu bekleyeceği kız istemenin bütün aşamalarını, örneğin önce Nanda'nın, Şridaman'ın babası Bhavabhuti ile konuşup oğlunun düşüncelerini ona söylemesi ve kızın soyuyla anlaşmaya girişmek için iznini istemesi, sonra yine Nanda'nın damadın vekili ve dünür olarak Hörgüçlü Boğa Yurdu'na giderek dost sıfatıyla bu çiftin arasında bir yakınlık sağlaması kararlaştırıldı.

Dedikleri gibi yaptılar. Brahman kanından gelme Vanidja Bhavabhuti, oğlunun sırdaşı tarafından kendisine yapılan öneriye ne kadar sevinmişti, savaşçı kanından gelme sığır yetiştiricisi Sumantra da zengin armağanlarla birlikte kendisine sunulan öneriye kayıtsız kalmamıştı; Nanda, dünür gittiği evde arkadaşını halk diliyle ama çok etkili bir biçimde övmüştü. Sita'nın ana babası tarafından dokumacının durumunu incelemek üzere "İneklerin Mutluluğu''na yapılan yolculuk da iyi sonuç verdi. Günlerin bu gibi anlaşma ve olaylarla geçtiği sırada kız da, tüccar oğlu Şridaman'ın varlığında, uzaktan da olsa yazgısının belirlediği efendisini ve kocasını görmeye alışmıştı. Evlenme sözleşmesi hazırlanmış ve bunun onayı zengin bir şölen, mutluluk getiren armağanlar alıp vererek kutlanmıştı. Yıldızlara bakan bilginlerin büyük bir dikkatle seçtikleri düğün günü yaklaşıyor, Şridaman'ın geleceğine bir türlü inanamadığı günün geldiğini ve Şridaman'ın Sita ile birleşmesinin kendisine bağlı olduğunu bilen Nanda düğün ricacısı olarak çevreyi dolaşıyor, dostları ve gırtlak düşkünlerini davet ediyordu. Düğün evinin iç avlusunda, ev Brahman'ının yakarıları arasında düğün ateşini sağlayacak olan tezekleri de çevik kollarıyla o taşımıştı.

Böylece her yanı güzel, vücudu sandal, kafiru ve ceviz yağıyla ovulmuş, elmaslarla süslenmiş, pullu giysili ve sarili, kafası bir tül bulu ile sarılı Sita'nın (bildiğimiz üzere erkeğin kendisini daha önce görmüş olmasına karşın) kocasını ilk kez yakından görüp kendisine adıyla sesleneceği gün geldi. Özlemle beklenen gün sonunda gelmişti. O zaman erkek, kızın anne ve babasının pirinç ve tereyağı adakları arasında "Seni aldım'' dedi. O zaman kendisine gök, kıza yer, kendisine şarkının sözü, ona da bestesi dedi ve kadınların alkışları arasında onunla birlikte üç kez yalazlı ateşin çevresini dolandıktan sonra beyaz öküzlerin çektiği bir arabaya binerek düğün alayıyla köyüne, kendi anasının kucağına yollandı.

Burada da mutluluk getiren birtakım gelenekleri yerine getirmek gerekiyordu. Burada da ateşin çevresini dolaştılar, erkek kızı şekerkamışıyla doyurdu, giysisinin kıvrımlarına bir yüzük attı, şölen sofrasında dostları ve akrabalarıyla bir arada oturdular. Hepsi yiyip içip üstelik üzerine Ganj ve gülsuyu serptikten sonra ikisini "mutlu çiftin dairesi'' adı verilen ve içerisinde kendileri için çiçeklerle donanmış bir yatak hazırlanmış olan odaya götürdüler. Orada hepsi öpüşüp şakalaşarak ya da ağlaşarak

kendileriyle esenleştiler, hep yanlarında bulunan Nanda en sonuncu olarak eşikte esenleşti.

Dinleyenler, öykünün şimdiye kadarki sevimli gidişine kanıp da onun gerçek özyapısını saklayan gözboyacılığın tuzağına düşmemiş olsalar, bari. Biz susarken o, bir ara yüzünü bizden öteye doğru çevirdi ve yeniden döndüğü zaman yüzü, korkunç bir maskeye dönüşmüştü. Şridaman, Nanda ve Sita'nın onu yolda görmüş oldukları biçimdeydi ve insanı kurbanlar sunmak zorunda bırakan korkunç ve taştan bir yüz halini almıştı. Ama hayır, biz olayların hepsini sırasıyla, teker teker anlatalım.

Şridaman'ın annesi, güzel Sita'yı kendi kızı diye bağrına bastığından, onun da ince burunlu kocasına bütün evlilik zevklerini tattırdığından bu yana altı ay geçmişti. Ağır yaz günleri bitmişti. Gökyüzünü yağmurla yüklü bulut selleriyle, yeryüzünü taze çiçeklerle örten yağmur mevsimi de bitmek üzereydi. Göğün lekesiz olduğu ve güz lotuslarının açtığı günler geldiğinde yeni evliler, dostları Nanda ile anlaştılar ve Şridaman'ın anne ve babasından izin alarak erkeğini kucakladığı günden bu yana görmedikleri kızlarının evlilik mutluluğu üzerine bir düşünce edinmek isteyen Sita'nın ana babasını görmeye gitmeye karar verdiler.

Sita'nın bir süreden beri analık zevklerine hazırlanmakta olmasına karşın pek de uzak olmayan ve havaların serinliği dolayısıyla sıkıntısız geçeceğini umdukları bu yolculuğa hazırlandılar.

Yolculuklarını, dostları Nanda'nın kullandığı, üstü ve yanları örtülü ve bir zebu öküzüyle tek hörgüçlü bir devenin çektiği arabalarıyla yapıyorlardı. Nanda takkesini bir yana eğmiş, ayaklarını sallayarak önde oturuyor ve arabadakilerle çene çalmak üzere sık, sık başını geri çeviremeyecek kadar yolla ilgili görünüyordu. Bazen hayvanlara birkaç sözcük söylüyor, zaman zaman da çok parlak bir sesle avazı çıktığı kadar bağırarak bir şarkı tutturuyordu. Ancak her defasında da daha ilk bir iki tondan sonra, sesi bir mırıltıya dönüşerek boğuluyor, sonunda dingin bir "deh'' ya da "höst''le bitiyordu. Ama sıkışan göğsünden taşan güçlü haykırışlarda da bunların birdenbire sönmesi kadar ürkütücü bir şey vardı.

Arkasındaki karı koca da susuyordu. Önlerinde Nanda oturduğu için başlarını her kaldırışta gözlerinin onun ensesine takılması kaçınılmazdı. Nitekim genç kadın ara sıra gözlerini kucağından ayırarak ona bakıyor, ama

çok geçmeden bakışlarını çabucak yine kucağına çeviriyordu. Şridaman yan tarafa asılmış olan çuvala bakarak bu görünüme bakmak zorunda kalmaktan kurtuluyordu. Karısının yaptığı gibi önlerindeki bu kahverengi sırtı, belkemiğini ve hareketli omuzları görmemek için yerini Nanda ile değiştirmeyi ne kadar isterdi. Ama biraz hafiflemek için dilediği bu durum da uygunsuzluğundan ötürü yerine getirilemezdi. Böylece sessizce yolculuklarını sürdürüyor, ama her üçü de sanki hızlı hızlı yürümüş gibi soluyorlardı. Gözlerinin akında hiç de hayra alamet olmayan kırmızı damarcıklar beliriyordu. Hiç kuşkusuz, görünmeyeni görebilen bir adam, bu yolcuların üzerinde, uygunsuzluğun yolları üzerine düşen karanlık gölgesinden bir şeyler sezerdi.

Adet olduğu üzere günün aşırı sıcağından sakınmak için gecenin kanatları altında, daha doğrusu sabaha karşı yol alıyorlardı. Ama onların böyle yapmalarının başka nedenleri de vardı. İçlerinde kargaşalık egemen olduğu ve karanlık da kargaşalığı kolaylaştırdığı için kendileri de farkında olmaksızın bu fırsattan yararlanarak içlerinin düzensizliğine yer uydurmaya kalkmışlardı. Bu yüzden de yollarını şaşırdılar. Örneğin Nanda Sita’nın köyüne giden yola sapacak yerde öküzü ve deveyi çevirmedi ve aysız gecenin karanlığını bahane ederek yanlış bir yere saptı. Burası bir yol değil, başlangıçta yol duygusu veren, ama sonra sıklaşan ağaçlarıyla dönüş yolu olarak kendisinden yararlanmalarını olanaksızlaştıran bir aralıktan ibaretti.

Çevrelerini saran ağaç kütükleri arasından ve yumuşak orman toprağından arabayla geçmeleri olanaksızdı. Bu duruma ruhlarındaki şaşkınlığın neden olduğunu itiraf etmemekle birlikte yolu şaşırdıklarını kabul ettiler. Çünkü Nanda’nın arkasında oturan Şridaman ile Sita da uyumamış, onun yanlış bir yola saptığını pekala görmüşlerdi. Bulundukları yerde kalarak yırtıcı hayvanlara karşı güvenliği sağlamak üzere bir ateş yakıp sabahı beklemekten başka çare kalmamıştı. Ormanda sabah olunca çevreyi araştırdılar, çözülen hayvanları teker teker geçirip arabayı da büyük zorluklarla dik ve sandal ağaçlarının geçme olanağı verdiği yerlerden evire çevire geçirdiler. Nihayet cangılın kıyısında ve Nanda’nın kendilerini kesinlikle hedefleri olan doğru yola çıkaracağını ileri sürdüğü fundalık bir kayalığa çıktılar.

Böylece sarsıla sarsıla kayalıklar arasından yollarını bulmaya çalışırken, kayalar içerisine oyulmuş bir tapınağın, Devi’nin, tehlikelerle dolu

erişilmez Durga'nın, karanlık ana Kali'nin kutsal ülkesine vardılar. Şridaman içten gelen bir istekle arabadan inerek tanrıçaya saygılarını sunmayı dilediğini söyledi.

Yoldaşlarına:

- Şöyle bir girip yakaracağım, birazdan geri dönerim, siz bekleyedurun, dedi. Arabadan atlayarak tapınağa çıkan merdivenlere doğru tırmanmaya başladı.

Burası, Altın Sinek Irmağı'nın kıyısındaki ıssız yıkanma yeri kadar önemsiz olmakla birlikte sofu duygularla davranılarak zengin kabartmalar ve dirseklerle bezenmişti. Yabanıl dağ, tıslayan parsların koruduğu sütunlarla çevrili giriş kapısının üzerinde görkemle yükseliyor, kapının her iki yanına, giriş kısmının da bazı yerlerine renkli kabartmalar kazılmış bulunuyordu. Yaşamın et, deri, sinir ve ilik, tohum, ter, gözyaşı ve göz çapağı, pislik, sidik ve safradan yapılmış yüzleri, tutku, öfke, çılgınlık, hırs, haset ve duraksamayla sevgiliden ayrılma, sevmediğiyle birleşme, açlık, susuzluk, yaşlılık, keder ve ölümle birleşmiş olarak ve bastırılması olanaksız tatlımtırak bir kan kokusuyla karışarak birbiriyle kaynaşıyor, birbirine dolaşıyor, sonunda bu tanrılar, insanlar ve hayvanlar kargaşalığında kah bir erkeğin kollarının yerine fil hortumu, kah bir kadının başının yerine ceylan kafası geçiyordu.

Şridaman resimlere dikkat etmiyor, onları görmediğini sanıyordu. Ama geçerken, kızaran gözleri bunlara takılınca acıma duygusundan doğma bir baş dönmesi ruhunu heyecana getirerek onu Ana'nın huzuruna çıkmaya hazırlıyordu. Kayalar içine oyulmuş olan bu yerde loşluk egemendi, topluluk salonunda ışık yalnızca dağdan sızıyordu. Şridaman önce bu bölümden geçerek bitişiğindeki daha alçak tavanlı kayadan oyulmuş ikinci bir salona girdi. Buradan merdivenlerle inilen alçak bir kapı aracılığıyla binanın merkezindeki Ana'nın vücuduna vardı.

Merdivenlerin alt başına varınca ellerini girişin iki yanındaki Lingsam taşlarına dayayarak geriye doğru sendeledi. Kali'nin yontusu korkunçtu. Acaba damarları kızaran gözlerine mi öyle gözüküyordu, yoksa tanrıçayı şimdiye kadar hiç böyle utku kazanmış bir korkunçlukta görmemiş miydi? Bütün ışıkları kendine çekip yine kendi bağrından fırlatan, varlıkların iskelet ve organlarıyla çevrelenmiş olan parlak taçlı put, tekerlek

biçimindeki on sekiz koluyla kesik kafa, el ve ayaklardan yapılmış bir kemerin üstünde kayalardan fırlamış gibi duruyordu. Ana, çevresini tümüyle saran ellerinde kılıç ve meşaleler tutuyor, ellerinden birisiyle ağzına götürdüğü kafatasından kan damlıyor, ayaklarının dibine kan yayılıyordu. Korkunç tanrıça yaşam ve kan denizi üzerinde yüzen bir kayıktaydı. Ama kovuğun boğucu havasında, bu yeraltı kesim odasında çabucak ölüveren hayvanların kanlarının pıhtılaştığı oluklardan Şridaman'ın ince burnuna doğru yükselen gerçek, eskimiş, tatlımtırak bir kan kokusu vardı. Açık duran gözleri camlaşmış hayvan başları, dört beş tane manda, domuz ve keçi, elinden kurtulmanın olanaksız olduğu tanrıçanın betimi önünde mihraba bir piramit gibi yığılmışlardı. Bunların yanı başında yer yer kurumuş kan lekelerine karşın keskin olduğu anlaşılan kurban kılıcı duruyordu. Şridaman, kurban düşkünü, yaşam veren öldürücünün yabanıl bakışlı yüzüne, duygularına, esrimiş gibi sersemleten kollarının karmakarışıklığına gitgide hayranlık biçimini alan bir dehşetle bakıyordu. Sıkılı yumruklarını şiddetle çarpan göğsüne bastırdı. Kendine ve ölümsüz kucağa karşı yapacağı en aşırı davranışı beyninin içinde, yüreğinde ve acıyla harekete gelen cinselliğinde kah buz gibi, kah ateş gibi suların boşanmasıyla duyumsuyor ve daha şimdiden kanı boşalan dudaklarıyla yakarıyordu..

- Ey, var olanların başlangıcı olmayanı, ey eteğini kimsenin açmadığı kocasız ana. Sen ey, kendinden doğan bütün dünyaları ve betimleri yeniden yutan, zevk ve dehşetle evreni kucaklayan. Halk seni, uğrunda nice canlı hayvanı kurban ederek kutlar; çünkü her şeyin yaşamı, özü senin hakkındır. Eğer ben, kendimi sana kurban edersem, beni kurtarmak iyiliğini esirger misin? Böylelikle dilemeye değen bir biçimde, yaşamdan kurtulabileceğimi sanmıyorum.. Ama bırak da ana karnının kapılarından girip sana döneyim, benlikten kurtulup artık kendi yaratmadığı zevkten sersemleşen Şridaman olmaktan çıkayım.

Bu karanlık sözleri söyledikten sonra yerdeki kılıcı kavradı ve kendi eliyle başını gövdesinden ayırdı.

Bunu çabucacık söylemek mümkün, zaten yapılması da çabucacık oluvermişti. Ama yine de öyküyü anlatanın bir isteği var ki; o da, dinleyenin sık sık olageldiğinden ve insanların kendi kafalarını kesmelerinden sıradan bir şeymiş gibi söz edilmesinden dolayı bu anlatılanı

da alışılmış, doğal bir şey dinler gibi üstünkörü ve üzerinde fazla düşünmeden dinlememeleridir. Tek tek durumlar hiçbir zaman sıradan değildir. İnsanın düşleyebileceği ve öyküleyebileceği en sıradan şey, ölüm ve doğumdur. Ama hele bir doğumda ya da ölümde bulunun, kendi kendinize, çevrenizdekilere ya da ölene sorun bakalım bu sıradan bir şey miymiş. Kendi kafasını uçurmak ne kadar sık anlatılmış bir şey olursa olsun, hemen hemen yapılması olanaksız ve ancak korkunç bir coşku, yaşam ve istenç güçlerinin korkunç bir erkle yerine getirmek isteği üzerinde toplanmasıyla mümkündür. Şridaman'ın, yumuşak bakışlı gözleri ve pek de çevik olmayan Brahmanca tecimen kollarıyla bu işi başarması sıradan bir şey gibi değil, hemen hemen inanmamaya varan bir şaşkınlıkla karşılanmalıdır.

Bu korkunç kurban adağını yerine getirdi. Bir yanda yumuşak sakalının yanaklarını örttüğü başı, ötede bu soylu başın daha az önemli bir ayrıntısı olan ve elleriyle hala kılıcı sımsıkı tutan gövdesi duruyordu. Kan vücudundan büyük bir hızla fışkırdıktan sonra eğimi az kanalcıklardan yavaş yavaş mihrabın altındaki çukura doluyordu. (Tıpkı bir tay gibi Himavant'ın kapısından fırladıktan sonra dinginleşerek kavşak yerine doğru yol alan o küçük ırmak “Altın Sinek'' gibi.)

V

Kayalıklar içinde oyulmuş bu ana kucağından, dışarıda bekleyenlerin yanına döndüğümüz zaman, onların önce sessiz durduğunu, sonra da kısa bir yakarı için içeriye girip bu kadar zamandır dönmeyen Şridaman'ın ne yaptığına ilişkin birbirlerine sorular sorduğunu görüyoruz. Nanda'nın arkasında oturan güzel Sita, keçi burnunu ve aşağı tabakaya özgü kalın dudaklarını hep koşulu hayvanlara dönük tutan Nanda gibi susmuş, kah onun ensesini seyretmiş, kah bakışlarını kucağına doğru indirmişti. Ama onlar, biraz zaman geçince yerlerinden kıpırdamaya başladılar. Hele bu süre, daha da uzayınca, dostları, ani bir kararla genç kadına dönerek:

- Bizi neden beklettiğini, orada bu kadar uzun zaman ne yaptığını biliyor musun? dedi.

Kadın:

- Ne bileyim, Nanda? derken sesi, erkeğin duymaktan korktuğu tatlı bir uyum alıvermiş, önceden kestirip korktuğu gibi, tümcesine gereksiz yere Nanda'nın adını da eklemişti. Kendisi de pekala "Nerede kaldı?'' diye soracak yerde "Şridaman nerede kaldı?'' diyebilirdi...

Kadın sözünü sürdürdü:

- Çoktan beri buna bir anlam veremiyorum. Hem sevgili Nanda, eğer bunu sen bana dönüp sormamış olsaydın, biraz sonra ben kendiliğimden aynı şeyi sana soracaktım.

Erkek, kısmen arkadaşının gelmemesine şaştığından, kısmen de kadının gereksiz sözlerinden kaçındığı için, başını iki yana salladı. Çünkü "dönüp'' sözcüğü pekala geldiği halde, yerinde kullanılmış olmasına karşın kadın, Şridaman'ı daha beklerken doğal olmadığı sezilen tatlı bir sesle, bir de tehlikeli sayılacak kadar gereksiz olan "bana'' sözcüğünü sözlerine eklemişti.

Sesinin doğal olmayan bir biçimde çıkması ve kadının kendisine adıyla seslenmesi yüzünden, aynı şeyi ona da yapmak isteğini dizginleyemeyeceğinden korkarak sustu. Gergin bir sessizlikten sonra yeni bir öneri yapan yine kadın oldu:

- Sana bir şey söyleyeceğim, Nanda, dedi, arkasından git de nerede kaldı, bir bakıver. Şayet yakarıya dalmışsa güçlü kollarınla onu tartakla; çünkü daha fazla bekleyemeyiz, hem zaten yolu şaşırmamız yüzünden yeterince zaman yitirmişken, güneş yükseldiği halde bizi bekletmesi çok garip, annem, babam, geciktiğimiz için belki daha şimdiden kuruntulanmaya başlamışlardır. Çünkü beni çok severler. Şu halde rica ederim, git, onu getir Nanda. Hatta gelmek istemese, sana biraz karşı koysa bile. Nasıl olsa sen ondan güçlüsün.

Nanda:

- Peki gidip onu getireceğim, elbet güzellikle, dedi. Ona zamanı anımsatmak yeterli gelecektir. Bundan başka, yolu şaşırmamıza neden olan benim, bunda başkasının suçu yok. Ben de arkasından gitmeyi düşünmüştüm, ama belki yapayalnız korkarsın demiştim. Ama bir iki dakikalık bir şey bu.

Bu sözleri söyledikten sonra arabacı yerinden atlayarak kutsal yere doğru yürüdü.

Ve biz, onu ne biçim bir görünümün beklediğini bilen bizler de onunla birlikte, bir şey sezinlemeden geçtiği toplantı salonuyla kubbeli salondan geçerek artık ana kucağına inelim. Orada boğuk bir haykırışla sendeleyerek Şridaman'ın tutunduğu Ligsam taşlarına dayandı ve öteki gibi kendisini korkutan ve heyecanlandıran betimin etkisiyle değil, yerde gördüğü görünümün dehşetiyle sarsıldı. Orada sarığı çözülmüş, balmumu renkli gövdesinden ayrılmış kafasıyla, arkadaşı yatıyor, kan birçok yoldan çukura doğru akıyordu.

Zavallı Nanda bir fil kulağı gibi titriyordu. Yüzüklü esmer elleriyle yanaklarını tutmuş, aşağı sınıfa özgü dudaklarından yeniden yeniden arkadaşının adı dökülüyordu. Parçalanmış bir durumda yerde yatan Şridaman'a doğru eğilmiş umarsızlık belirten hareketler yapıyor, başa mı, vücuda mı, hangi parçasına gideceğini, hangi parçasını kucaklayıp sesleneceğini bilemiyordu. Sonunda başta karar kıldı; çünkü bu onun esas organıydı, solgun yüze doğru eğilerek diz çöktü ve keçi burunlu yüzü acı gözyaşlarıyla ıslanarak ona seslenmeye başladı; ama bir yandan da elinin birini gövdeye dayamış ara sıra da ona sesleniyordu.

- Şridaman, diye hıçkırdı. Dostum, ne yaptın? Yapılması bu kadar zor olan bu işi nasıl oldu da başardın? Bu, sana göre bir iş değildi. Ama kimsenin senden ummadığını sen başardın. Her zaman senin zekana hayran olurdum, oysa şimdi yaptığın bu en zor işten dolayı senin vücuduna da hayran oluyorum. Kim bilir içinde neler olup bitti ki bunu yaptın. Yüce gönüllülük ve perişanlık el ele verip bağrında ne çeşit bir kurban dansı oynadılar ki, sen, kendi kendini kurban ettin. Ah, eyvah, eyvah o zarif baş vücudundan ayrılmış. Hala eskisi gibi hafif yağlı, ama asıl başla olan bağlılığı eksik olduğu için artık anlamını yitirmiş. Söyle suç bende mi? Bu yaptığına benim davranışlarım değilse bile benim varlığım mı neden oldu? Bak kafam henüz düşünebildiği için ben de senin düşüncelerini yineliyorum. Sen belki de felsefeye göre bu ayırmayı yapacak ve insanın varlığıyla neden olduğu suçu yaptıklarından daha önemli sayacaktın. Ama insan davranışlarına gem vurmaktan daha fazlasını yapabilir mi? Ben de kumrular gibi konuşmamak için olabildiğince sustum. Gereksiz bir şey söylemedim. Ona seslenirken adını anmadım. Senden söz ederken benden yana konuştuğu halde aldırmazlıktan geldiğime kendimden başka tanığım yoktur. Ama ben etim ve canımla suçlu olduktan sonra bütün bunların ne yararı var; Çöle gidip bir yalnız olarak çile çekmeliydim. Yıkılmış bir durumda itiraf ediyorum ki; bunları, sen bana söylemeden kendiliğimden yapmalıydım. Ama suçumu hafifletmek üzere şunu da söyleyeyim ki, eğer bunu benden istemiş olsaydın, kesinlikle yapardım. Ey sevgili baş, neden kopmadan önce, daha vücudunun üzerinde dururken bunları bana söylemedin? Başlarımız her zaman konuştu, seninki akıllı, benimki de deli dolu; ama sen iş tam ciddi ve tehlikeli bir durum alınca sustun. Şimdi iş işten geçti, gerçi sen konuşmadın ama nasıl davranmam gerektiğini yücegönüllü ve olağanüstü davranışınla bana da göstermiş oldun. Herhalde senin ardında kalacağımı ve senin incecik kollarınla başardığın işi benim gürbüz kollarımla yapamayacağımı düşünmemişsindir. Senden ayrılmaya dayanamayacağımı birçok kez söylemiştim ve vaktiyle aşk hastalığından dolayı sana bir yakma kulübesi kurmamı buyurduğun zaman, böyle bir şey yapacak olursam bunu iki kişilik yapacağımı ve seninle birlikte içine gireceğimi anlatmıştım. Düşüncelerimin kargaşası içinden ancak şimdi duru bir biçimde ayırt edebildiğim Nanda üzerine verilmiş yargını, şimdi ne yapmam gerektiğini çok iyi biliyorum, bunu içeri girip de seni, yani vücudunu şurada, başını da buraya yuvarlanmış gördüğüm anda anlamıştım. Madem seninle yanmaya razıydım, şu halde seninle birlikte kanımı akıtacağım. Çünkü benim için

başka yol yok. Yoksa dışarı çıkıp haber vereyim de atacağı korku çığlıklarından gizli sevincini mi dinleyeyim? Kirli bir adla ortada dolaşıp hakkımda: “Alçak Nanda, karısına karşı duyduğu istek uğrunda arkadaşını öldürdü’’ demelerine izin mi vereyim? Bu olamaz. Asla. Ben de ardından geliyorum, benim kanımı da seninkiyle birlikte içsin.

Bunları söyler söylemez başı bırakarak vücuda döndü ve sertleşmeye başlayan ellerinden kılıcın kabzasını kurtararak çevik kollarıyla kendi vermiş olduğu yargıyı yerine getirdi. Başta anılması gereken vücudu Şridaman’ınkinin üzerine çaprazlamasına devrildi, sevimli kafası da arkadaşınınkinin yanına yuvarlanarak gözleri dönmüş bir halde durdu. Kanı da aynı biçimde, yani başlangıçta yabanıl ve hızlı bir biçimde fışkırdı, sonra oluklarda akışını ağırlaştırarak çukura yöneldi.

VI

Bu arada Sita dışarıda, tenteli arabasında oturuyor, artık önünde bakılacak bir ense de bulunmadığı için, vakit bir türlü geçmek bilmiyordu. Kendisini her günkü gibi sabırsızlığa kaptırdığı bu sırada, o ensenin ne durumda olduğundan haberi yoktu. Her ne kadar içinden, canlı ama zararsız birtakım olasılıklar geçiyor ve ona, durmadan bacaklarını sallamasına neden olan bir tedirginlik veriyor ve beklemek zorunda kalışının nedenini, korkunç bir olayın önsezisi biçiminde duyuyorsa da, yalnızca olasılıklardan ibaret olan ve ayaklarını sallamasına engel olmayan bu duygu, sabırsızlık ve kızgınlıkla karşılanacak türden değildi. Bir zamandan beri bu olağanüstü düzenle akrabalığı bulunan bir durumda yaşayarak deneyimler kazanan genç kadının, bu tür olasılıkları hesaba katması gerektiğini söyleyebiliriz. Ama o, bunu kendi kendine de itiraf edemiyordu.

Düşündü: Ne söylenir, ne çekilir şeydi bu doğrusu. Bu erkeklerin hepsi birbirinin eşi, hiçbirisini ötekinden üstün tutmamalı; çünkü hiçbirine güvenmeye olanak yok. Biri, insanı bir başkasıyla yalnız bırakır gider, bilmem ki bu davranışın karşılığı ne olmalıdır? Ötekini de arkasından yolladınız mı, bu sefer yapayalnız kalırsınız. Hem de bütün bunlar güneşin tam yükseldiği sırada olur, zaten yolu şaşırmamız dolayısıyla o kadar zaman yitirilmişken.. Neredeyse hırsımdan patlayacağım. Önce birinin gelmeyişini, sonra onu almaya gidenin de dönmeyişini uygun ve akla yakın nedenlerle haklı göstermek mümkün değildir. Düşünebileceğim en son olasılık şudur: Şridaman yakarıya dalmış ve yerinden ayrılmak istemediği için kavgaya, sonunda dövüşe tutuşmuş ve kocamın çelimsizliğini göz önüne alan Nanda da, bütün gücünü kullanmaya cesaret edememiştir; çünkü ara sıra fırsat düştükçe değdiğimde bana demirden yaratılmış duygusunu veren kollarıyla onu bir çocuk gibi dışarı taşıyabilir. Bu, Şridaman için çok küçültücü bir durum olurdu ama, şu beklemek de neredeyse Nanda'nın bu biçimde davranmasını dilememe neden olacak.. Canım dizginleri elime alıp tek başıma baba evine gitmek istiyor. Ah bir dışarı çıksanız, orası da boşalırdı. Eğer kocası ve dostu tarafından terk edildiği için yalnız başına geri dönmek çok onursuzca bir şey olmasaydı, bunu çoktan yapardım. Öyleyse (artık zamanı kesinlikle geldiğine göre) yerimden kalkıp ne yaptıklarını kendi gözümle görmeye gitmekten başka yapacak bir şey

kalmadı. Benim gibi zavallı, gebe bir kadının bu olağanüstü, gizemli davranış biçiminin arkasında neler gizli olduğundan korkması kadar doğal bir şey olabilir mi? Ama düşünebileceğim şeylerin en kötüsü, benim bilmediğim herhangi bir nedenle kavgaya tutuşup gecikmeleridir. Bu takdirde ben aralarına girip akıllarını başlarına getiririm.

Güzel Sita bu sözlerle arabadan inerek vücudunu saran giysisinin altında kalçalarını dalgalandırarak ana evine doğru yürümeye başladı ve elli kez soluk aldıktan sonra korkunç olayla karşı karşıya geldi.

Kollarını havaya kaldırdı, gözleri yuvalarından uğradı ve baygın bir halde yere uzandı. Ancak bu neye yarardı? Korkunç görünümün de onun gibi bekleyecek zamanı boldu, bahtsız kadın uzun zaman baygın kaldı; ama kendisine geldiği zaman yine her şey eski durumundaydı. Az kalsın bir daha bayılacaktı, ama güçlü yapısı buna izin vermedi. Taş merdivenlere oturarak elleriyle saçlarını kavradı ve gözlerini kopuk kafalara, birbiri üzerine devrilmiş gövdelere ve akan kanlara dikti. Moraran dudaklarıyla mırıldandı:

- Siz ey tanrılar, ruhlar ve büyük çileciler, ben yıkıldım. İki erkek de, her ikisi de - artık bittim. Benimle ateşin çevresinde dolaşan kocam ve efendim, sayın başlı, kutsal evlilik gecelerinde ne de olsa bana öğrenebildiğim kadar zevk öğreten sıcak vücutlu Şridaman'ımın sayın başı gövdesinden ayrılmış, ölmüş. Öteki de ölmüş, beni salıncakta sallayan, bana dünür gelen Nanda da -kanlı kafası gövdesinden ayrılmış- işte orada yatıyor, "Mutluluk Danası" hala şen göğsünde - başsız, şimdi ne olacak? Eğer cesaretim olsa ona dokunur kollarının ve butlarının güzelliğini, gücünü ellerdim. Ama olamaz; vaktiyle nasıl onur ve dostluk aramıza bir sınır çektiyse, şimdi de kanlı ölüm aynı işi görüyor. Birbirlerinin kafasını uçurmuşlar. Artık daha fazla yadsıyamayacağım bir nedenle yağ dökülmüş ateş gibi hırsla alevlenerek öyle korkunç bir kavgaya girmişler ki; ellerinden bu karşılıklı cinayet çıkmış. Evet, gözümle görmüş gibiyim. Ama ortada bir tek kılıç var. O da Nanda'nın elinde. Bu iki kızgın adam nasıl olup da bir tek kılıçla dövüştüler? Herhalde Şridaman bütün bilginliğini ve acıma duygusunu unutarak kılıcını kavradığı gibi Nanda'nın başını kesti, öteki de - ama yok. Nanda bu yıkım anında beni ürperten nedenler dolayısıyla Şridaman'ın kafasını kesti, bunun üzerine öteki - "yok canım" olamaz. Düşünmekten vazgeç, nasıl olsa bu kanlı karanlıktan başka bir şey elde etmek olanaksız.

Yalnız bir şey açık, o da, her ikisinin de vahşiler gibi davranarak beni hiç düşünmemiş olmaları. Yani beni düşündüler; çünkü onların erkekliğini kabartan şeyin zavallı ben olduğumu düşündükçe ürperiyorum; ama onlar beni sırf kendi nefisleri dolayısıyla düşündüler, yoksa beni, benim ne olacağımı değil - o kızgın anlarında da şimdi başsız, dingin yatarken olduğu gibi benim ne yapacağımı düşünmediler. Ne yapacağımı mı?

Burada yapılacak değil, yakılacak bir şey var. Bir dul olarak sürünüp efendisine iyi bakmadığı için onu ölüme sürükleyen bir kadın diye herkesin nefretini mi çekeyim? Bu zaten her dulun başına gelen bir şey, hele bir de yalnız başıma babamın ya da kayınbabamın evine dönersem, olacakları kestirebilirim. Ortada bir tek kılıç var, ikisi de birbirinin kafasını kesmiş olamaz, bir kılıç iki kişiye yetişmez. Ama geride bir üçüncü kişi kalıyor. O da, benim. Benim için azgın karı, kocasını ve arkadaşını, kayınbiraderini öldürdü diyecekler - kanıtı kolay. Yanlış ama kanıtlanabilir. Şu halde suçsuz yere bana damgayı vuracaklar. Hayır, tümüyle suçsuz değilim ve eğer her şey bitmemiş olsaydı, kendi kendimi aldatmak zahmetine değerdi ama şimdi artık anlamı yok. Suçsuz değilim, çoktan beri suçsuz değilim, azgınlığa gelince onun da doğru olan yönleri var - hem de bir hayli, ama insanların tahmin ettikleri biçimde değil, şu halde demek ki; pekala yanlış yüzünden adil olmak mümkünmüş - ben bu adaletten tez davranıp kendi hakkımda verilecek yargıyı kendim vereceğim. Ben de onların ardından gitmeliyim - başka bir çare yok. Vücuduma zarar vermekten korkan bu küçük ellerle kılıcı kullanamam. Ah, güzelliğime ne kadar yazık olacak; ama bundan sonra ne zevk, ne de şehvet uyandırması için donuk ve anlamsız olması gerek. İşte kesin olarak olması gereken şey budur. İsterse bu yüzden kurbanların sayısı dörde çıksın. Hem dul çocuğunun yaşamdan nasibi ne olabilir ki? Hiç kuşkusuz sakat bir felaketzede, kendisini bana bağışlayanın önünde zevkle karışık bir kederle solgunlaşarak gözlerimi yumduğum için kör ve benzi soluk olacaktı. Ne yapacağımı bana bırakmışlardı. Bakın, başımın çaresine nasıl bakacağım.

Yerinden doğruldu. Sağa sola yalpaladı, merdivenleri tırmandı ve gözlerini ölüm bürümüş olarak tapınaktan dışarı çıktı. Tapınağın önünde dallarından lianlar sarkan bir incir ağacı vardı. Yeşil sarmaşıklardan birini yakalayarak bir ilmek yaptı ve boynuna geçirerek kendini asmaya hazırlandı.

VII

O anda ancak Durga-Devi’nin, dokunulmazlardan Kali’nin, karanlık dünyalar anasının sesine benzeyen bir ses, göklerden ona seslendi. Bu kalın, sert ve anaca, tok konuşan bir sesti.

- Seni gidi aptal keçi, diyordu. Hemen bu işten vazgeçecek misin? Oğullarımın kanını çukura döktürdüğün yetmiyormuş gibi, şimdi de varlığımın güzel bir örneği olan vücudunu, içinde büyüyen sevgili, tatlı, minimini yaşam çekirdeğiyle birlikte kargalara yem olsun diye asmak mı istiyorsun? Ağacımın süsünü mü bozacaksın? Yoksa üstünü görmediğini ve oğlumdan gebe kaldığını fark etmedin mi? Eğer kadınlık bakımından üçe kadar sayamıyorsan kendini as, ama burada benim ülkemde değil. Senin sersemliğin yüzünden dünyada neredeyse yaşam kalmayacak. İnsan yaşamını, aşk zevkleri sayesinde bulaşan bir hastalık sayan filozofların zırvalarıyla kulaklarım zaten yeterince doldu - bir de deli karı, kalkmış da bana oyunlar oynuyorsun ha? Ya kafanı ilmikten çıkarırsın ya da tokadı yersin.

Sita:

- Kutsal tanrıça, dedi. Elbette baş eğeceğim. Senin gök gürlemesini andıran sesini duyuyor ve buyruğun üzerine umutsuz girişimimden vazgeçiyorum. Ama buna karşılık şunu söyleyeyim ki; beni senin gebe bıraktırdığını biliyorum. Yalnızca çocuğumun nasıl olsa benzi soluk ve kör bir felaketzede olacağını düşünmüştüm.

- Lütfen bırak da bu iş benim tasam olsun. Bir kere bütün bunlar sersemce kadın inanışlarıdır. Sonra dünyada kör, soluk benizli ve sakat olanların da bulunması gerekir. İyisi mi sen bunu bırak da, kendilerine göre her ikisi de eksiksiz birer delikanlı olan oğullarımın kanlarını neden akıttıklarını söyle. Bunu, onların kanlarını kabulden hoşnut kalmadığımdan ötürü değil, bir süre daha kendi damarlarında bırakmayı istediğim için soruyorum. Haydi konuş, ama gerçeği söyle. Bilirsin ki ben nasıl olsa her şeyden haberliyim.

- Kutsal tanrıça, onlar birbirlerini öldürüp beni ortada bıraktılar. Benim yüzümden kavgaya tutuşup aynı kılıçla birbirlerinin kafalarını...

- Saçma, ancak bir avrat bu kadar saçma bir şey söyleyebilir. Şunu bil ki; onların her ikisi de birbiri arkasından erkekçe bir inançla kendilerini bana kurban ettiler. Ama bunu ne için yaptılar?

Güzel Sita ağlamaya başladı ve hıçkırarak yanıtladı:

- Ah, kutsal tanrıça, suçlu olduğumu biliyor ve itiraf ediyorum ama ne yapabilirdim? Bu, önünden kaçılamayan öyle bir yıkımdı ki; izin verirsen buna yazgı diyeceğim. (Buraya gelince birkaç kez hıçkırdı) Erkek ne tanımadan ve senin işlerine aşina olmadan, babamın ocağında dinginlik içinde aşını yiyen benim gibi bir şeyden habersiz, inatçı, çekingen bir kız için bu bir yıkım, yılan zehiri gibi bir şeydi -senin o neşeli çocuğun köpek üzümü yemişe döndü-, o zamandan beri gitgide değişti ve açılan duyguları üzerinde günah, dayanılmaz bir tatlılıkla güç kazandı. Sakın bilgisizlikten başka bir şey olmayan eski şen inatçı, açılmamış durumuma dönmek istediğimi sanma, bu zaten kimsenin yapamayacağı bir şeydir. Bildiğim bir şey varsa o da: Bu, eski çağda erkeğin ne demek olduğunu bilmediğim, onu görmediğim, onunla ilgilenmediğim, ruhumun ondan ve onun gizlerini merak etmekten uzak olduğu ve bu yüzden onlarla küstahça alay ettiğim ve kendi yolumda gittiğimdir. Kollarına ya da bacaklarına baktığım herhangi bir delikanlı yüreğime karışık duygular esinleyip gözlerimi kızarttı mı? Hayır, bütün bunlar benim için o kadar önemsiz şeylerdi ki; küstahlığımı ve alaycılığımı bile kışkırtmıyordu. Çünkü henüz açılmamıştım. “İneklerin Mutluluğu’’ndan gelen yassı burunlu, kara gözlü, boyu bosu eksiksiz Nanda adında bir delikanlı beni güneş bayramında salladı da, bu bile kanımı zerre kadar kızıştırmadı. Yalnızca okşayıcı rüzgar bana sıcaklık vermişti. İşte o kadar. Beni salladığı için teşekkür yerine onun burnuna bir fiske vurmuştum. Sonra, her iki yanın anne ve babaları anlaştıktan sonra Şridaman’ın sağdıcı olarak geldi. Belki daha o zamanlar da bile durum biraz değişmişti, belki de beni koca diye saracak olan ama ortada görünmeyen dostu için beni istemeye geldiği günlerde yıkım kök salmaya başlamıştı. Çünkü ortada görülen yalnızca oydu.

O, hep yanımdaydı. Düğünden önce, düğün sırasında, biz ateşin çevresini dolaşırken ve daha sonraları da. Elbette yalnızca gündüzleri yanımızda oluyordu, ilk kez tanrısal çift olarak çiçekli yatağımızda karşılaştığım ve düğün gecemizde erkeklik gücüyle beni açarak deneyimsizliğimi sona erdiren ve eski kayıtsız alaycılığımı alarak beni kadın yapan dostu, kocam

Şridaman'la uyuduğumuz zamanlar değil. Evet, bunları o yapmıştı. Hem nasıl yapmasın, senin oğlun değil miydi, hem aşk birleşmesini öyle hoş bir biçime sokuyordu ki -bundan yakınmak istemem-, hem ey tanrıçam, ben incecik, bilgin başlı, sakalı, gözleri ve vücudu yumuşacık olan efendim ve kocamdan korkmayacak, onu sevip saymayacak kadar soysuz değildim ki; ama yine de, acaba beni kadın yapmak, küstah soğukluğumu tatlı ve meyveli bir duygu ciddiliğine çevirmek onun mu işi olmalıydı, diye düşünmeye başlamıştım - bana bütün bunlar onun başına uymuyor gibi gelirdi. Evlilik gecelerinde eti bana karşı harekete geldikçe her defasında da onun yerine utanır, onun zarafetinin alçaldığını -uyandırılmış olan benim için de bunun bir alçalış, bir ayıp olduğunu sanırdım.

Ey ölümsüz tanrıça, işte olanlar böylece oldu. Beni ister azarla, ister cezalandır. Senin varlığın olan ben, şu korkunç anda hiçbir sakınmaya başvurmadan düşündüklerimi ve yaptıklarımı anlatıyorum; çünkü nasıl olsa sen her şeyi bilirsin. Aşk zevki soylu kocam Şridaman'ın başına uymuyordu, hatta senin de hak vereceğin üzere aşkta ana öğe sayılması gereken ve şimdi başından acı bir biçimde ayrılmış olan vücuduna da uymuyor ve aşk birleşmesini, beni bütün yüreğimle bağlayacak bir biçime sokmasını beceremiyordu. Beni zevke karşı uyandırıyor ama bunu yatıştıramıyordu. Bana acı, ey tanrıça. Senin bu uyandırılmış varlığının zevki mutluluğundan ve isteği zevkinden büyüktü.

Ama gündüzleri, hatta yatmadan önce akşamları da keçi burunlu dostumuz Nanda'yı görürdüm. Onu yalnızca görmekte kalmıyor, kutsal evliliğin bana erkekleri inceleme ve sınama konusunda öğrettiklerinden yararlanarak onu inceliyor ve onun aşk birleşmesini ne biçime sokacağını ve Şridaman'ın yerine, onun kadar doğru konuşmaktan çok uzak olan bu adamla tanrısal karşılaşmanın nasıl olacağı sorusu düşünce ve düşlemlerime sokuluyordu. O da başka türlü yapamazdı, seni gidi alçak, günahkar, kocasına saygı duymayan kadın, derdim. Bu hep aynı şeydir ve vücudu da, sözleri de yalnızca hoş olmaktan ileri gidemeyen Nanda, önemli sayılabilecek olan kocan ve efendinden daha fazla ne yapabilir? Ama bunun yararı olmazdı; Nanda hakkındaki soru ve aşk zevkinin onun başına ve bedenine ne kadar yakışacağı, hiçbir utanma ve alçalma duygusuna gerek kalmayacağı ve uyandırılmış duygularımı yatıştıracak adamın o olduğu düşüncesi, balığın ağzına takılan kanca gibi ruhuma ve etime siniyor ve çifte kancalı olan bu oltadan kurtulmaya olanak kalmıyordu.

Nanda'nın aralarındaki farklılık dolayısıyla Şridaman'dan ayrılamadığı ve her an yanımızda olduğu bir sırada onun hakkındaki soruları ruhumdan ve etimden nasıl sökebilirdim? Gündüzleri hep onu görüyor, geceleri de Şridaman'ın yerine onun düşünü kuruyordum. Onu, göğsündeki "Mutluluk Danası", buklesi ve daracık kalçaları ve ufak arka yanıyla görünce (oysa benimki ne kadar büyük, Şridaman'ınsa kalça bakımından Nanda ile benim aramdadır) kendimden geçiyordum. Kolu bana değse, vücudumdaki tüyler zevkle diken diken oluyordu. Üstünde yürüdüğü o alt yanı kıllarla örtülü bacaklarının aşk oyunu sırasında beni nasıl kıskıvrak yakalayacağını düşündükçe başım dönüyor ve memelerim nemleniyordu. Günden güne gözümde güzelleşiyor ve ben, vaktiyle salıncak sallayanım olduğu zamanlarda onun varlığını, tenine sürdüğü hardal yağı kokusunun etkisi altında kalmamış olan uyuşukluğuma şaşıyordum. Bana Gandharve prensi Citrath gibi insanlığın üstünde bir aşk tanrısı güzelliğiyle genç ve sergileyici olarak, göksel süslerle, çiçek çelenkleri, kokular ve bütün çekiciliklerle bezenmiş görünüyordu. O, Krişna kılığında yere inmiş Vişnu idi.

Bundan dolayı geceleri onun yerine Şridaman'ın bana yaklaştığını gördükçe kederden soluyor ve beni kucaklayanın Nanda olduğunu düşleyebilmek için gözlerimi yumuyordum. Ama ara sıra, bu zevki bana vermesini dilediğim adamın adını mırıldanınca Şridaman, yumuşak kollarının arasındayken kendisini aldattığımı anlamıştı. Ne yazık ki ben uykuda konuşurum, öyle sanıyorum ki; böylelikle düşümde gördüğüm şeyler, bunları duymaktan acı çeken kulaklarına erişti. Bunu, onun üzüntülü durumundan ve bana yaklaşmaktan vazgeçmiş olmasından anladım. Ama Nanda da bana sokulmuyordu -beni istemediğinden değil- beni istiyordu, eminim ki beni kesinlikle istiyordu. Ama arkadaşına karşı beslediği kırılmaz bağlılık dolayısıyla bu isteğe göğüs geriyordu. Hem ben de, inan bana, ölümsüz ana, ben de öyle sanıyorum ki; eğer onun isteği bir deneme biçimine girseydi, ben de, kocamın başına karşı duyduğum saygı dolayısıyla onu kapı dışarı ederdim. Ama böylelikle kocasız kalmıştım ve üçümüz de vazgeçişle dolu bir yaşam sürüyorduk.

Böyle bir durumdayken, ey dünyalar anası, anne ve babama borçlu olduğumuz bu yolculuğa çıktık ve rastlantı sonucu senin evine ulaştık. Şridaman birazcık arabadan inip sana şöyle geçerken saygısını sunacağını söylemişti. Ama senin kurban hücrende, durumun zoruyla bu korkunç şeyi yaptı, vücudunu saygı değer başından, daha doğrusu çok sayın başını

vücudundan yoksun bırakarak beni acı dulluk durumuna düşürdü. Bunu kederli bir vazgeçişle ve suçlu olan benim iyiliğim için yaptı. Çünkü ey büyük tanrıça, sözümü bağışla, ama o senin için değil, bundan böyle tam bir zevk içinde yaşayalım diye benimle arkadaşı için kendisini kurban etti. Ama arkasından giden Nanda da bu kurbanı kabul etmedi ve o da kafasını Krişna vücudundan ayırarak her ikisini de değersiz kıldı. Böylece ben de değersiz, evet onlardan da değersiz oldum. Ben de dostsuz ve kocasız kafası kesilmişe döndüm. Yıkımımızın nedeni, herhalde bundan önceki yaşamlarımdan birinde işlediğim bir suçtu. Ama bütün bunlardan sonra yaşamıma son vermek isteyişime sen nasıl olur da şaşarsın?

Tanrıça gök gürleyişini andıran bir sesle:

- Sen meraklı bir kazdan başka bir şey değilsin, dedi. Merakın nedeniyle bütün ayrıntılarıyla doğal olan Nanda’yı bu kılıklara sokman gülünçtür. Kolları ve bacakları böyle olan milyonlarca oğlum var, oysa sen onu bir Gandharve prensi yapıyorsun. Aslına bakarsan pek dokunaklı bir şey.

Tanrısal ses biraz yumuşayarak sürdürdü:

“Ben, ana, et zevklerini aslında dokunaklı bulur ve çoğunlukla bunu fazla abarttıklarına inanırım. Ama her şeyde bir düzen olması gerekir.’’ Ses birdenbire sert ve azarlayıcı bir hal almıştı. “Ben düzensizliğin simgesiyim ama sana şunu söyleyeyim ki; özellikle bundan dolayı sıkı düzen yandaşıyım ve evlilikte düzenin bozulmasını kesin olarak yasaklıyorum. Eğer acıma duygusuna kapılsaydım, her şey altüst olurdu. Sen, hem burada kargaşa yaratıyor, hem de terbiyesizce şeyler söylüyorsun. Çünkü oğullarımın, kanlarını bana akıtmak için değil, birisinin senin yüzünden, ötekinin de birincinin uğruna kendilerini kurban ettiğini söylüyorsun. Bu ne biçim terbiye? Haydi bakalım, bir adamın kafasını kestir, şöyle boynunu çizivermek değil ha -adamakıllı, kurban törenine uygun bir biçimde kafasını uçurt, hem de senin Şridaman’ın gibi okumuş, aşkta bile pek becerikli olmayan birine. Bakalım benim esinleyeceğim coşkunun verdiği güç ve yabanıllık olmadan bu işi yapabiliyor mu? Sözünde bir parça gerçek olup olmadığını bir yana bırakarak bu biçimde konuşmanı yasaklıyorum. Belki de burada bu davranışı açıklanamaz bir duruma sokan karışık nedenler olduğu doğrudur. Çünkü oğlum Şridaman kendini yalnızca benim iyiliğime kavuşmak için değil, belki bilerek, belki de bilmeyerek gerçekten senin yüzünden duyduğu keder dolayısıyla kurban etti. Küçük Nanda’nın kurban

oluşuna gelince, bu birincinin doğal bir sonucuydu. Bu yüzden kurbanlarını kabul edip kanlarını almak için istek duymuyorum. Eğer bu çifte kurbanı geri verir ve her şeyi eski durumuna sokarsam, senin de ileride daha akıllı uslu davranacağını umabilir miyim?

- Ah, kutsal tanrıça ve sevgili ana, diyerek gözyaşları arasında haykırdı Sita. Bu korkunç işleri ortadan kaldırmayı ister ve yapabilirsen, eskisi gibi kocam ve arkadaşı geri dönerse, sana nasıl yakarır, soylu Şridaman üzülmesin diye sayıklamalarıma bile egemen olurdum. Eğer her şeyi eski durumuna getirebilirsen, sana tanımlanamaz derecede gönül borcu duyardım. Senin kucağında olup biten şeyleri gördükten sonra bundan önceki yaşayışımızın ancak bu biçimde son bulacak kadar acı olduğunu açıkça anladığım halde, bir dahaki sefere daha iyi bir biçimde sonuçlandırmak isteğiyle senin gücünün, söylediklerini başarması ne harikulade bir şey olurdu.

Tanrısal ses:

- İsteseydin, başarabilseydin, falan demek de ne oluyor? Bütün bunların benim gücüm için ufak tefek şeyler olduğundan herhalde kuşku duymazsın. Dünya kurulduğundan bu yana bu işi birçok kez yaptım. Hak etmediğin halde sana ve bağrındaki solgun, kör tohuma, içerideki iki delikanlıya da acıyorum. Şimdi kulaklarını aç da sana söyleyeceklerimi dinle: Şimdi şu sarmaşık ilmeğini bırakıp içeri girecek ve senin yüzünden yaratılan korkunç sahneye, betimimin durduğu yere döneceksin. Orada nazlı rolü oynayıp bayılmayacak, kafaları alıp vücutlara uyduracaksın. Bu arada kurban kılıcını yüzü aşağı gelmek üzere kesik yerlere sürerek kutsayacak, her defasında da adımı çağıracaksın -ister Durga ya da Kali diye, istersen yalnızca Devi diye, bunun önemi yok- böylece delikanlılar sapasağlam olurlar. Anladın mı? Senin de duyumsayacağın gibi kafayla vücut arasındaki çekme gücü fazla olmasına karşın, başları birdenbire gövdeye yapıştırma ki, dökülen kan damarlar tarafından emilebilmek için zaman bulabilsin. Gerçi bu bir sihir çabukluğuyla oluverir ama ne de olsa biraz zamana gerek vardır. Umarım ki sözlerimi dinledin. Öyleyse koş. Ama işi düzgün yap, sakın ivedilikle kafaları yüzleri enseye gelecek biçimde ters oturtup da adamları gülünç etme. Haydi. Sabaha kadar beklersen iş işten geçmiş olur.

VIII

Güzel Sita bundan sonra bir şey söylemedi, hatta teşekkür bile etmeden yerinden fırladı ve sarındığı giysisinin izin verdiği kadar hızla ana evine doğru koştu. Toplantı salonuyla kemerli salonu geçerek kutsal kucağa erişti ve tanrıçanın korkunç betimi önünde tanımlanan işi büyük bir çabayla yapmaya koyuldu. Kafalarla vücutlar arasındaki çekme gücü, Devi'nin söylediği kadar güçlü değildi. Gerçi bu güç duyumsanır derecedeydi ama kanın şıpırdayarak yeniden damarlara dönmesine engel olabilecek kadar güçlü değildi. Kuşkusuz bu arada Sita'nın bir utku çığlığıyla, hem de üçer kez tanrısal adı çağırarak onu kılıçla kutsaması, gereken etkiyi yapmıştı: Kesilen kafaları yeniden yapışan ve kesik yerlerindeki yara izleri bile belli olmayan iki genç şimdi önünde duruyor, ona ve kendi vücutlarına bakıyorlardı, daha doğrusu bunu yapmak için birbirlerinin vücutlarına bakmak zorunda kalıyorlardı. Çünkü vücut yapılışları bunu gerektiriyordu.

Sita ne yaptın? Ya da ne oldu? Ya da ivedi davranayım derken nelere neden oldun? Kısacası (olmakla yapmak arasındaki akıcı sınırı layık olduğu biçimde belirleyecek bir soru biçimiyle) sana ne oldu? Bu işi yaparken duyduğun coşkuyu anlamak mümkün ama gözünü biraz daha açamaz mıydın? Hayır, delikanlıların kafalarını yüzleri enselerine gelecek biçimde takmadın -hayır böyle bir yanlışa asla düşmedin. Ama- şunu söyleyelim ki; adı ister yıkım, bahtsızlık ya da kaza, ya da üçünüzün istediği herhangi başka bir şey olsun, bu şaşırtıcı işin gerçeği, birinin kafasını ötekinin vücuduna uydurup kutsadığındır. Çünkü -eğer ana organı eksik olan gövdeye Şridaman demek ve kafasız Nanda'yı da Nanda saymak mümkünse- Nanda'nın kafasını Şridaman'a ekledin - ve böylece onları eski durumlarıyla kocan ve dostun biçimine değil de değişik bir duruma soktun. Halka özgü kafası olanını Nanda sayıp da -Nanda'yı, Şridaman'ın zarif ve yağlıca vücudunu örten gömlek ve pantolonumsu peştemalla, Şridaman'ı da eğer yumuşak anlatımlı başı taşıyan vücuda böyle demek yerinde olursa- Nanda'nın biçimli bacaklarının ve katır boncuklarından gerdanlıkların çevrelediği "Mutluluk Danası" bukleli esmer gövdesinin üzerinde gördük.

Telaşın yüzünden nasıl bir kaza oldu? Kurbanlar yaşıyorlardı ama değiştirilmiş olarak, yani kocanın vücudu dostun başına, dostun vücudu kocanın başına ekli olarak. Bu durum karşısında üçünün çığlıklarıyla

kayalık tapınağın inlemesi doğal bir şeydi. Nanda kafalı olanı vaktiyle Şridaman'ın soylu başının altında ayrıntı niteliğinde olan ama şimdi kendine yapışık olan bu vücudu elleriyle yokluyordu; öteki de, yani (başına oranla) Şridaman olanı da vaktiyle Nanda'nın sevimli kafasıyla birlikte olduğu zaman ana öğe sayılan vücudu şaşkınlıkla inceliyordu. Bu düzensizliği yaratan kadına gelince sevinç, yakınma ve af dilenen suçlamalarıyla birinden diğerine koşuyor, onların boynuna sarılıyor, ayaklarına kapanıp kah gülerek, kah hıçkırarak başına gelenleri ve yaptığı yanlışı itiraf ediyordu.

- Olabilirse beni bağışlayın, dedi.

Sonra: Sen de beni bağışla sevgili Şridaman, derken -özellikle onun başına bakarak buna bağlı olan Nanda vücudunu özellikle görmemezlikten geldi-, sen de beni bağışla Nanda, derken de onun başına seslendi, bu başın önemsizliğine karşın sanki o temelmiş de altına bağlı olan Şridaman'ın vücudu sıradan bir ayrıntıymış gibi davrandı. - Ah, bundan önceki yaptığınız korkunç işin bende yarattığı perişanlığı ve kendimi boğmak üzere bulunduğum bir sırada erişilmez tanrıçanın gök gürültüsünü andıran sesini duyduğumu düşünecek olursanız, buyruklarını yerine getirirken bilincime ve yargılama yeteneğime tümüyle sahip olmaktan çok uzak bulunduğumu anlayarak beni bağışlamanız gerekir - gözlerim bulanıyordu, kimin kafasıyla vücudunu ellediğimi ancak belirsiz bir biçimde fark edebiliyor, kafayı doğru yapıştırmayı şansa bırakıyordum. Durum hem doğruya rastladığımı, hem de aksini kanıtlayacak nitelikteydi - böylece bu iş kendiliğinden oluverdi, siz de buna razı oldunuz; çünkü madem kafalarla gövdeler arasındaki çekme gücü duyumsanır derecedeydi, bu çekmenin tam değerde olup olmadığını, başka türlü denkleştirildiği takdirde daha üstün olunabileceğini ben nereden bilecektim. Suçun bir bölümü de erişilmez tanrıçada; çünkü o, kafaları yerleştirirken yüzleri enseye getirmemeye dikkat etmemi söyledi ama esirgeyen hatun benim yaptığım biçimde bir yanlış da olabileceğini düşünmedi. Söyleyin, yeniden bu biçimde can bulduğunuzdan dolayı perişan mısınız ve bana sonsuzluğa kadar illenecek misiniz? O takdirde dışarı çıkıp ezeli tanrıçanın beni yapmaktan alıkoyduğu işi tamamlayayım. Yoksa beni bağışlayacak ve kör rastlantının üçümüz arasında daha iyi bir yaşamı mümkün kılacağına inanıyor musunuz? Yani bu kadar acı bir sonuca varan ve insan ölçülerine göre yine de aynı biçimde

sonuçlanması olası olan eski durumdan daha iyi demek istiyorum. Ey güçlü Şridaman, yanıt ver. Sen de söyle ey soylu yaratılışlı Nanda.

Değişen iki genç bağışlamakta birbirleriyle yarış edercesine kadını yine birbirlerinin olan kollarla yerden kaldırdılar ve üçü de güle ağlaya candan bir öbek olarak kucaklaşmış dururken, iki şey kesinlikle ortaya çıktı. Bunlardan birincisi: Sita'nın yeniden can bulanlara kafalarını temel alarak seslenmekle doğru davrandığıydı; çünkü temel olan kafalardı ve kişilikle mülkiyet duygularını hiç kuşkusuz bunlar belirliyordu. Nanda dar ve açık renkli omuzlarının üzerindeki Garga oğlunun halka özgü başını taşıyan vücudu, Şridaman da görkemli esmer omuzların üzerindeki Brahman torununun kafasını kendininki sayıyordu. İkinci gerçek de, her ikisinin de yaptığı yanlıştan dolayı Sita'ya kızmayıp yeni biçimlerinden dolayı son derece hoşnut olduklarıydı.

Şridaman:

- Eğer Nanda vücudundan utanmıyor ve beni üzecek olan bir kederle Krişna'nın göğüs buklesini aramıyorsa - kendi hesabıma dünyanın en mutlu erkeği olduğumu söyleyebilirim. Her zaman böyle cüsseli olmayı dilerdim ve şimdi kollarımın kaslarını yokladığım, omuzlarıma ve görkemli bacaklarıma baktığım zaman, dizginlenemez bir sevinç duyuyor ve kendi kendime bundan böyle önce güzelliğime güvendiğim, sonra da ruhumun istekleriyle vücudumun yapısı birbirine uygun gelerek ağacın altında törenlerin yalınlaştırılmasından ineklerin “Renkli Tepe’’ çevresinde dolaştırılmasından yana konuştuğum zaman bunda hiçbir uygunsuzluk olmayacağını düşünüyorum; çünkü bu bana yakışacak ve yabancı olan şey benim olacak. Sevgili dostlarım, kuşkusuz yabancı olan şeyin artık benim sayılması ve bundan böyle istenen ve hayranlık uyandıran bir şey olmaktan çıkışı ve Indra bayramı yerine Dağ törenini öğütlemekle başkalarına değil, kendime hizmet etmiş olmamda hüzün veren bir şey var. Evet, itiraf etmeliyim ki; vaktiyle istediğim şeyin şimdi kendim oluşunda belirli bir üzünç var. Ama bu duygu seni düşündükçe tümüyle gerilere atılıyor, ey benim kendimden daha fazla sevdiğim tatlı Sita'm, benim yeni yaratılışımdan senin için doğacak olan ve beni daha şimdiden tanımsız bir gururla mutlu eden yararları düşündükçe bütün bu olağanüstülüklere kısaca siyat, varsın olsun, diyeceğim geliyor.

Dostunun son sözleriyle gözlerini yere indiren Nanda:

- Doğru konuşma kurallarına göre siyat diyebilir ve çok uzun zaman benim olmuş olduklarından dolayı şimdi senin oluşlarını kıskanmadığım köylü vücudunun dilini etkilemesine izin vermeyebilirdin. Sita, ben de sana dargın değilim ve bu olağanüstü olaya siyat derim. Çünkü her zaman böyle, şimdi sahip olduğum gibi zarif bir vücudum olsun isterdim. Gelecekte basitleştirme olaylarına karşı İndra'nın dini törenini savunurken, bu durum yüzüme, daha doğrusu Şridaman için ayrıntı olan ama benim için temel olan vücuduma daha iyi uyacak. Senin birleştirdiğin kafalarla gövdeler arasında bu kadar güçlü bir çekme oluşuna bir an bile şaşmam. Sita, çünkü Şridaman'la beni bağlayan ve olup biten şeyler dolayısıyla bozulmamasını dilediğim dostluk bu çekme gücünden doğuyordu. Yalnızca şunu söyleyeyim ki; benim zavallı kafam onun kısmetine düşen vücut için düşünmeden ve haklarını duymadan edemiyor, bu yüzden Şridaman'ın biraz önce Sita'nın gelecekteki evlilik yaşamıyla ilgili olarak söylediği kesin birkaç sözcüğü şaşkınlık ve üzüntüyle dinledim. Bu, benim kafama girmiyor ve bence ortada kesin bir gerçek değil, kocaman bir soru var ve benim başım bu soruyu seninkinden daha başka bir biçimde yanıtlamaktadır.

Sita ve Şridaman ikisi birden "Nasıl?'' diye bağırdılar.

Zarif vücutlu dost:

- Nasıl mı, dedi. Bunu nasıl sorabilirsin? Bence temel olan vücudumdur. Evlilikte temel olan, vücuttur; çünkü çocuklar kafayla değil, vücutla oluşturulur. Sita'nın bağrında taşıdığı meyvenin babası olmadığımı ileri sürebilecek adamı görmek isterdim.

Şridaman güçlü kollarını hoşnutsuzlukla kımıldatırken:

- Aklını başına topla, dedi. Kendine gel, sen Nanda mısın, yoksa başkası mısın?

Öteki: "Ben Nanda'yım'' dedi. Ama nasıl kocanın vücudu olan bu vücudun benim olduğu bir gerçekse, her yanı güzel olan Sita'nın da benim karım ve meyvesinin da benim malım olduğu bir gerçektir.

Şridaman hafifçe titreyen bir sesle:

- Gerçek mi, dedi. Böyle mi? Senin şimdiki vücudun benim malım olarak Sita'nın yanı başında dinlendiği zamanlar ben bu savda bulunmaya cesaret edemezdim. Çünkü sonsuz bir üzüntüyle mırıltılarından anladığıma göre gerçekte kucakladığı o değil, şimdi benim dediğim bu vücuttu. Dostum, bu acı şeylere değinerek beni bunlardan söz etmek zorunda bırakışın sana yakışmıyor. Bu takdirde nasıl olur da başını, daha doğrusu vücudunu ileri sürerek benim sen, senin de ben olduğumu ileri sürersin? Şu açık ki, eğer böyle bir yanlışlık var olup da sen Şridaman, yani Sita'nın kocası, ben de Nanda olsaydım, bu takdirde, bir yanlışlık olmuş olmaz, her şey eski durumunda kalırdı. Temel olan, mutlu harika Sita'nın elleriyle başlarımızı ve vücutlarımızı değiş tokuş etmesi ve temel öğe olan başlarımızı sevindiren bu yanlışlığın güzel kalçalı Sita'yı mutlu etmesidir. Ama sen, kocalıkta vücudun temel olduğunda direterek ve kendin onun kocası olmaya kalkarak bana da dostluk rolünü verirsen, kötü bencillik duygularıyla davranmış olursun; çünkü böyle yapmakla yalnızca kendi kuşkulu haklarını düşünmüş ama Sita'nın mutluluğuna ve bu yanlışlıktan onun için doğacak olan yararlara önem vermemiş olursun.

Nanda acı bir anlatımla:

- Seni bu kadar gururlandıran bu yararlar aynı zamanda senin bencilliğini de ortaya koyuyor. Beni yanlış anlamanın nedeni de budur. Çünkü gerçekte ben temel olarak payıma düşen koca vücudunu değil, senin de ölçüt olarak kabul ettiğin ve beni bu zarif vücutla da Nanda yapan kafamı alıyorum. Haksız yere sanki benim de senin kadar Sita'nın mutluluğunu ve yararını düşünmediğimi ileri sürüyorsun. Son zamanlarda işitmekten ve benzeri bir sesle yanıt vermekten korktuğum tatlı ve uyumlu sesiyle konuştuğu zaman yüzüme bakıyordu. Gözleriyle gözlerime bakarak içindekileri okumaya çalışıyor ve bana "Nanda, sevgili Nanda'' diyordu. O zaman bu sözler bana gereksiz bir fazlalık gibi görünmüştü ama şimdi anlıyorum ki bu gereksiz değil, tersine çok önemli bir şeydi. Çünkü bu anlatımla, zaten adımı hak etmeyen ve senin malın olduğu halde yine de senin Şridaman olmana engel olamayan vücudumu söylemek istemiyordu. Ben ona yanıt vermedim, vermediğim zaman da onun gibi uyumlu ve titrek bir sesle konuşmak zorunda kalmamak için en gerekli şeyleri söyledim, onu adıyla çağırmadım, içimdekiler okunmasın diye gözlerimi önüme çevirdim. Bütün bunları sana olan dostluğum ve kocalık hakkına karşı duyduğum saygıdan dolayı yaptım. Ama madem şimdi gözlerine o kadar derin ve soran bakışlarla

baktığı Nanda, sevgili Nanda dediği başa, Nanda'nın başına bir de kocasının vücudu kısmet oldu, öyleyse durum tümüyle benden ve Sita'dan yana değişmiştir. Her şeyden önce özellikle ondan yana. Çünkü onun mutluluğunu ve hoşnutluğunu her şeyden üstün tutacak olursak, bunu benim şimdiki durumumdan daha tam ve saf bir biçimde sağlayacak bir olanak yoktur.

Şridaman:

- Hayır, dedi. Senden böyle bir şey beklemezdim. Senin, benim eski vücudumdan utanacağından korkmuştum, oysa eski vücudum senin kafandan utansa yeridir, işine geldiği gibi kah kafayı, kah vücudu evlilikte temel kabul ederek öyle karşıtlıklara düşüyorsun ki. Sen daima alçakgönüllü bir gençtin. Oysa en yetkin olanakların, yani en mutluluk ve erinç verici olanakların bende olduğu ortadayken, şimdi birdenbire kendini beğenmişliğin, kibrin en üstün doruğuna tırmanmış, kendi durumunun dünyada Sita'nın mutluluğunu sağlayacak en eksiksiz şey olduğunu ileri sürüyorsun. Ama daha fazla konuşmanın anlamı yok. Sita burada. Kimin olduğunu o söylesin, kendi mutluluğunun yargıcı kendisi olsun.

Sita şaşkın bir durumda bir birine, bir de ötekine bakıyordu. Sonra yüzünü elleriyle örterek ağlamaya başladı. Hıçkırarak:

- Elimden gelmiyor, beni seçmek için zorlamayın, yalvarırım, ben zavallı bir kadınım, bu benim için çok zor bir iş. Önce kolay gibi gelmişti ama her ne kadar yaptığım yanlıştan utandımsa da, sizi mutlu görünce ben de sevinmiştim. Ama sözleriniz kafamı sersem etti, yüreğimi parçaladı, şimdi bir parçası birinizin, diğer parçası da ötekinin yanını tutuyor. Her ne kadar eve ancak senin yüzünü taşıyan bir kocayla dönebileceğimi düşünmedimse de, sözlerinde gerçek payı da var aziz Şridaman'ım. Ama Nanda'nın görüşlerinden bir bölümü de daha yakın geliyor ve vücudunu kafasız yatar gördüğüm zaman, onu ne kadar anlamsız ve hüzün verici bulduğumu anımsadıkça vaktiyle ona "Sevgili Nanda'' dediğim zaman, belki de en önce onun başını söylemek istemiş olabileceğimi düşünüyorum. Ama sen erinçten, mutlu bir erinçten söz ettiğin zaman bu, yanıtlanması çok zor bir soru oluyor, sevgili Şridaman, kocamın kafası mı? yoksa vücudu mu? hayır, bana işkence etmeyin. Sizin kavganızı çözümlemek ve ikinizden hangisinin benim kocam olduğu konusunda bir yargıya varmak benim elimde değil.

Uzun bir sessizlikten sonra Nanda:

- Madem Sita aramızdan birini seçerek kararını veremiyor, öyleyse kararı bir üçüncü, daha doğrusu bir dördüncü vermelidir. Demin, Sita eve ancak Şridaman'ın başını taşıyan bir kocayla dönebileceğini söylediği zaman içimden, eğer vücutça kocası olan benimle mutluluğun dinginliğine erişebilecekse eve dönmez, ıssız ormanlarda yaşarız, diye düşünmüştüm. Çoktan beri, Sita'nın sesi beni dostuma bağlılığımı bozma endişesine düşürdüğü zamanlarda kaç kez yabanıl ormanların ıssızlığına çekilerek bir çileci yaşamı yaşamayı düşünmüştüm. Bunun için "Kamadamana'' adlı nefsine egemen olmasını bilen bir çileciyle tanışmış ve çevresinde birçok kutsal adamın yaşadığı Dankaka ormanındaki inzivasına giderek bu insansız yerlerde nasıl yaşanacağını bana öğretmesini istemiştim. Asıl adı yalnızca Guha'dır ama kendisiyle konuşmalarına izin verdiği pek ender kişilerin kendisini çilecilik adı Kamadamana ile çağırmalarını ister. Birçok yıldan beri Dankaka ormanında dinginlik ve yıkanmadan ibaret perhiziyle yaşamakta ve sanırım ermek üzeredir. Yaşamı tanıyan ve yenmesini bilmiş olan bu bilgine gidip öykümüzü anlatalım ve Sita'nın mutluluğu konusunda karar vermesini rica edelim. Eğer razıysanız, ikimizden hangimizin koca olduğuna o karar versin ve onun sözüne boyun eğelim.

Sita, evet, evet, diye rahat bir soluk aldı. Nanda'nın hakkı var, kutsal adama gidelim.

Şridaman:

- Ortada aramızdan birinin çözemeyeceği ve ancak dışarıdan gelecek bir yargıyla çözülecek bir sorun olduğunu gördüğüm için ben de öneriyi kabul ediyor ve bilginin yargısına boyun eğmeye razı oluyorum. Bu sınırlar içinde anlaştıktan sonra ananın evinden çıkarak hala aşağıdaki sel yatağında duran arabalarına döndüler. Burada bir sorun ortaya çıktı, erkeklerden hangisi arabayı sürecekti; çünkü bu iş hem kafa, hem de gövde sorunuydu. Dankaka ormanına giden iki günlük yolu Nanda'nın kafası biliyordu; ama vücut yapısı bakımından dizginleri Şridaman'ın eline alması gerekiyordu. Zaten Nanda da şimdiye kadar bu yüzden sürücülük ödevini üzerine almıştı. Ama şimdi Sita ile birlikte arabanın içinde, arkada oturarak bu işi Şridaman'a bıraktı.

IX

Bizim ahbapların üç günlük yolculuktan sonra vardıkları yağmur yeşili Dankaka ormanı, velilerle doluydu. Ama orman bunlardan her birine iyi bir yer ve inziva sağlayacak kadar büyüktü. Hacıların, bu ıssız bölgelerin birinden diğerine geçerek isteklerin egemeni Kamadamana'yı sorup bulmaları pek de kolay olmadı. Çünkü münzevilerden her biri diğerinden habersizmiş gibi davranıyor ve koskoca ormanın tümüyle ıssız olduğunu, burada kendisinden başka kimsenin yaşamadığını ileri sürüyordu. Bu ıssız yerde çeşitli basamaklardaki veliler oturuyordu. Bunlardan bir bölümü "aile babalığı'' basamağını ardında bırakıp şimdi, karıları da yanlarında bulunmak üzere ömürlerinin geri kalan kısmını ölçülü bir perhizle geçirmek isteyenlerdi. Diğer bir bölümü de en üstün ruh eğitimini kendine amaç tutan ve adaklarını yerine getirmek için vücutlarına en büyük zulmü yapmaktan çekinmeyen, azgın duygularını hemen hemen tümüyle dizginlemeyi başarmış yogilerdi. Bunlar korkunç oruçlar tutuyor, yağmurda uyuyup soğuk mevsimlerde ıslak giysiler giyiyorlardı. Buna karşılık yazın dört yanlarına ateş yakıp günlerce yerde yuvarlanmak, sürekli ayak parmaklarının ucunda ayakta durmak ya da durmadan kalkıp oturmak gibi ek çilelerle zaten kendiliğinden tükenen dünyalık vücutlarını ayrıca ateşle de kurutmaya çalışıyorlardı. Bu arada ermeye başladıklarını anıştıran bir belirti görür görmez hemen kuzeye doğru yola çıkıyor, artık ne ot ne de kök yiyerek yalnızca hava ve suyla doyarak, vücutları bir köşede yığılıp ruhları Brahma ile birleşmeye gidinceye kadar yürüyorlardı. Adresi arayan yolcular Çileciler ormanının kıyısında, dış dünyasına oldukça bağlı ve hayli hoşgörülü yaşayan bir münzevi ailesine arabalarını emanet ettikten sonra bölgeden bölgeye geçerek bu evliyaların her türlüsüyle karşılaşıyorlardı. Önce de söylediğimiz gibi, üç yolcunun, Kamadamana'ın oturduğu inziva yerini bulmaları zor oldu; çünkü vaktiyle Nanda, bu yolsuz ormanda onun inzivasına giden yolu bulmuştu ama bunu öteki vücuduyla yapmıştı. Oysa şimdi bulma ve gezdiği yerleri anımsama yetenekleri zayıflamıştı. Ormandaki ağaç ve kovuklarda oturanlara gelince bunlar bir şey bilmez görünüyor, belki de gerçekten bir şey bilmiyorlardı. Ancak birkaç eski evliya karısı, efendilerinin haberi olmaksızın kendilerine bazı işaretler verebilmiş, onlar da bir gün daha ormanda, şurada burada dolaştıktan ve geceledikten sonra beyaza boyanmış suratı, tepesinde örülmüş saçları ve

kuru dallara benzeyen göğe kaldırılmış kollarıyla ruhunu bir noktada toplamak için kim bilir ne zamandan beri boğazına kadar bataklıklara dalmış bir halde oturan velinin yanına vardılar.

Bu büyük çilekeşin kurumlu gücü onları kendisine seslenmekten alıkoydu; belki geldiklerini fark etmediği, belki de özellikle fark ettiği için büsbütün uzattığı süre bitinceye kadar sabırla beklediler. Veli, sakalından ve vücudunun kıllarından çamurlu sular damlayarak çırılçıplak gelinceye kadar, bir saate yakın su çukurundan epeyce uzak bir yere çekilerek beklediler. Adamın vücudunda et namına bir şey kalmadığı, yalnızca deri ve kemikten ibaret olduğu için çıplaklığının hiçbir anlamı yoktu. Veli, kendisini bekleyenlere yaklaşırken derhal anladıkları gibi, yoluna çıkacak herhangi bir canlıyı farkına varmadan yok etmemek için, elindeki süpürgeyle yolunu süpürüyordu. Ama davetsiz konuklara karşı başlangıçta bu kadar yumuşak davranmadı, bu sırada ayaklarının onarılması olanaksız bir yanlış yapmasını göze alarak elindeki süpürgeyle onları tehdit etti.

- Defolun, meraklı hırsızlar! Benim inzivamda ne işiniz var? diye bağırdı.

Nanda alçakgönüllülükle yanıtladı:

- Ey isteklerin egemeni Kamadamana, zorda olan bizlerin sana yaklaşma konusunda göstermiş olduğumuz cüreti bağışla. Senin nefsine karşı egemenliğin bizi buraya çekti ve ey bilgelerin boğası, yaşamımızın tenle ilgili tasaları senden akıl danışmak ya da kesin bir yargı dilemek üzere bizleri buraya kadar sürükledi, iyilik yap da yanıt ver. Beni anımsama iyiliğini göster. İnzivada yaşamak için gerekli şeyleri öğrenmek üzere sana eskiden bir kez daha başvurma gözüpekliğini göstermiştim.

Münzevi korkunç kaşlarının altındaki çukura kaçmış gözleriyle ona bakarak:

- Seni tanımış olmam mümkündür, dedi. Hiç olmazsa yüzünü tanıyorum; ama bu arada bir aydınlanmaya kavuşmuşa benziyorsun, bu da vaktiyle bana yapmış olduğun ziyaretin bir sonucu olsa gerek.

Nanda kaçamaklı bir yanıt verdi:

- Bana çok yararı dokunmuştu. Ama bende gördüğün değişikliğin nedeni başka ve bizim harikuladelikler ve güçlüklerle dolu öykümüzün bir

sonucudur. Bu öyle bir öykü ki; biz kendi kendimize çözemeyerek senin aklına ve yargına başvurmak zorunda kaldık. Bizi dinleyebilecek kadar nefsine egemen olup olmadığını merak ediyoruz.

Kamadamana:

- Elbette bunu yapabilirim, hiç kimse bunun aksini iddia edememelidir, dedi. İlk isteğim sizi inzivamdan kovmaktı ama ne de olsa bu, yadsımam gereken bir istek, karşı koymayı dilediğim bir baştan çıkarmaydı. Çünkü insanlardan kaçmak çilekeşlikse onları kabul etmek, daha üstün bir çilekeşliktir. İnanın, sizin yakınlığınız ve birlikte getirdiğiniz yaşam kokusu göğsüme ağırlık veriyor ve yüzüm yolu yordamınca küllü çamurla boyanmamış olsa yanaklarımın hoş olmayan bir biçimde kızardığını görecektiniz. Ama kokulu ziyaretinize dayanmaya hazırım, hele üçünüzden birinin duyguların güzel dediği türden tanrıça gibi ince yapılı, yumuşak baldırlı ve dolgun göğüslü olduğunu gördükten sonra, ah, tuh, vücudunun ortası güzel, yüzü cazip ve gözleri keklik gibi, göğsüne gelince bir daha yineleyeyim, dolgun ve dik. Günaydın ey dişi. Erkekler seni görünce vücutlarındaki tüyler zevkle kabarıyor, değil mi? Şunların yaşamda karşılaştıkları zorluk da hiç kuşkusuz senin işindir. Seni gidi kapan, seni tuzak yemi. Selam sana. Eğer delikanlılar yalnız olsalardı, onları çoktan kovmuştum ama madem sen de yanlarındasın, öyleyse istediğin kadar kal - sizi kendiliğimden oyuk ağacıma davet ediyorum. Ara sıra beslenmesi gereken şu vücudu ağaç kökleriyle beslerken, yemek için değil, yalnızca bakıp da karşılarında vazgeçme duygusunu tatma isteğiyle toplamış olduğum ve yapraklara sardığım dutlardan size ikram edeyim. Üstüme boğucu bir yaşam kokusu saçacak olan öykünüzü dinleyeceğim -sözcüğü sözcüğüne dinleyeceğim. Çünkü hiç kimse Kamadamana'ya korkak dememelidir. Gerçi cesaretle merakı birbirinden ayırt etmek zordur ve sizi, yalnızca inzivamda dumanı tüten yaşam öykülerine karşı iştah duyduğumdan dinleyeceğim kuşkusu da, bahanelerin ret ve yok edilmesinin asıl öldürülmesi gereken merak illetiyle yapıldığı kuşkusuyla birlikte reddedilmelidir - ama o zaman cesaret nerede kalır? Bu tıpkı dutlara benzer. Onları da, yalnızca vazgeçme duygusunu tatmak için değil de gözlerimi oyalamak için topladığımı düşünürüm de hemen hiç korkmadan bu kuşkuya göz oyalamanın onları yeme isteğini uyandıracağını ve eğer onları gözümün önüne koymazsam, yaşamımı kolaylaştırmış olacağımı kendi kendime yinelerim. Ama bu arada yanıtımı, yalnızca iştah açıcı görünümden pay

alabilme ereğiyle uydurduğum kuşkusu da yok edilmelidir. Örneğin dutları kendim yememekle birlikte onları, siz yiyin diye vererek dünya kurnazlığının aldatıcı özyapısı ve benle sen arasındaki fark dolayısıyla sizin yiyişinizi görmekten adeta kendim yiyormuşçasına zevk duymam gibi. Sözün kısası, perhiz dipsiz bir küpe benzer, akıl ermez bir şeydir. Çünkü ruhun baştan çıkarmalarıyla duyguların baştan çıkarmaları birbirlerine karışmıştır. Onlarla savaşmak, kafalarından biri kesilince yerine iki tane birden biten ejderle savaşmaya benzer. Ama özellikle böyle olması gerektir. Temel sorun da cesarettir. İşte bunun için benimle birlikte kovuğuma gelin, her iki cinsten siz ey yaşam kokan yaratıklar. Bana istediğiniz kadar yaşam pisliği anlatın - kendime işkence etmek için dinleyecek ve bunu zevk için yaptığım kuşkusunu içimde öldüreceğim - insan bu uğurda ne kadar çaba harcasa yeridir.

Kutsal adam bu sözlerden sonra elindeki süpürgeyle yolunu temizlemeyi sürdürerek onları bir süre sık ağaçların arasından geçirdikten sonra, içi tümüyle oyuk olduğu halde, hala dalları yeşeren ve Kamadamana’nın kendisine yurt edindiği iç kısmı yosunlarla kaplı Kadamba ağacına getirdi. Burasını kendisine ev edinmesinin nedeni, havanın etkisinden korunma endişesi değildi. Çünkü o, sıcakta ateş yakarak ve soğukta da vücudunu ıslatarak havanın etkisini artırıyordu. Asıl neden, bir yere ait olduğunu bilme isteğini ve kendine gereken kök, soğan ve yemişleri ve adakları için gerekli odun, çiçek ve otları kovuğa saklayabilmesiydi.

Buraya gelince konuklarına oturmalarını söyledi ve onlara, bir çile aracı olduğunu öğrendikleri için daha da çekingenleşmelerine neden olan dutlardan ikram ederek biraz güçlenmelerini sağladı. Bu arada kendisi vücudunun hiçbir organını kımıldatmadan elleri düpedüz aşağıya sarkarak ve dizlerini bükerek, ellerini ve ayaklarının parmaklarını özel bir biçimde aralayarak Kajotsarga denen bir askerlik oturuşuna girdi ve ruhunu böylece bir noktaya toplamış olarak hiçbir anlamı olmayan çıplaklığıyla ayakta durarak buraya gelmelerine ve ancak kendilerinden başka birisi, bir hükümdar ya da ermiş tarafından çözümü mümkün olan bu tartışmanın öyküsünü, başı dolayısıyla anlatmak işi kendisine düşen vücudu görkemli Şridaman’dan dinledi.

O da öyküyü gerçeğe uygun bir biçimde ve kısmen bizim kullandığımız sözcüklerle anlattı. Anlaşmazlığa neden olan soruyu açıklamak için son

durumu anlatmak yeterliydi; ama inzivada yaşayan ermiş adama bir şeyler sunabilme amacıyla sorunu başından başlayarak, elbet bizim bildiğimiz gibi, Nanda ile kendi yaşayış biçimlerinden, aralarındaki dostluktan ve Altın Sinek Irmağı kıyısındaki dinlenmelerinden başlayarak çektiği aşk hastalığını, kızı nasıl istediklerini ve uygun bir yerde Nanda'nın Sita ile olan salıncak ahbaplığını da ekleyerek ve evlilik yaşamındaki üzücü macerayı zarif bir biçimde anıştırarak öylece anlattı. Böyle yapmasının nedeni kendisini düşündüğünden değildi. Çünkü Sita'yı sallamış olan kollar ve vaktiyle düşlemini kurduğu vücut artık kendi malıydı. Asıl neden, o öyküyü sürdürdüğü sürece başcağızını işlemeli örtüsüyle kapalı tutan Sita'nın bunlardan utanacağı düşüncesiydi.

Güçlü Şridaman, kafasının sayesinde iyi ve sanatkar bir öykücü olduğunu kanıtladı. Hatta her şeyi çok iyi bilen Sita ile Nanda bile öyküyü, bütün korkunçluğuna karşın onun ağzından zevkle dinlediler. Kajotsarga oturuşunda ne düşündüğü belli olmayan Kamadamana da öykünün etkisi altında kaldı. Öykücü kendisinin ve Nanda'nın yaptığı korkunç hareketten sonra, Sita'nın tanrıçanın lütfuna mazhar oluşunu ve işi düzelteyim derken hoş görülmesi gereken bu yanlışı yaptığını anlattıktan sonra öykünün sonuna gelerek:

- Böylece kocanın başı dostun vücuduna, dostun başı da kocanın vücuduna düştü. Ey kutsal Kamadamana, lütfet de bizim bu karışık durumumuzu bilginin gücüyle düzelt. Sen nasıl karar verirsen biz ona göre davranacağız; çünkü kendiliğimizden bu işi başaramayacağız. Bu, her yanı güzel kadın kimindir, onun gerçek kocası kim?

Nanda inançlı bir sesle:

- Evet, bunu bize sen söyle, ey isteklerin egemeni, derken Sita da başındaki örtüyü aceleyle çekerek lotus biçimli gözlerini büyük bir merakla Kamadamana'ya çevirdi.

Adam ayaklarının ve ellerinin parmaklarını birleştirerek derin derin içini ekti. Bundan sonra süpürgesini eline alarak incinebilecek yarattıkları süpürüp kendine bir yer açtıktan sonra konuklarının yanına oturdu.

- Evet, dedi. Üçünüz de tam aradığım soydansınız. Ben yaşam kokan bir öykü dinlemeye hazırlanmıştım ama sizinkinin her yanından buram buram

tütüyor ve bu kokuya dayanmak, yazın ortasında oturduğum dört ateşe dayanmaktan daha zor. Eğer yüzüm külle boyanmamış olsaydı, bu işkenceli dinleme sırasında çökük yanaklarımı, daha doğrusu yanak kemiklerimi tutuşturan kızıl sıcaklığı görecektiniz. Ah, çocuklar çocuklar. Siz de değirmen çeviren gözleri bağlı öküz gibi, şehvetle inleyerek titremeler geçiren etinize tutkunun altı değirmenci yamağı tarafından darbeler indirildiği halde durmadan varlık değirmeninin çevresinde dönüp duruyorsunuz. Bundan vazgeçemez misiniz? Yalancı düşlemin karşısında mutlaka göz süzmeniz, yalanmanız, salyanızı akıtmanız ve dizlerinizin kesilmesi mi gerek? Malum, malum, biliyorum. Acı zevkle ıslanan aşk vücudu, ipek gibi yağlı tenin altındaki kaypak organlar, omuzların kubbemsi güzel yuvarlaklığı, koklayan burun, şaşkın ağız, zarif yıldızlarla süslü tatlı memeler, tere bulanmış koltuk altları, tedirgin ellerin uğrak yeri, kıvrak sırt, soluyan yumuşacık karın, güzel kalçalar ve bel, kolların zevkli sarılışı, baldırların çiçeği, kaba etlerin serin çifte zevki ve bütün bunlardan tutkuyla şahlanış, iğrenç boğucu gecelerdeki çiftleşme, dehşete düşmüş gibi görünmeler, böylece mutluluktan birbirini göklere ulaştırmalar, şunlar, bunlar, evet biliyorum, biliyorum.

Nanda sesindeki sabırsızlığı belli etmemeye çalışarak:

- Ama bütün bunları biz de kendiliğimizden biliyoruz, büyük Kamadamana, dedi. Ne olur lütfedip kararını ver de Sita'nın kocası kim, biz de bunu anlayarak ona göre davranalım.

Kutsal adam, karar verilmiş sayılır, dedi. Sorun ortada ve sizin bu kadar açık bir işte bir yargıca gereksinim duyacak kadar düzen ve hak konusunda bilgisiz olmanıza şaşıyorum. Şurada duran tuzak yeminin kocası, kuşkusuz, omuzlarında dostun kafasını taşıyandır. Çünkü nikahta geline sağ el uzatılır. Else gövdenindir, gövde de dostun.

Sita ile Şridaman başlarını önlerine eğmiş dururlarken Nanda bir utku çığlığı atarak ince bacaklarının üzerinde doğruldu.

Kamadamana sesini yükselterek sürdürdü:

- Ama bu sözün yalnızca ilk tümcesidir. Bunun arkasından daha üstün ve birinciyi gerçekle taçlandıran ikinci bir tümce gelecektir. Lütfen bekleyin.

Bu sözlerle yerinden kalkarak ağaç kovuğuna gitti, kaba kumaştan yapılma bir giysi, ince sazlardan bir önlük alarak çıplaklığını örttükten sonra konuştu:

“Koca erkek eşin başını taşıyandır,

Bu karardan kuşku duymak haksızlıktır.

Nasıl kadın mutlulukların en üstünü ve şarkıların kaynağıysa,

Baş da tüm organların en üstünüdür.”

O zaman Sita ile Şridaman başlarını kaldırarak mutlu gözlerle birbirlerine baktılar. Ama demin o kadar sevinmiş olan Nanda hafif bir sesle:

- Ama önce tümüyle başka türlü söylemiştin, dedi.

Kamadamana:

- Son söylediğim geçerlidir, diye yanıt verdi.

Kararı almışlardı ve bunu geçerli kılan eksiksiz, zarif neden bir yana bırakılsa bile, bu karara itiraz etmek içlerinde en az Nanda’ya düşerdi. Çünkü kutsal adama gitmeye Şridaman’ı o razı etmişti.

Her üçü de Kamadamana’nın önünde eğildikten sonra onun yurdundan uzaklaştılar. Bir süre hiç konuşmadan bu yağmur yeşili Dankaka ormanında ilerledikten sonra Nanda durup ötekilerle esenleşti.

- Mutluluklar dilerim, ben artık kendi yoluma gideceğim, dedi. Eskiden de karar vermiş olduğum gibi ormanda kendime ıssız bir köşe bularak münzevi bir yaşam süreceğim. Hem şimdiki vücudumla kendimi dünya işlerine vermek, kendimi ziyan etmek demektir.

Onu bu kararından dolayı ikisi de ayıplayamazlardı. Biraz üzüntülü görünmekle birlikte bu kararı kabul ettiler ve bahsi kaybeden birisinden ayrılırmış gibi ona karşı dost davrandılar. Ayrılacakları zaman Şridaman cesaret vermek istermiş gibi bu iyi tanıdığı omuzlara vurdu ve hiçbir yaratığın bir diğerine karşı duyamayacağı bir bağlılık ve ilgiyle ona, vücuduna fazla işkence etmemesini ve tek yanlı beslenmenin kendisine yaramayacağını, bunun için de fazla kök yememesini öğütledi.

Nanda ters bir tavırla: “Bu benim bileceğim bir şey” dedikten sonra Sita’nın avutma amaçlı sözlerine de yalnızca keçi burunlu başını sallamakla karşılık verdi.

Kadın: Pek tasalanma, dedi. Düşün ki; yasal evlilik gecelerinde yatacağımız yatağı az kalsın seninle paylaşacaktık. Emin ol bana bağışladığın sevincin şükran borcunu ödemek için senin olan şeyi ölümsüz ananın bana öğrettiği biçimde elim ve dudaklarımla okşayarak en üstün ve en tatlı şefkatimle saracağım.

Nanda inatçı bir tavırla:

- Bunun bana yararı yok, dedi. Hatta kadın ona gizlice:

- Bazen senin başını da düşüneceğim, dediği zaman da inatçılığını sürdürerek:

- Bana bunun da yararı yok, dedi yine.

Böylece birbirlerinden ayrıldılar. Biri bir yana, diğer ikisi de öteki yana gittiler. Ama bir süre gittikten sonra Sita tek başına gidene dönerek onu kucakladı ve:

- Hoşçakal, sen ne de olsa benim ilk kocam ve bana ilk kez zevk duyuran, bana bildiğim şeyleri öğretensin. Beni sen uyandırdın ve kuru vücutlu kutsal adam ne derse desin bağrımdaki meyve senindir, dedikten sonra çevik vücutlu Şridaman’a döndü.

X

Sita ile Şridaman, yurtları olan "İneklerin Mutluluğu'nda, tam bir zevk alemi içinde yaşıyor ve şimdilik hiçbir gölge mutluluklarının bulutsuz göğünü karartmıyordu. Söz ettiğimiz bu duruluğa hafif, sezişlerle dolu bir bulanıklık veren bu "şimdilik" sözcüğü, öykünün dışında kalan ve onu anlatan bizlerin ekidir. Yoksa öykünün kahramanlarından hiçbirinin bu "şimdilik"ten haberi yoktu; her iki yan için de yalnızca olağanüstü mutlulukları vardı.

Gerçekten bu, eşine yeryüzünde pek rastlanmayan, cennetlere özgü bir mutluluktu. Yeryüzündeki olağan mutluluklar, büyük insan kitlelerine düzen, yasa, dindarlık ve ahlaksal zorunlulukların baskısı altında nasip olabilen, istekleri yerine getirme olanakları her yönden kaçınılmaz vazgeçiş ve yasaklarla sınırlandırılmıştır. İstekler sınırsızdır, bunları yerine getirme olanakları ise çok sınırlıdır. İş yönetimi, zorunluluğa katlanmak ve vazgeçiş ölümlü varlıkların bahtıdır. İsteklerin bahtıdır. İsteklerin "ah ne olurdu" biçimindeki her dileği, bir "olmaz ki" yanıtına ve yaşamın "buna razı ol" diyen kuru öğüdüne çarpar. Yaşamda bize ancak pek az şey nasip olur. Oysa pek çok şey nasibimiz değildir ve bugün için bizim olmayan şeylerin bir gün gelip bizim olacağını ummak çok kez hoş bir düşlem olarak kalmaya mahkumdur. Bir cennet düşü, bu yeryüzünde birbirinden farklı olan yasak ile yasalın bir birlik durumunu alması ve yasak olanlara özgü güzelliğin yasalların manevi tacıyla bezenmesi, diğer yandan yasal şeylerin de yasakların çekiciliğini kazanmasıyla ortaya çıksa gerek. Yoksa ölümlü insanlar cenneti nasıl gözlerinde canlandırabilirlerdi?

İşte tam bu tür, adeta dünyasal olmayan bir mutluluk, "İneklerin Mutluluğu"na dönen ve -şimdilik- bu mutluluklarını kana kana tadan evli sevgililere garip bir oyun oynadı. Uyandırılmış Sita için dost ve koca, iki ayrı varlıktı, şimdiyse bu iki varlık mutlu bir biçimde birleşmişti, zaten başka türlü de olamazdı ki; her ikisinin de en iyi yönleri ve temel olan şeyleri birleşmiş, bütün istekleri doyuracak bir birlik durumuna gelmişti. Deyim yerindeyse her yanı temel öğelerden oluşmuş bir kocaya sahip olan bu dünyanın en şanslı kadını, yasal yatağında dostunun çevik kolları arasında yatarken, eskiden kocasının zayıf göğsünde ancak gözleri kapalı

olarak düşleyebileceği bir mutluluk duyuyor ve Brahman torununun başını şükran öpücüklerine boğuyordu.

Öte yandan Şridaman da ne kadar hoşnut ve gururluydu. Ondaki bu maddi değişikliğin gerek babası Bhavabhuti, gerek -öyküde çok alçakgönüllü bir rol oynadığı için adı bile geçmeyen- annesi, gerek Brahman tecimenin evindeki ya da tapınak köyündeki diğer kimseler üzerinde ancak iyi etkiler bıraktığından kuşku duymamak gerekir. Eğer onunla birlikte değişmiş olan Nanda, birlikte dönmüş olsaydı, vücudundaki bu değişmenin doğal bir yoldan olmadığı kuşkusu uyanabilirdi. (Sanki bu gibi işler için doğal yol, biricik doğru yolmuş gibi.) Ama Nanda gözlerden uzak bir inzivaya çekilmiş, eskiden de böyle bir isteği olduğundan söz etmiş bulunduğu için, bu durum hiç kimsenin dikkatini çekmemişti, birlikte geri dönselerdi, birlikte görüldükleri takdirde dikkati çekecek olan bu değişmeden kimsenin haberi olmamıştı. Yalnızca Şridaman ortadaydı. Vücudunun esmerleşip güzelleşmesini, mutlu bir evliliğin sonucu olarak olgunlaşmasına veriyorlardı. Sita'nın kocası, kafası bakımından bağlı olduğu yasalara göre giyiniyor, Nanda gibi peştemal kuşanıp bilezikler ve boncuktan gerdanlıklar takarak ortada dolaşmıyordu; eskisi gibi büzgülü şalvarıyla pamuklu gömleğini giymeyi sürdürüyordu. Ama burada en temel olan şey, başkalarının gözünde kendi varlığını kanıtlayan şeyin kafa olduğunun şüphe götürmez bir gerçek oluşudur. Örneğin bir kardeşimiz, oğul ya da kentlimiz, omuzları üstünde bildiğimiz bir kafayla kapıdan girse, diğer yanlarında bir başkalık olsa bile içimizden kim, onun kardeşimiz, oğul ya da kentlimiz olduğundan kuşku duyabilir?

Biz ilk olarak Sita'nın evlilik mutluluğunu övdük; nitekim Şridaman da geçirdiği değişikliği fark eder etmez, ilk iş olarak sevgili karısının bu yüzden sağlayacağı yararları düşünmüştü. Ama kendiliğinden de anlaşılacağı üzere, onun mutluluğu da karşısındakinden aşağı kalmıyor; onunki de bir cennet mutluluğu özelliğini gösteriyordu. Vaktiyle sevgilisinin başka birinin kucaklayışlarına özlem çektiğini duyumsayarak ondan derin bir çekingenlikle vazgeçmek zorunda kaldıktan sonra, şimdi kadının canı gibi özlediği şeyleri ona verebilecek her şeye sahip olan bir aşığın yerine kendilerini koymalarını, öykümüzü dinleyenlerden ne kadar ısrarla istesek yeridir. Onun mutluluğundan söz ederken insanın bunu neredeyse Sita'nınkinden daha üstün bulacağı geliyor. Yıkanma yerindeki gözetlemeden sonra Şridaman'ın Sumantra'nın altın renkli çocuğuna karşı

duyduğu aşk öyle ateşli ve ciddiydi ki; Nanda'nın alaya almasına karşın bu duygu kendisine öldürücü ve şifa bulmaz gibi gelmişti. Bu güçlü, acılı ve aslında çok içli olan tutkunluk bir betimin yardımıyla alevlenmiş, ama Şridaman resmi hemen kişiliğinin ağırbaşlılığıyla birleştirmeye çalışmıştı, öyleyse bu, duyguların güzelliğiyle ruhun evlenmesinden doğma bir coşku ve kendiliğinden de anlaşılacağı üzere bütün kişiliğinin malıydı. Ama daha yakından inceleyecek olursak, her şeyden önce yine de onun, "söz tanrıçası"nın içli duygular ve düşleme yeteneğiyle zenginleştirdiği Brahman kafasının işiydi. Bu kafaya bağlı olan naif vücudun başla aynı değerde olmadığını evlilik yaşamı kanıtlamıştı. Ama şimdi insan, böyle zarif ve ateşli, aynı zamanda çok ciddi yaratılışlı bir başla basit, güçlü, tam halk sınıfına özgü ve bu kafanın ruhsal tutkularını tümüyle karşılayacak bir vücudun birleşmesinden ortaya çıkan bir benliğin mutluluğunu ve hoşnutluğunu anlama gereksinimini şiddetle duyacaktır. Cennet mutluluğunu, tanrısal "zevk" bahçesindeki yaşamı yetkinlik tablosundan daha başka bir biçimde göz önüne getirmek boşuna bir zahmet olurdu.

Hatta cennette bulunmadığından kuşku duymadığımız bu "şimdilik" sözü bile onların mutluluğuyla cennet mutlulukları arasında bir fark oluşturmazdı. Çünkü bu söz öykünün kahramanlarının değil, ancak öyküyü anlatanın bilincinde varlığını koruyan, kişisel olmayan ve hiçbir kişisel üzüntüye dayanmayan bir şeydi. Ama bu şey çok geçmeden, belki gerektiğinden de erken, hatta başlangıçtan beri bu mutluluğu cennetlik olan mutluluktan ayıran yasaklar ve yıldırmalar dolayısıyla kendini duyumsatmaya başlamıştı bile. Şunu söyleyelim ki, güzel kalçalı Sita, tanrıçanın iyilikçil buyruğunu yerine getirirken bu biçimde davranmakla bir yanlış yapmıştı, bu işi körükörüne bir telaşla yaptığından dolayı değil, aksine bunu yalnızca kör bir telaş dolayısıyla yapmamış olmasından ötürü. Bu tümce çok iyi düşünülerek söylenilmiştir, dinleyenlerin de çok iyi anlamaları gerekir.

Çılgınlığın, hilenin ve kuruntunun yaşam ilkesi, dünyaların koruyucusu Maya'nın bütün varlıkları büyüleyen sihri, hiçbir şeyde, her yaratığın soyunu sürdürmesi için bir diğerine karşı duyduğu zarif tutkuda, bütün bağlılıkların, bağdaşmaların ve kargaşaların gerçek örneği olan aşk denilen büyük aldanmada olduğu kadar şiddetli ve alaycı davranmaz. Zevke boş yere "aşk tanrısının alaycı karısı dememişler. Bu tanrıçaya "mayalı'' unvanı boşuna verilmemiştir. Çünkü görünüşümüzü çekici ve isteğe değer bir

duruma sokan, daha doğrusu böyle gösteren odur. Doğal “görünüş’’ sözcüğünün güzellik ve parıltıyla yakınlığı olmasına karşın, yine de yalnızca görünüşü anlatması gibi. Durga’nın yıkanma yerinde Sita’nın vücudunu delikanlılara, ama özellikle Şridaman’a o kadar göz kamaştırıcı bir güzellikte ve o kadar saygı aşılayarak tapınılmaya değer bir durumda gösteren de, bu tanrısal göz boyayıcı “zevk’’ti. Ama kızcağız başını çevirdiği ve iki dostun da sevimli, minimini burnunun, dudaklarının, kaşının ve gözünün tatlı vücuduna uyduğunu, yani çirkin bir yüzün bu vücudun değer ve anlamını azaltmadığını gördükleri zaman ne kadar sevindiklerini ve şükran duyduklarını düşünmek gerekir. İnsanların istedikleri şeye değil de, isteğin kendisine düşkün olduklarını, ayılmak değil, esrik kalmak, dilediklerini ve aldanmaktan... yok hayır, kendilerini aldatan düşlemi yitirmekten ne kadar korktuklarını anlamak için yukarıdaki örneği düşünmek yeterlidir.

Ama şimdi dikkat edin, bakın o delikanlıların gözetlenen kızın yüzcağızının da sevimli olmasını dilemeleri, “maya’’ anlamı ve değeri bakımından vücudun ne kadar da başa bağlı olduğunu kanıtlıyor. İsteklerin egemeni Kamadamana haklı olarak başın bütün organların en üstünü olduğunu söylemiş ve kararını da ona göre vermişti. Gerçekten vücudun bütün gösterişini ve değerini belirleyen de baştır, vücut başka bir başa bağlanınca anlatımı da değişir, demekle pek az şey söylemiş oluruz - yok, değil, bütün baş, hatta yüzün anlatımını değiştiren ufak bir kırışık bile genel biçimi değiştirir. İşte Sita’nın da bir yanlış yüzünden yaptığı yanlış buydu. Bu yanlışı yapmış olduğundan dolayı kendisini mutlu saymış -başlangıçta bu iş kendisine bir cennet mutluluğu gibi görünmüştü,- kocanın kafasıyla dostun vücuduna sahip olmuştu. Ama Şridaman’ın düşünceli, yumuşak bakışlarıyla ve yumuşak sakalıyla çevrelenen sivri burunlu yüzü altında bu vücudun Nanda’nın neşeli vücudu olmaktan çıkacağını ilk mutluluk anlarında akıl edememişti.

Vücut, mayası bakımından daha ilk andan başlayarak bir başkası oluvermişti. Ama şimdi bundan söz etmeyeceğiz. Çünkü zamanla, yani Sita ile Şridaman’ın kıyas kabul etmez bir aşk sevinci içinde tattıkları şehvet zevkleriyle geçen ilk zamanlarda -uzaklardaki koca vücudu dostun vücudu olduğuna göre, Şridaman’ın başını taşıyan Nanda’nın vücuduna da dostun vücudu demek yerindeyse- bu istenip kazanılan ve kocanın başıyla taçlanan Nanda’nın vücudu, bütün mayalar bir yana bırakılsa bile sırf ait olduğu

başın ve onun bağlı olduğu yasaların etkisi altında zamanla değişerek kocaya özgü bir duruma geldi.

Bu evlilik yaşamının doğal bir sonucuydu. Bu bakımdan Sita da evlendikten bir süre sonra vaktiyle kendilerini istemiş olan ateşli ve çevik delikanlıyla rahatına düşkün kocası arasında bir benzerlik bulamayan diğer kadınlardan farksızdı. Ama sıradan ve insansal olan bu şey, burada bir nedeni olan ve daha belirgin bir durum almıştı.

Şridaman'ın başının belirgin etkisi, yeni vücuduyla Nanda biçiminde giyinmeyip eskisi gibi giyinmeyi sürdürmesiyle kendini göstermişti. Aynı etki Sita'nın kocasının, vücudunu hardal yağıyla ovmayı reddetmesi, kendi vücudunda kokusuna dayanamadığı bu merhemi bırakmasıyla da belli olmuştu. Oysa bu durum, Sita için bir tür düş kırıklığı demekti. Nanda'nın alışkanlık şevkiyle çömelmesine karşılık Şridaman'ın kafası dolayısıyla bağdaş kurması bile kadında küçük bir hayal kırıklığına neden olmuştu. Ama bütün bunlar başlangıçla ilgili ufak tefek şeylerdi.

Brahman torunu Şridaman, Nanda'nın vücuduyla da eskisi gibi yaşamayı ve eski varlığını korumayı sürdürdü. O ne demirci, ne de çobandı. O, babasının gücü azaldığı için işlerin yükünü gitgide daha fazla yüklenmek zorunda kalan bir Vanidja oğlu Vanidja idi. O ne ağır çekici sallıyor, ne de renkli tepede hayvanları otlatıyordu, işi gücü “İneklerin Mutluluğu’’ halkına müslin, kafuru, ipekli ve dokuma, bundan başka bir de pirinç tokmağı ve çıra alıp satmaktı. Vakit buldukça biraz da Vedaları okuyordu. Elbette bu koşullar altında öykünün diğer yönleri ne kadar olağanüstü olursa olsun, malı olan Nanda vücudunun kolları çok geçmeden çevikliğini yitirdi, inceldi, göğsü daraldı, gevşedi, karında da bir miktar yağ birikerek eski kocalık durumunu aldı. Hatta “Mutluluk Danası” da dökülmeye başladı ve tümüyle kaybolmadıysa da artık Krişna işareti sayılamayacak kadar azaldı. Karısı Sita bunu derin bir üzüntüyle fark etmişti. Ama şunu yadsımamalı ki; -sözcüğün kısmen Brahman, kısmen tecimen anlamına göre-, cildinin açıklaşan rengine kadar yalnızca maya bakımından değil, gerçekten anlatımı da inceleşip soylulaşarak elleri, ayakları ufalmış, dizleri ve bilekleri zarifleşmişti. Kısacası eski durumuyla ana öğe olan bu dost vücudu, bir süre sonra cennetlik bir yetkinlikle birleşmekten çok uzak olduğu ve ancak zorunluluk tahtında yoldaşlık ettiği soylu bir başın uysal bir ayrıntısı oluvermişti.

Sita ve Şridaman'ın kıyas kabul etmez bir balayından sonraki evlilik deneyimleri bu durumdaydı. Nanda'nın vücudu tümüyle değişerek Şridaman olmuş, yani her şey eski durumunu almış değildi. Bu öyküde abartı yoktur. Ancak kafa ile gövde arasındaki karşılıklı etkiyi belirli bir biçime sokmak için, vücut değişmesinin bağlı olduğu koşulları ve sınırları yadsınamaz bir biçimde vurgulamakta ve kişilikle mülkiyet duygularını saptayarak Şridaman'ın kafasının da, felseseyi daha üstün ilişkilerle açıklaması dilenen kafayla gövde arasındaki özlerin doğal ilişkisi dolayısıyla birbirine uygun gelmek üzere, birtakım değişmelerin etkisi altında kaldığını göstermektedir.

Bir ruhsal güzellik, bir de duygulara seslenen güzellik vardır. Ama bazı kimseler güzeli tümüyle duygu dünyasına mal ederek ruhsal olan şeyleri ondan büsbütün ayırıyorlar ve böylece dünya, ruh ve güzellik diye iki bölüme ayrılıyor. Ataların: "Dünyada iki türlü mutluluk vardır: biri vücudun zevkleri sayesinde elde edilir, diğeri ruhun kurtuluşa ulaştıran dinginliğinde gizlidir'' diyen Veda bilgisi bu görüşe dayanmaktadır. Ama bu görüş de ruhsal olan şeylerin, örneğin çirkinlik gibi güzelliğin tümüyle karşıtı olmadığını ama ancak sınırlı bir benzerlik gösterdiğini belirtir. Ruhsal demek, çirkin demek değildir ve böyle olmaması gerekir. Çünkü ruh, güzelliği tanımak ve ona karşı sevgi duymakla kendi de güzellik kazanır. Bu sevgi de hiçbir zaman yabancı ve umutsuz bir sevgi değildir. Birbirine karşıt olan şeylerin bağımlı olduğu çekim yasası gereğince ruhsal olan güzeli, güzel de ruhsal olanı kendisine çeker ve birbirlerinin ilgisinden karşılıklı olarak haz duyarlar. Bu dünya, ruhsal olan şeylerin yalnızca ruhsal şeylerden, güzelliğin de yalnızca güzellerden hoşlanacağı bir biçimde kurulmamıştır. Aksine ikisi arasındaki karşıtlık, hem ruhsal hem güzel olan bir açıklıkla ruhun ve güzelliğin dünya amacını, yetkinliği ve iki bölüm olmayan bir mutluluğun varlığını gösterir; bizim öykümüz bu amaca ulaşmak isteyenlerin yanlışlarına ve şanssızlıklarına bir örnektir.

Bhavabhuti'nin oğlu Şridaman, güzelliğe karşı sevgi besleyen soylu kafasına, bir de çevik ve güzel vücut ekleyebilmişti ve kendisi ruh zenginliğine sahip olduğundan vaktiyle hayran olduğu şeyin bundan böyle kendi malı olması dolayısıyla artık kendisinde hayranlık uyandıramayacağını düşünerek üzülmüştü; istediği şey artık kendisinin olmuştu. Ne yazık ki bu "üzüntü'', yeni gövdeyle birlikte kafasının da

uğradığı değişiklik ve güzeli elde etme yüzünden ona karşı duyduğu sevgiyle birlikte ruhsal güzelliğini de yitirmesi sırasında da sürmüştü.

Acaba olay, gövdeleri değişmeden, yalnızca güzel Sita'ya sahip olması dolayısıyla da gerçekleşmez miydi, sorusu yanıtsız kalıyor; bildiğimiz bir şey varsa, o da herkes için geçerli olan şeylerin bu öyküde özel koşul ve durum dolayısıyla daha belirgin bir biçim almış olmasıdır. Her ne olursa olsun, bütün bunlar dinleyenler için yalnızca ilgi çekici olmakla birlikte, kocasının bir zamanlar sakalla çerçevelenen ince, zarif dudaklarının dolgunlaştığını, hatta biraz dışarı kıvrıldığını görmek, vaktiyle bıçak sırtı gibi keskin olan burnunun etlendiğini ve yadsınamayacak kadar açık bir biçimde aşağı doğru sarkarak keçi burnu biçimini aldığını ve gözlerinde bir tür vurdumduymaz neşenin belirdiğini fark etmek, güzel Sita için ne kadar acı ve onu düşlemlerinden uyandırıcı nitelikteydi. Şridaman zamanla inceleşmiş bir Nanda vücuduna ve kabalaşmış bir Şridaman kafasına sahip olmuştu; artık hiçbir yanı doğru dürüst bir şeye benzemiyordu. İşte özellikle bu yüzden öyküyü anlatan, dinleyicilerinden, Sita'nın bu değişimleri gördüğü sırada, uzaklarda yaşayan dostun vücudunda da buna benzer birtakım değişimler olacağını düşünmeden yapamadığını ve yapamayacağını anlamalarını rica eder.

Kendisini ilk düğün gecesinde tam bir mutlulukla değilse de, kutsal ve uyandırıcı sarılışlarıyla kucaklayan ve artık, daha doğrusu şimdi dostun vücudu olduğuna göre hala sahip olamadığı koca vücudunu düşünüyor, Nanda'nın mayasının ona bulaşmış olacağından asla kuşku duymuyordu. Artık “Mutluluk Danası’’ denilen buklenin nerede bulunacağından da kuşku duymuyordu. Bundan başka kocasının vücudunu taçlandıran saf yürekli dostun başında da, dostun vücudunu taçlandıran kocanın kafasındakine uygun bir değişim ve incelme olduğunu büyük bir kesinlikle kestiriyor ve özellikle bu düşlem, onu ilkinden daha fazla heyecanlandırarak gece gündüz, hatta efendisinin orta güçteki kollarının arasındayken bile ona rahat vermiyordu. Kimsesiz, güzelleşmiş “koca vücudu’’ ruhen ayrılık acısı çeken dostun zarifleşmiş yüzüyle birlikte gözünün önünde beliriyor ve içinde, uzaklardaki adama karşı öyle özlemli bir acıma duygusu uyanıyordu ki, Şridaman'ın kucağında, zevk anlarında bile üzüntüyle sararıp soluyordu.

XI

Sita, zamanı gelince Şridaman'a meyvesini verdi; topluluk anlamına gelen Samadhi adını verdikleri oğlunu doğurdu. Çocuğu, usulü gereğince uğursuzluktan korumak için, başı üstünde inek kuyruğu sallayıp tepesine inek pisliği sürdüler. "Deyim yerindeyse" ana ve babasının sevinci büyüktü; çünkü çocuk ne kör, ne de renksizdi. Ama anasının taşıdığı Kshatiya savaşçı kanı yüzünden olacak, çocuğun rengi çok açıktı ve gözlerinin de son derece miyop olduğu zamanla anlaşılmıştı. Böylece fal ve halk inancı doğru çıkmış oluyordu; ama bütün bunlar biraz simgesel, biraz da silik bir biçimde ortaya çıkmıştı; bu yüzden doğru oldukları kadar olmadıkları da ileri sürülebilirdi.

Miyopluğundan ötürü Samadhi'yi sonraları Andhaka, yani kör diye çağırmaya başladılar ve gitgide bu ad, çocuğun ilk adını unutturdu. Ama bu özelliği, gözlerine yumuşak ve çekici bir parlaklık vererek Sita'nın gözlerinden de güzel yapıyordu. Hem çocuk her bakımdan atalarından hiçbirisine benzemiyor, kökeninin biricik varlığı olan annesine benziyordu. Bunun için resim gibi güzeldi ve sidikli bezler içinde geçen dönem sona erdikten sonra vücudu da gelişti, en saf ve güçlü bir güzelliğe ulaştı. Şridaman onu canı gibi seviyor, her şeyden vazgeçerek yalnızca oğlu için yaşamak istiyordu.

Ama işte tam Samadhi-Andhaka'nın kucağında böyle gelişip güzelleştiği yıllar içinde Şridaman, gerek kafa gerekse vücut bakımından öyle değişmiş, öylesine kocalaşmıştı ki; Sita artık dayanamadı ve oğlunun yaratıcısı saydığı uzaklardaki dosta karşı içinde duyduğu acıma duygusu da daha üstün bir güç kazandı. Onu yeniden görmek, "uyma'' yasasına göre onun da ne biçim aldığını anlamak, onu da sevindirmek için meyvesini kendisine götürüp göstermek isteği bütün varlığına egemen oldu; ama bütün bunlardan kocasına söz etmedi. Samadhi dört yaşına gelip de daha çok Andhaka diye anılmaya ve minimini adımlarla yürümeye başladığı zaman Sita, Şridaman'ın iş için yolculuğa çıkmasından yararlanarak kaçmaya, inzivadaki Nanda'yı bulmaya ve onu avutmaya karar verdi.

Bir ilkyaz sabahı daha gün ağarmadan, yıldızların ışığında yolculuk pabuçlarını giydi, bir eline uzun bir asa aldı, ötekiyle de oğlunun elini kavradı, sırtına da yolluk yiyeceğini koyduğu torbayı asarak bahtına

güvenip evinden ve köyünden ayrıldı. Bu yolculuğun sıkıntı ve tehlikelerine karşı gösterdiği cesaret, isteğindeki gücü kanıtlıyordu. Her ne kadar zayıflamış olsa da, damarlarındaki savaşçı kanının da bunda payı vardı. Yolda rastladıkları bütün insanlar bu hacı kadınla yanındaki parlak gözlü yoldaşına gerek söz, gerek eylemle yardım etmekten zevk duyuyorlardı. Yolda karşısına çıkanlara, bilgeliğe karşı duyduğu bağlılık dolayısıyla, ormanda bir çileci yaşamı süren kocasının yanına gittiğini, çocuğunu da kutsatmak ve okutturmak üzere babasına götürdüğünü söylüyor, bu da onların kendisine karşı duydukları saygı, acıma duygusu ve hoşnutluğu artırıyordu. Köylerde ve obalarda hemen hemen her zaman kendisi ve küçüğü için yatacak bir ocak yanı ya da samanlık köşesi, çocuk için de içecek süt buluyordu. Genellikle süt ya da pirinç tarımı yapan köylülerin arabalarına binerek bir süre onlarla birlikte gidiyor, böyle bir fırsat çıkmazsa yavrusunun elini tutarak yılmak bilmeden tozlu yollarda ilerliyordu. Onun her adımına karşılık Andhaka iki adım atıyor ve önündeki yolun da pek kısa bir bölümünü seçebiliyordu. Ama kendisi çok uzakları, acımalı özleminin ulaşmak istediği yolculuğunun hedefini görüyordu.

Böylece dostunun da kendisine bir inziva arayacağını kestirdiği Dankaka ormanına vardı. Ama kendisinden haber sorduğu kutsal adamlardan onun orada olmadığını öğrenmekte gecikmedi. Çoğu bundan başka bir şey söylemiyor, belki de söylemek istemiyordu; ama Samadhi'yi okşayan ve besleyen birkaç münzevi karısı ona acıyarak daha fazlasını söylediler, onu nerede bulabileceğini haber verdiler. Çünkü münzeviler dünyası da diğerlerinden farklı değildir, buraya ait olanlar da bütün olup bitenleri bilir; burada da dedikodu, kıskançlık, merak ve üstün olma tutkusu vardı ve her münzevi ötekilerin nerede olduğunu ve ne yaptıklarını pekala bilirdi. İşte bunun için iyi kalpli kadınlar Sita'ya, Nanda'nın batı ve güney yönünde, buradan yedi günlük uzaklıkta Gomati ya da "İnek ırmağı'' kıyısında yerleştiğini ve oranın gönüle ferahlık veren ağaçlık, çiçekli ve sarmaşıklı, kuş sesleriyle inleyen hayvanı bol bir yer olduğunu ve ırmağın kıyısında çeşitli kökler, meyveler ve soğanlar bulunduğunu söylediler. Sözün kısası Nanda, inzivasını tutucu kutsal adamların ciddi saymayacakları kadar gönüle ferahlık verecek bir yerde seçmişti ve susup yıkanmaktan başka söylenilmeye değer bir perhize de katlandığı yoktu. Ormandaki yemişler ve yağmur zamanında yetişen pirinç, hatta ara sıra vurduğu kuşları kızartarak yaşıyor, yani yalnızca hayal kırıklığına uğramış bir adamın dingin yaşamını

sürüyordu. Onu bulmak için geçilmesi gereken yolda haydutlar geçidi, kaplanlar yarı ve yılanlar koyağı dışında önemli bir güçlük yoktu. Ama adı geçen yerlerde de bütün cesaretini toplamak ve dikkatli olmak gerekiyordu.

Dankaka ormanındaki yardımsever kadınlardan böylece yolu öğrenen Sita onlarla esenleşerek eskisi gibi yolunu sürdürdü. Umutları yeniden canlanmıştı. Her günü başarıyla geçiyor, belki de aşk tanrısı Kama ile Şri-Lakşmi birlik olarak onu koruyorlardı. Haydutlar geçidini tehlikesizce geçti, kaplanlar yarından iyi kalpli çobanların yardımıyla kurtuldu, ama kaçınma olanağı bulunmayan yılanlar koyağında bütün yol boyunca küçük Samadhi-Andhaka'yı kollarında taşıdı.

Ama "İnek ırmağı''na varınca onu yine elinden tutarak diğer eliyle de asasını kullanmaya başladı. Bir süre çiçekli kıyıda ilerledikten sonra, kendisine salık verdikleri gibi içerilere doğru yürüyerek kırları geçti ve ufukta yükselen güneşin ışıklarıyla alev gibi parlayan Aşoka ve Kimşuka ağaçlarından ibaret bir orman çizgisine geldi. Gözleri sabah güneşinin pırıltılarından kamaşmıştı; ama elini gözlerine siper ettiği zaman, ormanın kıyısında saman ve kabuklardan yapılmış bir kulübe olduğunu ve onun ardında da elindeki baltayla onarım yapan, saz ve otlardan yapılma bir giysi giymiş olan delikanlıyı fark etti. Biraz daha yaklaştığı zaman kollarının vaktiyle kendisini güneşe doğru salladığı zamanki gibi çevik ve keçi gibi denilemeyecek burnunun hafif bir biçimde kıvrılan dudaklarına doğru soyluca eğilmiş olduğunu gördü.

- Nanda, diye seslendiği zaman yüreği sevinçten çatlayacak gibiydi. Erkek, gözüne güçlü aşk özüyle dolup taşan Krişna gibi görünmüştü.

- Nanda bak, Sita sana geliyor!

O zaman erkek elindeki baltayı düşürdü ve koşarak ona yaklaştı. "Saadet Danası'' göğsündeydi. Kadını yüzlerce aşk sözcüğüyle candan karşıladı. Ne zamandan beri eti, canı bütün varlığıyla onun özlemini çekiyordu.

- Sonunda geldin mi, dedi. Ey ay yüzlüm. Keklik gözlüm. Sen ey her yanı zarif olan güzel renklim, Sita, ey güzel karıcığım. Nice geceler düşümde senin uzaklardan bu bırakılmışa, bahtımı belirleyen o yargıya kızdığım sırada aramıza koyduğum bütün sınırları geçip kaplan yarı ve yılanlar vadisi

gibi engelleri aşıp bana geldiğini görmüştüm. Ah, sen ne harikulade bir kadınsın. Bu yanında getirdiğin de kim?

- Bu sen daha Nanda değilken kutsal evlilik gecemizde bana verdiğin meyvedir, dedi.

- Bu gece pek de olağanüstü değilmiş. Adı ne?

- Adı Samadhi, diye yanıtladı. Ama zamanla gitgide Andhaka adını almakta.

Nanda: Niye? dedi.

Kadın: Kör olduğunu sanma, dedi. Ne kördür, ne de rengi biraz açık olmasına karşın soluk benizli. Ama o kadar miyop ki üç adım ötesini göremiyor.

Nanda: Bunun da kendine göre iyi yönleri vardır, dedikten sonra oğlanı kulübeden biraz öteye oturtarak eline de oynasın diye biraz çiçek ve ceviz verdi. Böylece ilkyazda aşk isteklerini güçlendiren mango çiçeklerinin kokuları ve ışıklı ağaç tepelerinde ötüşen kokillerin sesleri arasında onların oynadığı oyunu göremedi.

* * *

Öykünün bundan sonraki bölümüne göre yeni aşıkların evlilik mutluluğu yalnızca bir gün ve bir gece sürdü. Çünkü öksüz kalan evine dönünce karısının nereye gittiğini derhal duyumsayan Şridaman da, daha güneş Nanda'nın evine yaslanan kırmızı çiçekli ormanın üzerine doğru bir kez bile yükselmeden oraya varmıştı. "İneklerin Mutluluğu''ndaki evinin ahalisi karısının kayboluşunu kendisine haber verirken öfkesinin, üzerine yağ dökülmüş ateş gibi alevleneceğini sanmışlardı. Ama böyle bir şey olmadı, aksine o her şeyi önceden bilen bir adam gibi ağır ağır başını eğdi ve karısının peşinden öfke ve öç duygularıyla değil, mola vermeden, ama acele de etmeksizin Nanda'nın inzivasına geldi. İnzivanın nerede olduğunu çoktan biliyordu; ama uğursuz sonucu çabuklaştırmamak için bunu Sita'dan saklamıştı.

Başı önüne eğik ve bir yak öküzüne binmiş olarak geldi. Sabah yıldızının ışığında kulübenin önünde hayvandan inerek içerideki çiftin kucaklaşmalarını bile bozmadan, gün ışığı onları birbirinin kucağından çözünceye kadar bekledi. Çünkü onun kıskançlığı köpürüp coşarak kendini belli eden sıradan kıskançlıklardan değildi. Bilincinin ona anlamasını öğrettiği üzere madem Sita'nın evlilik yaşamına başlamak üzere yeniden yaklaştığı vücut kendi eski vücuduydu, öyleyse kadının bu davranışı bir aldatma olduğu kadar bir bağlılık belirtisi de sayılabilirdi. Hem felsefe ona, Sita ister kendisiyle ister dostuyla yaşasın, her yaptığını her ikisiyle birlikte yapmış olacağını ve sonucunun bir olduğunu öğretmiş bulunuyordu.

İşte bunun için yolculuğu sırasında bu kadar telaşsız davranmış ve kulübenin önünde oturarak güneşin doğmasını beklemişti. Ama bütün bunlara karşın işi oluruna bırakmak niyetinde bulunmadığını öykünün geri kalan bölümü bile kanıtlayacaktır. Sita ile Nanda, daha küçük Andhaka uyurken güneşin ilk ışıklarıyla uyanmış ve yakındaki ırmakta yıkanmak üzere havlularını boyunlarına sararak kulübeden dışarı çıkmışlardı. Arkası kulübeye dönük oturan ve onlar dışarı çıktığı zaman bile başını onlardan yana çevirmeyen Şridaman'ın varlığını fark edince ona doğru koştular ve içine düştükleri bu kargaşadan kendilerini kurtaracak biricik çare diye

Şridaman'ın yolda verdiği kararın gereğine inanarak utançla onun önünde eğildiler.

Sita yere kadar eğilerek:

- Şridaman, sen ey efendim ve sayın kocamın kafası, dedi. Selam sana. Sakın gelişinin bizim için korkunç ve istenmeyen bir şey olduğunu sanma. Çünkü ikimizin bulunduğu yerde her zaman üçüncünün eksikliği duyumsanacaktır. İşte bu yüzden ben de senin yanında duramadım. Üstün bir acıma duygusu beni buraya, kimsesiz dostun başına doğru çekti.

Şridaman: - Ve kocanın vücuduna doğru, yanıtını verdi. Seni bağışlıyorum. Seni de bağışlıyorum Nanda. Sen de, kutsal adamın sözünü silah olarak kullandığım ve kendi kişilik ve mülkiyet duygularımı düşünürken, seninkileri umursamadığım için beni bağışla. Gerçi kutsal adamın son sözleri senden yana olsaydı, sen de aynı biçimde davranacaktın ya... Hep birbirinin ışığına engel olmak, bu çılgınlıklar ve tuhaflıklar dünyasında, bütün varlıkların bahtıdır ve iyi insanlar, birisinin kahkahası diğerinin göz yaşına mal olmayan bir yaşamı boş yere özlerler. Senin gövdene sahip olmakla zevk duyan kafamın üzerinde fazla ısrar ettim. Çünkü şimdi biraz sıskalaşmış olan bu kollarla sen Sita'yı güneşe doğru sallamıştın. Ve ben yeni değişik biçimimle ona her istediğini verebileceğimi sanmıştım. Ama aşk her şeyi tam ister. Bu yüzden Sita'nın senin başında direterek evden ayrılmasına tanık oldum. Eğer onun seninle sürekli bir biçimde mutlu ve hoşnut olabileceğine inansaydım, derhal kendi yolumda gider ve babamın evini kendime inziva ederdim, dostum. Ama buna inanmıyorum; aksine nasıl kocasının kafasını taşıyan dost vücudunun yanındayken, dostunun kafasını taşıyan koca vücuduna özlem çektiyse, kesinlikle, bir zaman sonra yine acımayla karışık bir özlem onu pençesine alarak bu kez kocanın başını taşıyan dostun vücuduna doğru sürükleyecektir. O hiçbir zaman dinginlik ve hoşnutluğa ulaşamayacaktır. Çünkü uzaklardaki koca hep onun sevgili dostu olacak ve oğlumuz Andhaka'yı babası varsaydığı ona getirecektir. İkimizle birlikte yaşaması da olabilecek şey değil; çünkü üstün yaratıklar arasında çokkocalılık saygı görmez. Sita, sözlerimde haklı değil miyim?

Sita:

- Sözün ne yazık ki doğrudur, ey efendim ve dostum, dedi. Sözümdeki yazıklanma, bütün söylediklerinle değil, örneğin benim gibi bir kadının çokkocalı yaşamasının mümkün olmayacağı konusuyla değil, yalnızca sözlerinin bir bölümüyle ilgilidir. Söz ettiğim konu içinse hiçbir yazıklanma sözkonusu olamaz. Çünkü babam Sumantra soyundan gelen savaşçı kanım çokkocalılık gibi ilkel bir şeye karşı öfke duyar. Etimiz ve zayıflıklarımız yüzünden içine düştüğümüz bütün kargaşaya karşın, yüksek bir varlık olma dolayısıyla gurur sahibiyim.

Şridaman:

- Senden başka bir yanıt beklemezdim, dedi. Senin kadınlık zayıflıklarına bağımlı olmayan bu düşünceni, daha başlangıçtan beri düşüncelerime temel tuttuğuma inanmalısın. Sen ikimizle birlikte yaşayamayacağına göre eminim ki; şuradaki delikanlı, kendisiyle başlarımızı ya da bir bakıma gövdelerimizi değiş tokuş ettiğimiz dostum Nanda ile bana, bu değişik biçimlerimizden vazgeçip varlığımızı bir kez daha evrenle birleştirmekten başka çözüm yolu kalmıyor. Çünkü bireylerin bizimki gibi içinden çıkılmaz karışıklıklara düştüğü zaman yapacağı en iyi şey, kurban ateşine yağ adar gibi kendini yaşamın alevlerine atıp erimesidir.

Nanda:

- Sözlerinde benim onayıma güvenmekte tümüyle haklısın. Bu sözler bozulamaz. Hem artık ikimiz de Sita'nın koynuna girdikten ve isteklerimizi de bunun kefareti olarak verdikten sonra, etten daha ne bekleyebiliriz? Benim vücudum senin başının bilinciyle, senin vücudun da benim başımın bilinciyle onun vücudundan zevk duydu. Nasıl o da senin kafanın kişiselleştirdiği benim vücudumdan ve benim kafamın kişiselleştirdiği senin vücudundan zevk aldıysa. Ama namusumuz lekelenmekten kurtulmuştur; çünkü ben senin başını ancak senin vücudunla aldattım ve böylece güzel kalçalı Sita'nın benim vücudumu senin kafanla aldatmış olmasından dolayı ödeştik. Ama bir zamanlar sana olan bağlılığından ötürü sağdıcın olan beni henüz Nanda durumundayken seni aldatmaktan hamdolsun Brahma korudu. Ama yine de bu böyle sürüp gidemez. Çünkü biz çokkocalılığa ya da ortak karı kullanmaya razı olmayacak kadar yüksek yaratılışlı insanlarız. Sita da, benim vücuduma bürünmüş olmana karşın sen de, ama özellikle senin vücuduna sahip olan ben de böyleyiz. Bundan dolayı eriyip ulu varlığa karışmak konusunda yaptığın öneriyi yerinde buluyor ve yabanıl

ormanlarda güçlenmiş olan kollarımla odun yığınını hazırlamaya hazır bulunuyorum. Bunu vaktiyle de önermiş olduğumu bilirsin. Senin ardından yaşamak istemediğimi ve tanrıçaya kendini kurban ettiğin zaman, duraksamadan ardından geldiğimi biliyorsun. Seni, ancak senin vücuduna sahip olmakla benim de Sita üzerinde hakkım olduğuna inandıktan ve Sita babası olduğumu ileri sürdüğü Samadhi'yi bana getirdikten sonra, bu babalığı başın bakımından sana bırakmakla birlikte işte ancak o zaman seni aldattım.

Şridaman:

- Andhaka nerede? diye sordu.

Sita:

- Kulübede uyuyarak yaşamak için güç ve güzellik topluyor, dedi. Zaten onu düşünmenin de sırası gelmişti. Çünkü bizim için onun geleceğini düşünmek, içine düştüğümüz bu kargaşanın çözümü kadar önemlidir. Ama her iki sorun da birbirine yakın ve biz kendi işimizi çözümlerken onun da onurunu sağlamış olacağız. Eğer istediğim biçimde siz evrene döndükten sonra ben onun yanında kalsam, bütün ömrünce zavallı bir dul çocuğu olarak neşesiz ve yoksul bir durumda sürünüp gidecek. Ancak ulu kocasıyla birlikte odun yığınlarına tırmandığı için adına taş levhalar ve anıt direkleri dikilen soylu Sita'nın örneğine uyarak onu sizinle birlikte terk edersem, yaşamı onurlu olacak ve insanlar ona karşı iyi davranacaklardır. Bunun için Sumantra kızı olan ben Sita, Nanda'nın ateşi üç kişilik hazırlamasını istiyorum. Nasıl yaşam döşeğinizi paylaştıysam, kanlı ölüm yatağı da üçümüzü birleştirsin. Zaten biz her zaman üç kişiydik.

Şridaman:

-Asla, diye bağırdı. Asla senin gururundan ve soyluluğundan başka türlü bir davranış beklemezdim. Tensel işlerdeki zayıflıklarına karşın, içinde var olan bu duyguları da önceden hesap ettim. Bu niyetinden dolayı oğlumuz adına sana teşekkür ederim. Ama etimiz yüzünden düştüğümüz bu kargaşadan kurtulmak için kalkınma biçimlerinde çok dikkatli olmamız gerekir ki, işte benim yolda düşündüğüm tasarı bu bakımdan sizinkilerden ayrılıyor. Gururlu dul kocasıyla birlikte yakılır, oysa bizlerden biri yaşadıkça sen dul sayılmazsın ve bizimle birlikte yanan odunların üzerine

oturmakla dul sayılıp sayılmayacağın da kuşkuludur. Seni dul yapabilmek için Nanda ile benim kendimizi öldürmemiz gerekir. Bununla söylemek istediğim, birbirimizi öldürmemizdir; çünkü bizim durumumuzda birbirimizle, kendimizi demek arasında bir fark yoktur. Yak öküzünün eğerindeki kılıçlarla dişi geyiği elde etmek için dövüşen iki erkek geyik gibi dövüşeceğiz. Ama bunu, içimizden biri sağ kalıp da güzel kalçalı Sita'ya sahip olsun diye yapmayacağız. Çünkü bu takdirde ölen onun özlemle anacağı dost olacaktır. Hayır, ikimiz de birbirimizin kılıcıyla yüreklerimizden vurularak ölmeliyiz; çünkü ancak kılıçlar birbirimizin malıdır, yüreklerse kendi malımız. Bu, her birimizin bu değişik gövdelerdeki yüreğe kılıcı saplamasından daha doğrudur. Nasıl gövdelerimiz yabancı başların altında evlilik, zevk ve mutluluğunu tatmakla yanlış yaptıysa, başlarımızın altındaki bu yabancı vücutları da öldürmek hakkına sahip değiliz. Her baş ve gövde, Sita'ya tek başına sahip olmak kaygısıyla değil de öldürücü bir darbe vurmak ve öldürücü bir darbeyle vurulmak düşüncesiyle davranacağından bu çarpışma çok zorlu olacaktır. Ama bu karşılıklı birbirini öldürme, vaktiyle ikimizin de başardığı kendi kafasını uçurmak kadar zor olmayacaktır.

Nanda:

Kılıçları ver, diye bağırdı. Bu çarpışmaya hazırım; çünkü iki rakip olan bizlerin bu işi halledebilmemiz için en iyi yol budur. Hakça bir iştir bu. Çünkü vücutlarımızın başlarımıza eklenmesi yüzünden ikimizin kolları da aşağı yukarı aynı güçte oldu. Benim kollarım senin olunca inceldi, senin kolların da benim olunca güçlendi. Sita ile seni aldatmış olduğum için, yüreğimi sana sevinerek veriyorum. Ama senin kollarında, beni özlemle anarak sararıp solmaması ve iki yanlı dul olarak alevler arasında yoldaşlık etmesi için de senin yüreğini deşeceğim.

Savaşçı kanından gelme Sita da işlerin gidişini uygun gördüğünden ve çarpışmayı hiçbir yere kaçmadan gözünü kırpmaksızın izlemeye karar verdiğinden, bu ölüm çarpışması derhal "İnek ırmağı'' ile kızıl çiçekli ormanın arasına rastlayan çiçekli alanda, Andhaka'nın içinde uyuduğu kulübenin önünde yapıldı. İki delikanlı da birbirlerinin yüreklerini delerek çiçekli çayıra yıkıldılar. Ölüm töreni, bir dulun diri diri yakılması gibi kutsal bir olayla ilişkili olduğu için büyük bir bayram biçimini aldı. Her yandan binlerce kişi gelerek: "Hörgüçlü Boğa'' köyünden Sita'nın kendisini

kocası ve dostuyla diri diri yakışını seyrettiler. Güzel kokulu mango ağacından hazırlanan odun yığınının boşluklarına çabuk tutuşmalarını sağlamak için eritilmiş yağa batırılmış saman doldurmuşlardı. Odun yığınını ailenin en yakın erkek üyesi olması dolayısıyla Andhaka takma adını taşıyan ve gözleri miyop olduğundan ötürü meşaleyi yüzüne yakın tutan Samadhi ateşledi. Odun yığını ender görülen bir biçimde parlayıverdi ve güzel Sita ölmeden yakılmanın verdiği korkunç acıyla bir süre bağırdıysa da, boynuzdan boru ve davul sesleri arasında onun çığlıkları hemen hemen hiç duyulmadı. Ama öyküye göre, sevgilisine kavuşmanın zevkiyle alevler ona serin gelmiş. Biz de buna inanalım.

Özverisinden ötürü hemen oracıkta adına bir anıt diktiler. Üçünün kemiklerinden yanmayıp da geri kalan kısmı, bir kil testiye koyup bal ve sütle ıslattıktan sonra kutsal Ganj'a attılar.

Ama sonraları yalnızca Andhaka diye anılan çocuğu Samadhi, rahat bir ömür yaşadı. Anıt sahibi bir dulun oğlu olması dolayısıyla ve günden güne artan güzelliği sayesinde insanlar tarafından sevgi derecesine varan bir iyi niyetle karşılanıyordu. Henüz on iki yaşına vardığında, vücudu güzellik ve güç bakımından bir Gandharve'ye benziyor ve göğsünde "Mutluluk Danası" beliriyordu. Bu arada bir eksiklik olmaktan çok uzak olan körlüğü, onu gereğinden fazla vücudunun etkisi altında yaşamaktan koruyor ve kafasını ruhsal yaşama önem vermeye yöneltiyordu. Yedi yaşındayken, Veda bilgelerinden bir Brahman onu koruması altına alarak ona doğru ve kibar konuşmayı, dilbilgisini, yıldızlar bilgisini ve düşünme sanatını öğretti; daha yirmisini aşmadan Benares kralının okuyucusu oldu. Çok güzel bir saray taraçasında zarif giysileriyle beyaz ipekliden güneşliğin altına oturarak ve elindeki kitabı parlak gözlerine yaklaştırıp hayran edici sesiyle, kralına kutsal ve dünyayla ilgili yapıtlardan parçalar okuyordu.